

Омар ХАЙЯМ

Ібн СІНА

СААДІ

РУДАКІ

ГАФІЗ

ДЖАМІ

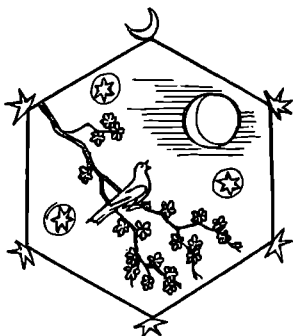
Василь МИСИК. Краші переклади

Не мила троянда, коли
не зі мною кохана...

ПЕРЛИНИ ПОЕЗІЇ СХОДУ

ПЕРЛИНИ ПОЕЗІЇ СХОДУ

Донецьк
2008

ББК 84(0)9

М65

Мисик В. О.

М65 **Перлини поезії Сходу. — Донецьк: ТОВ ВКФ
«БАО», 2008. — 384 с.: іл.**

ISBN 978-966-481-135-1

Василь Олександрович Мисик — видатний український письменник, перекладач з європейських та східних мов. Його перу зокрема належать довершені переклади східної класичної поезії середньовіччя. Справжньою прикрасою збірки є сповнені тонкої іронії графічні ілюстрації.

Відкриває книжку вступна стаття поета Леоніда Талалая, лауреата Шевченківської премії.

Видання адресоване широкому загалу шанувальників поезії.

ББК 84(0)9

© Л. М. Талалай, передмова
© М. М. Капуста, ілюстрації
© В. Ю. Лукаш,
дизайн обкладинки
© ТОВ ВКФ «БАО», укладання,
художнє оформлення, 2008

ISBN 978-966-481-135-1

СУЗІР'Я ПОЕТІВ СХОДУ

Багатьом читачам персько-таджицька поезія, представлена в цій книзі, певне, відома в перекладах інших поетів, зокрема, російських.

У Росії перші спроби віршованих інтерпретацій великих поетів Сходу з'явилися у кінці XIX ст., а найпомітнішою серед ранніх публікацій була книга «Персидские лирики X–XV в.в.», підготовлена академіком Ф. Коршем (М., 1916). Усі інтерпретації в цій антології були досить низького рівня. Перекладачі не відтворювали особливостей віршованої форми оригіналу, його духу і глибини змісту. Це довільні переспіви перекладів, здійснених європейськими перекладачами. Великі поети в тих інтерпретаціях були одноманітними й багатослівними. Деякі рубаї Хайяма, які в оригіналі склалися з чотирьох рядків, у їхніх перекладах мали по десять або шістнадцять рядків. Складалося враження, що це не сузір'я поетів першої величини, а купка епігонів, зациклених на «солов'ях і трояндах». І важко було повірити словам Гете: «Перси з усіх своїх поетів за п'ять століть, визнали достойними лише сімох, — але ж у них серед інших, вибракуваних нами, чимало таких, що писали краще за мене».

По-справжньому персько-таджицьку поезію в особі О. Хайяма для читачів Росії відкрив Іван Тхоржевський наприкінці 1920-х років. Але він жив у Франції як емігрант, і його взірцеві й по сьогодні неперевершені переклади в Радян-

ському Союзу знала дуже обмежена кількість любителів поезії. Повністю цикл хайямівських перекладів І. Тхоржевського побачив світ лише одного разу — у 1975 році. Г. Гулія включив їх як додаток у свій роман «Сказание об Омаре Хаяме».

В Україні першовідкривачем персько-таджицької поезії був А. Кримський — сходознавець, філолог і поет. Його перші спроби у цьому напрямку підтримав І. Франко. Переклади А. Кримського були опубліковані у збірці «Пальмове гілля», що виходила окремими частинами на початку ХХ ст. у Львові та Києві. Визначний історик східних літератур, автор численних книг з історії Персії, Туреччини та інших східних країн, на жаль, був посереднім поетом, і його переклади не стали явищем у нашій поезії. Але саме завдяки А. Кримському чимало українських та російських письменників зацікавилися великою літературою Сходу. І серед них — Василь Мисик.

Як перекладач В. Мисик дебютував ще наприкінці 20-х років. Відтоді переклади стали для нього не тимчасовим захопленням, а внутрішньою потребою. Для перекладів В. Мисик вибирав авторів, близьких йому за світовідчуттям і поетикою. У його творчому доробку — майстерні інтерпретації слов'янських, німецьких, французьких та англійських поетів. Проте насамперед хочеться відзначити Мисикові переклади персько-таджицької класики, особливо творів Хайма, Гафіза та Рудаві.

На жаль, В. Мисику вдалося реалізувати далеко не всі свої творчі задуми. Наприкінці 1934 року поета арештовують, і він

майже на два з половиною десятиліття вибуває з літератури. Лише після 1948 року відновлюється його праця над перекладами з таджицько-перської поезії. Окремими зібраннями виходять «Вибране» Рудакі, «Рубаї» Хайяма та «Лірика» Гафіза.

Значення перекладів В. Мисика для нашої перекладацької культури важко переоцінити, адже вони стали органічною частиною української поезії. Переклади були для В. Мисика чи не єдиною можливістю висловити своє ставлення до тоталітарного режиму, можливістю розкуто говорити — хай і не від свого імені — про гідність особистості, про висоту її духу, відстоювати загальнолюдські цінності. У його перекладах великі поети Сходу заговорили як наші сучасники.

В. Мисик був перекладачем, як то кажуть, від Бога. Підрядниками не користувався, ретельно вивчав життя і творчість поетів, яких перекладав, вивчав філологію й культуру їхньої епохи. Очевидно, що не так легко було досягнути істинний смисл, яким наповнювали свої твори класики персько-таджицької поезії, значна частина якої затуманена символікою суфізму — містичного вчення, що виникло в результаті синтезу ортодоксального ісламу з іншими релігіями. Таємничість суфітської символіки була історично обумовлена. Це вчення вважалося ісламістами ерессю й жорстоко переслідувалося. І тому деякі вірші поетів (таких було чимало), котрі захоплювалися цим вченням, нагадують зашифровані філософські трактати. Існують навіть тлумачні словники суфітських поетичних термінів.

У творчості багатьох класиків «східного ренесансу» чимало панегіриків, зокрема в основоположника персько-таджицької поезії Рудакі. Тут читачеві необхідно враховувати, що шахи й султани за звичаєм утримували при собі придворних поетів, а за найталановитіших митців можновладці навіть воювали між собою. Поети були проповідниками й порадиниками державних діячів. Але поруч із поетами-царедворцями були й такі, котрі відмовлялися від милостині монарха й відверто засуджували «придворність».

Персько-таджицька поезія народжувалася в період страшних історичних потрясінь і катастроф. Багатобивчі війни, татаро-монгольські навали, спустошливі походи хрестоносців... Квітучі міста перетворювалися на безлюдну пустелю. Це був час, коли, за свідченням Сааді, «світ був розвихрений, як волосся ефіопа», а «діти Адама стали кровожерливими, як вовки з гострими кігтями». Над поетами тяжіли традиційні канони, продиктовані приписами ортодоксального ісламу. До того ж їм необхідно було враховувати ідеологію та устремління феодальної верхівки. Все це впливало на розвиток літератури народів мусульманського Сходу.

Персько-таджицька поезія підкорює нас філософською глибиною, життєлюбством, мудрістю і незлою іронією. Сьо-

годні вона об'єднує і збагачує не лише народи Центральної Азії, а й усіх нас, завдячуючи майстрам перекладу, серед яких у першу чергу — Василь Мисик, котрий відтворив її з граничною точністю й великою художньою майстерністю. Це особливо стає помітно, коли звіряєш його переклади з текстами оригіналів, що я з радістю вибірково роблю, маючи під руками точні підрядники рубаїв Хайяма, зроблені російським сходознавцем А. Шахвердовим.

Ось, наприклад, точний переклад класичного хайямівського рубаї:

До тебя и до меня дни и ночи были,
Вращаясь, небосвод был занят своим делом.
О, берегись, осторожнее ступай по земле;
Ибо эта пылинка была некогда зрачком в очах
какой-нибудь красавицы.

Ось як переклав ці рядки один із майстрів перекладу К. Бальмонт:

До тебя и до меня много сумерек было и зорь,
Но напрасно идет по кругам свод небес золотой.
Будь же тщателен ты, наступая на прах, — этот прах
Был, конечно, зрачком, был очами красы молодой.

Порівняйте ці ж рубаї Хайяма в перекладі В. Мисика:

Немало і до нас було ночей і днів,
Так само небосхил танок одвічний вів.

Тихесенько ступай, бо глина під ногами
Була зівицями місяцевидих дів.

Наведу ще один приклад творчої інтерпретації у східному оригіналі:

Хотя волосы и лицо красивы у меня,
Словно тюльпан — щеки и как кипарис — стан,
Непонятно — в этом цветнике Вселенной
Предвечный Художник для какой цели так украсил меня?

У В. Мисика:

Хоч гарні щоки й кучері я маю,
І станом кипарис переважаю,
Але спитайте, нащо Майстер вічний
В земнім саду зростив мене? Не знаю.

Як видно, висока майстерність В. Мисика поза сумнівом. А насамкінець хочу додати, що персько-таджицька поезія створена поетами різних національностей. Серед них — перси, араби, таджики, узбеки, азербайджанці, індуси. Деякі з них писали двома-трьома мовами. Але їх об'єднували загальнолюдські цінності. Тому вони і підкорили своїми творами світ.

Леонід Талалай,
лауреат Національної премії України
імені Т. Г. Шевченка

*Абу Абдаллах
Джафар Ругани*

(около 860—941)

Настало свято осені, султане,
Настало свято, всім царям жадане!

Це хутра час! Шовки й шатри минулись —
І сад, де плід ряснів, сьогодні в'яне.

Лілею мирт змінив, багряні квіти
Замінить нам тепер вино багряне.

А ти — юнак, і щастя в тебе юне,
І молоде вино — аж полум'яне.

Вино виявляє нам справжню чесноту
І нищість, усім зобов'язану золоту.

Воно відрізняє високих від підлих,
До втіх найвиборніших будить охоту.

І де б не пили ми — там добре, а надто,
Як пахне жасмином від кожного плоту.

Вино підкоряє найбільші фортеці,
Коня степового гнуждає в роботу.

І скнара, напившись, укинеться в щедрість
І скарбом своїм обдарує голоту.

Все йде гаразд, немає перебою
В ділах твоїх. Так чом же головою

Ти похилився? Весело живи!
Полюблений ти долею самою!

Візирів рада щό тому додасть,
Хто має все, що треба для спокою?

Не родить мати двох таких, як ти,
Нема на світі двох такого крою!

Не замикає Бог тобі дверей,
Не відчинивши сто перед тобою!

Коли повіє з Бухари, із дорогого краю, —
Жасмину, мускусу, троянд я пахощі вдихаю.

Усім жінкам, чоловікам, що той вітерець почують,
Здається, що доходить він з Хотана, із Китаю.

Ні, вітерець такий легкий не долетить з Хотана,
Він од тієї завітав, що я давно кохаю.

Моя туркене промітна, і твій халат в розлуці
Мені сорочкою приснився, легким убранням маю.

Я вечорами все дивлюсь туди, де шлях на Йемен,
Бо там є зірочка Сухайль, Сухайль, що я шукаю.

Моя ти зіронько, мені здаєшся ти святою,
І я святе твоє ім'я від натовпу ховаю.

Та тільки мову розпочну — і сам собі на диво
Твоє наймення дорозе найпершим називаю.

Твоє лице — як день осяйний, день воскресіння правовірних,
А кучері — як ніч могили, де спить засуджений на дні.

З твоєї ласки я назавжди серед закоханих уславивсь,
Як ти уславлена за вроду, за стан і кучері рясні.

У Мекки є свята Кааба, у християн — Ісус розп'ятий,
У єгиптян — розливи Нілу, в алійців — предки визначні.

А я пишатимуся тільки твоїми чорними очима,
Коли з-під покривала раптом вони покажуться мені.

Як друг обмовиться, ти пропусти повз вуха.
Адже на світі так: де радість, там і скруха.

Провина доброго тяжкою не буває,
Од ласки першої забудеться наруга.

Чи сто хороших діл одне недобре згасить?
Хто терня знищує, той солов'їв не слуха.

Якщо він сердиться, перепросить не бійся:
Не випада шукать щодня нового друга.

Ти Бухару Багдадом сьогодні називай!
Де владар Хорасану, там весело, там рай!

Лий, чашнику, повніше! Музіко, вдар у струни.
Сьогодні свято в мене, сьогодні я — гультай!

Є в нас вино, і квіти, й красуні пишновиді,
А щодо смутку... смутку у ворогів шукай!

Прийшовши гостем у цей світ непевний,
Назавжди серця не даруй нікому.

Однаково — повернешся у землю,
Хоч нині спиш на ліжку золотому.

Що з того, що юрба навколо тебе,
Як сам ти будеш у гробу тісному?

Там стануть хробаки тобі за друзів!
Відкрий же очі, глянь за вікна дому!

Хто зараз кучері твої розкішні
Прикрашує у півриві палкому,

Коли тебе, пожовклого, побачить,
Одвернеться байдуже — та й по всьому.

Знову вітер од Мульяну повертає,
В душу думка про кохану повертає.

Під ногами в мене ринь свою Амú
У доріжку шовкоткану повертає.

Від коня мого запінений Джейгун
Течію свою захланну повертає.

Так радій же можновладцю, Бухара,
Що з дзвінками каравану повертає!

Він — як місяць, ти — як небо, Бухара!
Це твій місяць із туману повертає!

Він — як явір, ти — як сонячний майдан!
Це твій явір до майдану повертає!

Нехай живе мій князь, владика славний мій!
Він осередком став моїх думок і мрій.

Я за життя його весь час тремчу, бо рідко
Такі рождаються в околиці земній.

Чи був коли юнак такий на троні щедрий,
Одважний, наче лев, і мудрий, наче змії?

Ніхто не відає, як він княжить над нами,
А щодо щедрості — хто знайде міру їй?

Він сипле з рук і з уст безцінні перла, славу ж
Свою завдячує не пишності пустій.

У душі садить нам він парості любові,
Од світових принад дух одвернувши свій.

Як до Авести ми цей розум прирівняєм?
Де задля неї Зенд? В його душі живій.

Даремно трудяться сьогоднішні поети:
Тут слів не добере найкращий із вітій.

Він лан щедрот своїх зросив дощем сердечним —
І ти, хвалителю, зібрати плід зумій.

Такі-бо доблесті й Хосрова б захопили —
І взяв би приклад він з його високих дій.

Бо все життя його — повчальна книга: часто
Черпає вся земля собі поради в ній.

А хто одвернеться від мудрості живої —
Зречися радості, в тенетах смутку скній!

Хто долі шаховій наважиться позаздрить,
Життя в напастях він пробавить без надій.

Тому, хто подвигам його не радий, мовте:
«Змирися з долею, змагатися не смій!»

Даруй же, ангеле, утіху друзям шаха!
А ворогів його, о небо, не жалій!

В останньому рядку скажу, що в першім мовив:
Нехай живе мій князь, владика славний мій!

Вже грає Рудакі. Тож лий вина!
Хай піниться, як пісня галосна!

Нехай розтопленим живим рубіном
Воно горить і світиться до дна!

Два самоцвіти: цей живий, той мертвий,
Та хоч і два їх — суть у них одна:

Торкнися тільки — вже червоні руки,
А спробуєш — і голова хмільна!

Хоч ясно навкруги і дні погожі,
Та Час не спить: він завжди насторожі.

У злигоднях добра собі шукає,
Із колючок ростить для себе рожі.

Чого ж сидиш, байдужий? Чи не бачиш,
Які він сили зводить зловорожі?

Обличчям світлий — він душею чорний,
Гидка потвора на розкішнім ложі.

Як стане підлий частувать, не доторкайся їди,
Тих прісних ласощів до уст і крихти не клади.

Печені теж не зачіпай, бо є отрута в ній,
В його воді є гіркота — не пий його води.

Хай смага в тебе на устах, хай мучить печія,
Ти повз його квітучий сад, не глянувши, пройди.

Замість квіток, із верховіть там капле камфора,
Ртуть виступає на плодах — такі в ньому плоди.

Хоч єсть і в тебе гострий меч, але вбивать не смій!
Не буде в Бога забуття жорстокості твоїй.

Не для насильника той меч загартував коваль,
Як не для оцту виноград кладе у чан топчій.

Колись убитого Ісус побачив на шляху —
І з дива палець прикусив, і засудив розбій.

Сказав: «Кого ж ти погубив, що у крові лежиш?
І від чиєї ж то руки загине лиходій?»

Даремно пальця не труди, в чужий не стукай дім,
Бо прийде час — і кулаком застукають у твій.

Уста красуні винні, що цукор здешевів;
Од кіс її не стало на амбру покупців.

Навіщо ж так безглуздо поводишся, лукава?
Ти про знання-науку не трать даремно слів!

Терплячому нічого про цукор не відомо,
А верболіз ніколи мигдалем не пахтів.

Розкішне поле нам здається звіром,
Змією злою у зимові дні.

А лиш потепліє — в гарячих барвах
Воно ряхтить, як зошити Мані.

На корабель життя не покладайся,
Бо є потвори на морському дні.

Лілея в першій теплі
Сміється, немов Лейлі,

Спадає дощик на вруна,
Мов сльози з очей Меджнуна.

Як свіжо пахне потік!
Це, мабуть, троянди щік

Сьогодні вмила в ньому
Моя вродливиця юна.

Квітонько весняна,
Зірко Туркестана!

Із хмільного жбана
Чом не ллеш, кохана?

Чом напій іскристий,
Наче небо, чистий

У квітник барвистий
Не несеш, кохана?

Хоч би на хвильку доторкнутись пахущих кучерів твоїх!
Квіток жасмину — уст солодких — якби я спробувати міг!

Де ти проходила, гуляла, я тій землі, тому піску
Разів із тисячу вклонюся, що зберегли слідочки ніг.

Кладу я тисячу цілунків на цей листочок із ім'ям,
Що твій перстеничок до нього колись легесенько приліг.

В той день, коли тебе зустріну й не доторкнусь до рукава,
Нехай індійський меч двосічний мене скарає, як за гріх!

Як люди звернуться до мене, щоб я їм вірші прочитав, —
Крім похвали тобі, нічого знайти не могу я для їх.

О, як розквітнула земля з твоєї вроди цвіту!
Од пишних кучерів твоїх зазнає амбра зніту!

Я присягнув би, що твоє залізне серце, мила,
Малюнок вирізьбить могло б на виступі граніту.

Великодушності дарма від тебе сподіватись,
Бо від таких твердих ніхто ще не почув привіту.

У Бога ласки я молю — та що ж, як ти не хочеш
Прихильно вислухати мене, безщасного баніту?

Якщо ти приймеш Рудакі до себе в рабство вічне,
Він не віддасть своїх оков за всі багатства світу!

Своєму тілові на втіху чи варто душу турбувати?
Хто б на сторожі коло псарні поставить ангела посмів?

Як правди вісником по світу ідеш дорогою пророків,
Ти не шукатимеш водички в струмку Еллади, що змілів.

Я солов'їними піснями себе, мов путами, опутав,
Немов Іосифа за вроду, мене ув'язнено за спів.

Немало років у палацах я між великими просидів,
Я їхнє явне й потаємне умом допитливим прозрів.

Одне бажання тільки й мав я — для них зразком високим
стати,
Та тільки жаль один дістав я з усіх. Всевишнього дарів.

Троянда, мирт листатий, що вітер колихає,
І яблучко пахуще, що в вітах досягає,

Як це все меркне раптом, побачивши тебе,
О знаднице, чий погляд царів перемагає!

Ця ніч — ніч рішень тайних для милого твого,
Коли з твого обличчя загона упадає.

Коли ж ти два тюльпани одслонюєш на мить,
Тоді блідніє сонце і вид свій закриває.

Я б ніжне підборіддя із яблучком зрівняв,
Та родимки такої на яблуках немає.

Відколи сонце сяє серед неба,
Не жив такий, кому знання не треба.

Які б віки прадавні не взяли ми —
Розумні люди мовами усіми

Знання шукали, сил не шкодували
І речення у скелю вкарбували:

«Знання для серця — світоч найясніший,
Знання для тіла — панцир найміцніший».

Усі великі вік свій віджили,
Усі покірно смерті улягли.

Сховались будівничі під землею,
Що зводили ці вежі та вали.

Із усього добра, що назбирали,
З собою тільки саван узяли.

Бо тільки їхнього було, що одяг,
Та те, що з'їли, та що нам дали.

Жалобнику, шанований всіма!
О ти, що сльози рониш крадькома!

Боюсь тебе ще дужче засмутити,
Як назову того, кого нема.

Хто зник — той зник, а хто вернувсь — вернувся.
Навіщо ж душу мучити дарма?

Ти хочеш світ полагодити, друже,
А він усе руйнує і лама.

Його і гнів гарячий твій не зрушить,
Він і до сліз байдужий, як зима.

Ну що ж, ридай хоч до Страшного суду —
Не підведе з труни його й сурма.

Якщо над кожним лихом горювати,
То горюватимеш над багатьма.

Із ким би серцем ти не подружився —
До нього ближча подруга німа.

Не видно хмар, не затемнився місяць,
І не закрила Всесвіту пільма.

Чи зважиш ти на раду, чи не зважиш,
Боюсь: і далі житимеш сліпма.

Так наливай свій келих аж по вінця!
Тоді журба розвіється сама.

Лише в нещасті виявиться може
Висока гідність серця і ума.

Є два слова, що усі їх знають, —
Тільки жаль, що часто вимовляють.

Як хороша, так усі й говорять,
Як кохана, так і називають.

Жаль мені, що ти для всіх хороша,
Жаль, що всі моє кохання знають.

Хто ні з ким не схожий, той на Бога схожий.
Ти ні з ким не схожа, хоч не схожа й з Богом.

Як зіходить сонце, то чомусь найперше
Вказують на тебе, а тоді на нього.

Ти — усе, що люди славили донині
І що будуть славить до Суда страшного!

Мені наш вік пораду дав, пораду дорогу
(На всякий випадок життя у нього рада є).

Він мовив: «Не завидуй тим, що у добрі живуть,
Бо є немало бідняків, що заздять на твоє».

І ще: «У гніві не давай ти волі язичку,
Бо хто розковує його, кайдани дістає».

О дівчино! Розлуки буревій
З корінням вирвав цвіт моїх надій!

Чи став би я навек твоїм рабом,
Якби не став арканом локон твоїх?

Хто має тільки душу, той цїни
Твого цілунку і питать не смій.

Що сонячніш горить твоя краса,
То менше світля у душі моїй.

Жартуй із милою, часу не гай,
Бо світ наш — тільки сон, не забувай.

Прийдешньому радій, а що було —
Те викресли із пам'яті, та й край.

Зі мною люба дівчина моя,
Місяцевида гурія, мій рай.

Щасливий той, хто їв і роздавав,
Нещасний, хто згноїв свій урожай.

Як жаль, що світ наш — тільки сон і дим!
Тож пий вино й про завтра не гадай.

Налий вина, в якому б ясність живого яхонту була
І щоб на сонці спалахнуло світліш кинджального жала!

Прозорого, як та водичка, що під трояндами текла,
Хмільного, що й безсонні очі дрімота разом би змогла!

Такого, як дощу краплини, що ронить хмара-піала,
Палкого, як палка молитва, святому Богові хвала!

Якби не хміль, серця б ламались і розбивались
без числа, —
Тож лий такого, щоб краплина із гробу мертвого звела!

Якби воно знялося вгору у кігтях дикого орла!
Так, щоб людина недостойна його повік не досягла!

Як довго не живи, а честь одна:
Заслужиш покривало з полотна.

Хоч як віршовка довго б не сукалась,
Петелькою кінчається вона.

Живи свій вік у злигоднях і горі
Або збувай над чаркою вина,

Хай буде в тебе тільки клаптик поля
Або Тараз, і Рей, і Фергана —

Усе одно: те, що було й що буде, —
Це тільки сон або пуста мана.

В годину смерті стане все однаким —
І сяйво сонця, й темрява нічна.

Коли ж утіха доброму судилась,
Тобі стократ судилася вона.

МАТИ ВИНА

Спочатку треба вбити молодицю,
Тоді дитину вкинуть у темницю.

Коли не вб'єм, не стопчемо ногами,
Як ми дитину візьмемо у мами?

Хто ж немовля од нені одлучає,
Коли воно ще пазухи шукає?

Бо молоком до осені дитина
Сім місяців жититися повинна.

А після того по закону й праву
Дитя — в тюрму, а матір — на розправу.

Дитя, потрапивши в кубло тюремне,
Сім днів лежатиме безживне, темне.

Та час настане — і воно прочнеться,
Застогне з туги, затремтить, заб'ється!

То підіймається, то опадає,
Мов порятунку од біди шукає.

Як ллеться злото на вогонь кипляче,
Воно хоч і кипить, а так не плаче.

Я б порівняв його з верблюдом п'яним,
Що гнівно піниється й стає шайтаном.

Ту піну добре підбирати треба,
Щоб сяяло вино ясніш од неба.

Коли ж нарешті кидатись покине,
Хай за надійним засувом спочине.

Відстоявшись у затишку, помалу
Приймає колір яхонту й коралу,

То бадахшанським виблисне рубіном,
То сердоліком йеменським промінним.

А як нахилишся, вийне в обличчя
Троянда, мускус, амбра таємнича.

Тепер у жбан його, і хай у жбані
Воно очікує на дні весняні.

Тоді вночі його відкрити годиться —
І бризне сонця золота криниця!

І ти промовиш, глянувши на нього:
— Це самоцвіт в руці Муси святого!

Несміливого робить він хоробрим,
Рум'яним — жовтого, а злого — добрим.

Хто келих вип'є, забуває зразу
Найтяжче горе, кривду і образу.

Пхне за Танжер журбу десятилітню,
А з Рея радість викличе новітню.

З таким вином, що вже не перше літо
Стоїть у схованці, живи відкрито.

Поміж трояндами, серед жасмину
Опоряди бенкет на всю країну.

Розсип розкоші райські розмаїті,
Яких не бачено ніде на світі.

Хай будуть в холодку м'які сидіння,
Хай квітнуть килими, блищать одіння.

І щоб музики сил не шкодували,
Щоб чанг, і флейта, і барбат лунали.

Дай місце Балламі навпроти трону,
Дай гідне місце Пірові й Харону.

Найвище ж місце і найбільшу шану
Обійме гордий владар Хорасану.

Без ліку турків стане біля тебе,
Осяйніших од місяця у небі,

Заквітчаних зеленими вінками,
З рум'яними, як це вино, щоками.

Між ними — чашник, красень з рівним станом,
Народжений туркенею й хақаном*.

З обличчям пері, ніжний, черноокий,
У буйних кучерях, ставний, високий.

Наблизивсь — і вино у кубки лється,
І владар світу радісно сміється.

Із кубка п'є вологу пожадану
І згадує владика Сеїстану.

* Х а к а н — заложник з числа тюркських кочовиків.

З ним п'ють вельможі й кажуть, як годиться:
— Хто з нами п'є, хай серцем звеселиться!

Вітаємо Абу-Джафар-Ахмада!
Його земля іранська славить рада.

Він сонцем справедливості нам сяє,
Народ свій гріє, землю оживляє!

З часів Адама не було такого,
Як і не буде більше після нього!

Він — тінь Творця, що впала над Іраном,
І власть його освячена Кораном.

Що люди? Прах, вода, вогонь і вітер.
А він — як сонце, він — Сасана витвір!

Він тьму прогнав із рідної країни —
І райським садом розцвіли руїни.

Хваліть його, хто словом володіє!
Хвалу читайте, хто читати вміє!

А хто у мудрість хоче заглибіться,
Нехай до нього йде, у нього вчиться!

Давно вже ясно стало для громади,
Що він — Сократ, що він — Платон Еллади.

Коли ж зайнятись хочеш ти законом,
Для тебе стане він новим Суфйоном.

З його речей не пропусти нічого,
Немов Лукмана слухаєш самого.

Ученому він мудрості добавить,
А мудрого на шлях науки справить.

Як хочеш бачить ангела ясного,
Воротаря небес, поглянь на нього.

Лише поглянь, як сяє він промінно, —
І ці слова ти ствердиш неодмінно.

Він чистотою зваблює своєю,
Він благородний тілом і душею.

Хто йтиме стежкою його — не збочить,
Тому й Сатурн зловмисний не наврочить.

Ти думаєш, поглянувши на нього,
Що Соломона бачиш ти самого.

Він їздить добрим огирем гарячим,
Якого й Сам уславлений не бачив.

Побачили б його на полі бою,
Коли у панцирі, із булавою,

Слонам важким, розпаленим до сказу,
Він страх уміє навівать одразу!

А що, якби він стрів Ісфандіара?
Настигла б злого неминуча кара.

Але зате в спокійну, мирну пору
Він схожий на Сійям, незрушну гору.

Запеклий ворог, що на нього встане
Драконом лютим, — наче віск, розтане.

Самого Марса зміг би він збороти,
Якби той зваживсь виступити навпроти.

Коли за келих повний він береться,
Весняна злива щедро так не ллється.

Весняна злива — то вода, та й годі,
А він купає всіх в шовках і золоті.

Од злив, що з рук його могутніх ллються,
Казки потопу жартами здаються.

Такий він щедрий, що в усій країні
Хвала йому — в ціні, скарби — безцінні.

Поет-бідняк од владаря приносить
Добра усякого і злота досить.

Він мудреців запрошує на раду,
Але й співців не держить він позаду.

І справедливістю собі по праву
Здобув між мусульман одвічну славу.

Чи худосилий звернеться, чи сильний,
До кожного він добрий і прихильний.

Він добрістю всю землю обіймає,
Всіх пам'ятає, зайвого немає.

Утомному спочинок він дарує,
А хворого покоїть і лікує.

Прощати всіх — цим правилом предивним
Скрутив себе, мов путом нерозривним...

Вину дарує, каяття приймає,
Не знає гніву, тільки ласку знає.

Сліпучим сонцем сяє він довкола!
Він — хорт швидкий, а ворог — сарна квола!

Великий Амр живе в ньому сьогодні,
І дух його, і вчинки — благородні.

Ім'я Рустама слава вічна вкрила,
Тій славі він дає сьогодні крила.

О Рудакі, спіши гостей прославить!
Прослав його, тобі він ласку явить!

І хоч ти сил усіх докласти схочеш,
І терпугом свій ум як слід відточиш,

І будуть в тебе ангелів дружини,
І бистрі соколи, й химерні джини,

Боюся, що й тоді ти сам признаєш,
Що надто мало ти уміння маєш.

Оце думки мої, що на дозвіллі
В слова я вклав, хороші й зрозумілі.

Якби я мав легкий язик Джаріра,
Я б тільки прославляв свого еміра,

Що славиться один у всьому світі,
Що всім дарує блага розмаїті.

Але боюся здатись недолугим,
Хоч буду в слові я Сабханом другим.

Що, склавши похвалу свою, без страху
В хвилину слішну виголосив шаху.

Не можна без кінця хвалить нікого.
Така хвала звучить лише для нього.

Тож і не дивно, що, таке величчя
Узрівши, Рудакі схилив обличчя.

Якби мені Омарову готовність!
Якби Аднана славного промовність!

Сказав би я уголос, а не нишком,
Що Бог цю землю дав йому підніжком.

Якби не був слабим, не був я кволим,
Якби владика наш мені дозволив,

Я сам би в образі гінця швидкого
Із піснею в устах прибув до нього.

Хай не вразить його моя одмова,
Нехай пробачить він, цінитель слова,

Що раб його, обтяжений літами,
Сам не спромігся стати біля брами.

Нехай же сила славного зростає,
А ворогів його — підупадає!

Нехай чолом сягає аж під зорі,
А вороги — хай топляться у морі!

Хай красним сонцем сяє в кожную хату,
Нехай стоїть міцніш од Арарату!

СКАРГА НА СТАРІСТЬ

Всі зуби стерлися мої, всі випали — о ні,
Не зуби — полум'я живе, світильники ясні!

Суцільне срібло дороге, корали і перлини,
Блискучі зорі світові, легкі дощу краплини!

Хоч би один одним зоставсь! Немає анігичі!
Що ж це за лихо? Звідкіля? Чи не Сатурна бич?

Ні, це не старості тягар і не Сатурн ворожий.
Звідкіль це лихо — я скажу: такий був допуст Божий

Вирує світ, як джерело, що безнастанно б'є,
Він обертається весь час, такий він був і є.

Що вчора ліками було, сьогодні труїть тіло,
І знову ліками стає, що вчора нас труїло.

І старіється новина в коловороті літ,
І оновляється старе, і оновляє світ.

Де красувалися сади, стає пустиня гола,
І де нічого не було, цвітуть сади довкола.

Звідкіль же ти, моя любов, довідатись могла б,
Як у минулі роки жив, розкошував твій раб?

Красою кучерів своїх ти звабила старого,
Але не знаєш ти, які вони були у нього!

Минулася весна його, що на виду цвіла,
Минулася весна його — і кучерів смола!

Тоді приймали скрізь його, дивуючись на вроду,
Але тепер у жоден дім йому немає ходу.

Він диво в погляді красунь тоді читати міг —
І дивувався завжди сам на дивну вроду їх.

Тоді так радісно було на серденьку у нього!
Тоді він тішився життям і не боявся нічого!

Він міг усе собі купить, шукаючи забав!
Туркеним з пишними грудьми він срібло дарував!

З рабинь гарненьких не одна з ним зустрічі бажала
І серед ночі крадькома до нього поспішала.

Бо вдень зустрітися із ним не важилась вона,
Бо був страшний володар їй, була й тюрма страшна.

Не знав ціни я ні красі, ні пінному напою,
Щонайдорожча річ була мені дешевиною.

Носив я в серці дивний скарб — мої дзвінкі слова,
І був тоді для мене вірш — як стяг і булава.

Щодня радів я і не знав, яке буває горе,
І поле втіх моїх було, як Всесвіт, незоре.

Як часто віршем запальним і голосом співця
Я перетворював на шовк і кам'яні серця!

Мій погляд вабили тоді красуні чорноброві,
А слухом стежив я за тим, хто знається на слові.

Не мав ні жінки, ні дітей, ні дому, ні сім'ї.
Я вільно жив, і без турбот минали дні мої.

Тепер на сивого співця ти дивишся, красуне.
Якби ти бачила тоді його обличчя юне!

Якби ти бачити могла його у кращі дні,
Коли потоком весняним текли його пісні!

Минулася пора його, минулась дружба щира,
Минув той час, коли він був найпершим у еміра!

Ти знайдеш вірші Рудакі на шахському столі,
Бо в ті часи любили їх всі владарі землі.

Минув той час, як віддавав йому весь світ пошану!
Минув той час, коли він був поетом Хорасану!

До всіх великих, що були у нашому краю,
Бувало, сміло входжу в дім, у них і їм, і п'ю.

Звідкіль би хто не діставав багатство в нагороду,
А я завдячував усе Самановому роду.

Дав сорок тисяч золотих мені мій володар,
П'ять тисяч і емір Мокоң мені прислав у дар.

Ще вісім тисяч притекло від шахового дому,
І весело мені жилось тоді в добрі такому.

Шах справедливо зміркував високу ціну слів,
І двір його мені додав, що сам він повелів.

Змінився світ, і я змінився — такий талан людини.
Дай палицю! Прийшла пора для палиці й торбини!

Заклечана, заквітчана, барвиста, запашна,
Із тисячами радостей прийшла до нас весна.

Хай і старий почувється сьогодні юнаком,
Коли землі — і тій уже набридла сивина!

А в небі військо сходиться — і хмари-вояки
Ідуть за вітром-гетьманом, мов почалась війна.

Вогонь на стрілах — блискавка, б'є в тулумбаси грім...
Мов суне ще небачена навала навісна.

Глянь: хмарка, як жалобниця, невпинно сльози лле,
Ридає грім закоханий, аж котиться луна.

Он сонечко між тучами показує свій вид,
Як воїн із укріплення, з високого вікна.

Довгенько світ недугував, але жасмину дух
Його лікує легітно, підводить із багна.

Спустився дощик мускусний — і, кришучи сніжок,
З-під нього травка вилізла шовкова, процвітна.

В кутку, де сніг долежував, тепер квітки цвітуть,
Сухі арики сповнила вода каламутна.

Понад ланами-нивами не затихає грім,
Од блискавки гіллястої палає далина.

Стоїть тюльпан усміхнений, мов дівчина-краса,
Що перед шлюбом пальці їй пофарбувала хна.

Спів солов'я між вербами, а з кипарисних надр
Шпака дзвінкого відповідь приємно голосна.

Солодка пісня в горлички звучить на давній лад,
Чудова й соловейкова, немов сама весна.

Цей час, коли закохані стрічаються в саду...
Живіть же, утішайтесь, частуйтеся до дна!

Як з поля шпак наспівує, а з саду — соловей,
Хай чашник нам під музику повніше лє вина!

Та як ці дні не тішать нас, розумний, добрий муж,
Проте, стократ любіший нам, аніж весна-красна.

Ти злет і спад поєднуєш, думки дітей землі
Полохає думок твоїх висока глибина.

Твої жадання сповнилися, у заспівах весни
Щасливому відкрилася уся краса земна.

НА СМЕРТЬ АБУЛЬХАСАНА МУРАДІ

Вмер Мурадї. Нелегко це збагнути:
Велику він лишив позаду путь.

Безцінну душу батькові віддав,
А тіло згасле матері несуть.

Що ангельське — до ангелів пішло,
Те ожило, що люди смертним звуть.

Це не полова, що вітрець розніс,
Це не вода, що холоди скують.

Не гребінець, що в кучерях зломивсь,
І не зерно, що в полі приорють.

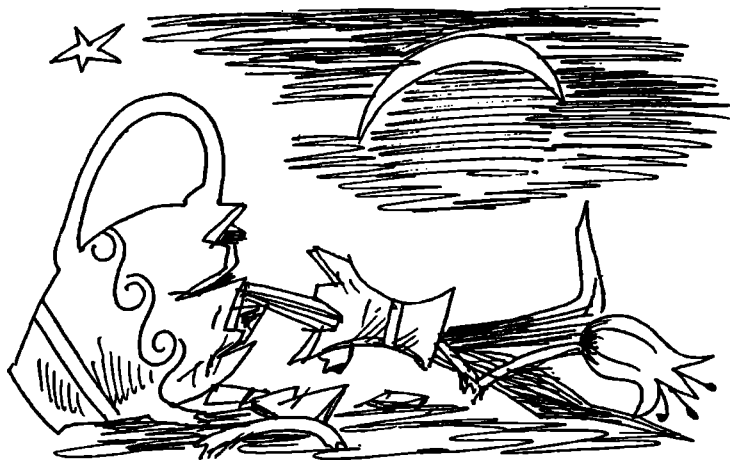
Він щирим золотом серед праху був,
Він бачив двох світів ячмінну суть.

Такі, як він, скидають прах у прах,
А душу й розум небу віддають.

Свій дух очистивши, незнаний нам,
Туди підносять, де святі живуть.

Він чистий був на дні діжі з вином
І сплив наверх, минувши каламуть.

О друже, уяви, що реєць, курд,
Румієць, мервець разом вийшли в путь.

Додому різно вернуться вони:
Атлас бо й дерга вкупі не живуть.

Мовчи ж! Бо ангел в аркушах буття
Й твоє ім'я вже встиг перечеркнуть.

Короткі вірші

Глянь навкруги розумним оком,
Не так, як досі ти дивився.

Світ — море: тож будуй свій човен
Із добрих діл, щоб не розбився.

Для квітів розуму ти — осінь,
Для серця — теплий вітерець.

Ти у коханні — тільки вісник,
Зате в красі — сам Бог-творець.

Як жаль, що діти нерозумні
У мудрих родяться батьків

І що ніхто знання й освіти
Успадкувати не зумів!

Доки ти скупих коритимеш
Їх нагарбаним добром?

Сам не гарбай — і дізнаєшся,
Скільки щедрості кругом!

Цей світ для тебе — дорога обнова,
Ти для похвал йому не знайдеш слова.

Цей світ — змія. За ним ти уганяєш?
Так знай: змія вбиває змієлова.

Та доки ж, доки ти мене стріватимеш?
Холодну крицю доки ти куватимеш?

Пшонинку-серце жорнами кохання
Безжалісно на пил перетиратимеш?

Ти можеш тіло без душі зустріти,
Коли спіткання з Рудакі шукатимеш!

Із келихом і чангом завітай,
Вина мені іскристого налий!

Такого, щоб, одбившись у ньому,
Рубіном став і камінь шляховий.

Найбільша радість на земному крузі —
Це знов побачити обличчя друзів.

Немає гіршого убоління,
Як із прекрасним другом розставання.

Щоб розгадалась кожна таємниця,
Очима серця треба подивиться.

Звичайне поглядом окинь звичайним,
А в тайне зазирає і оком тайним.

Барвистий Всесвіту халат так забруднився, хлопче,
Що нині прачка у воді його полоще й топче.

Злиняли барви, закрутивсь він і сюди й туди, —
І я очікую тепер, що ж вирине з води.

О, як тут весело колись текло моє життя!
Я й перед владарем землі не нахилив чола.

Усе таке, як і було, — і місто, й дім, і я, —
Чому ж ті радощі тепер журба перемогла?

Бджола, що повертає з медобрання,
Нагадує моє оповідання.

Почувши пахоці, одна бджола
Квітучий лотос на ріці знайшла.

Не знала, що в ньому вода ховалась,
Пірнала в неї — та й бджолою звалась.

Карайся від неї, серце,
У кігтях орла-погонця!

Я згасну без тебе, мила,
Як іскра гасне без сонця!

Такий віддавна світ, такий він був,
Такий він є, такі його дороги:

Дає корону, трон і булаву,
У шахіншахові веде чертоги,

А потім, безпорадного, тебе
Турляє в борозну, волам під ноги.

Бейти

До тебе прагне вся краса земна,
Як до провалля прагне бистрина.

Годі жаліти, що мовить посмів я!
Годі радіти, що змовчать зумів я!

Як попрямує на левиний рик,
На кладовище прийде мандрівник.

Не одяг — саван виправ для себе шовкопряд,
Бо шовк душі своєї він тратив на халат.

Хто мудрих слухає, у того мир на думці.
Війною й чварами втішаються безумці.

Покрила воду риза кришталева.
Як зачаровані, стоять дерева.

Знання — це скарб, йому й ціни не зложиш.
Визбируй же його, де тільки можеш!

«Що доброго сказав той гість хазяїнові дому?»
«Якщо собі не хочеш зла, то не роби нікому!»

Хвали весняну хмару, що сльози проливає
І що своїм риданням цю землю звеселяє!

Одна душа, єдине тіло, але знанню немає дна.
Скажи, о дивний, ти людина — чи океанська глибина?

За недотепу ситий голодного вважає,
Бо на чуже страждання в нас відгуку немає.

Без діла не дармуй, життя свого не гай,
Живи роботою, за неї вболівай!

На кожне слово з поспіхом глупця
Мені в долоні плещеш без кінця.

Коли мовчу-німую, тоді мені здається,
Що дика повитиця круг тіла в мене в'ється.

У час розлуки я горю на вогнищі твоїм.
Навіщо ж деревом тобі опалювати дім?

Щоденно музикою тішитися твій слух,
Тяжкого стогону не чуючи навкруг.

Цей світ — як вітер, він усе забуде.
Неси вино! Хай буде те, що буде!

Дай один цілунок, тільки хай він тягнеться години.
Нащо борг такий, кохана, розбивати на частини?

Рубаї

Цьому хисткому світу не радій:
Він тільки дуриє, хитрий лицедій.
Добро його — за казочку вважай,
А зло його — витримувать умій.

Ім'я твоє славне схоже з прапором ранку вогненним,
А чаша, з якої п'єш ти, — з молодиком одноденним,
Швидкий і рішучий крок твій — із кроком Долі самої,
З Фортуною — ті дарунки, що ти роздаєш нужденним.

Ніхто не прийде до мене, хіба нужда зажене.
Одна пропасниця тільки не забуває мене.
А спрага уста опалить — одна надія напитись
Із річки, що ненароком з очей у мене лине.

Мандрівче! В саду земному плодів не шукай!
Цей рай із двома дверима — вербовий, нікчемний рай.
Не смій і хвильку прогаять, бо твій садівник — за тобою.
Побувши прахом у світі, тепер, як дим, одлітай!

З кохання до тебе — така в мене щемінь!
Терпець мій урвався, в думках моїх темінь.
Це горе — не горе, тяжка Каф-гора,
А серце у тебе — не серце, а кремень.

Гнівну красуню шукали ми скрізь по країні,
Світ обійшли, знемагали в журбі й нетерпінні,
Руки набили собі і намуляли ноги:
Руки — об голову, ноги — йдучи по камінні.

Бачив я пільму кучерів прекрасних
З полум'ям троянд — світочів незгасних.
В кожному завитку — тисяча сердець,
В кожному кільці — тисяча нещасних.

Ти ще жорстокістю душі собі не вдовольнила,
На муки глянувши мої, — жалю не появила.
І все ж дорожча ти мені од серця і душі,
Хоч гірш од ворога мене ненавидиш ти, мила.

Ти звеліла — і покинув я мечеті для церков.
Ради тебе у невірстві я всі ступені пройшов.
Після тисячі поклонів, що поклав на твій поріг,
Як далеко від Кааби опинився я, любов!

Як над гадюкою не клопочись,
А вкусить і тебе вона колись.
Хто підлий — теж гадючої удачі.
Зустрінешся із підлим — одвернись.

Чотири речі нам потрібні, щоб невеселих збуťся дум:
Здорове тіло, добра вдача, ім'я хороше, світлий ум.
Кого Всевишній обдарує цими дарами чотирма,
Той завжди радуватись має і проганяť од себе сум.

Вже й караван Шахіда нас минає.
А скільки ж то пішло за ним, хто знає?
Очима лічиш — одного не стало,
А розум каже: «Багатьох немає».

На нас полює сила необорна.
Ми — наче миші, смерть — пантера чорна.
Надходить час — і одживає цвіт,
І смерть бере його й кладе під жорна.

Ти на Юсуфа схожа! Мене в'ялить любов.
Як з пальців єгиптянок, струмить із серця кров.
Цілунок оп'янивши, навіщо хочеш знов,
Щоб од гіркої муки я місця не знайшов?

Ти в червоної троянди барву й запах однімаєш —
І напахчуеть волосся, і рум'янцями палаєш.
Рожевіє та водичка, де ти личко умиваєш,
Пахне мускусом садочок, де ти коси розплітаєш.

- Прийшла. — Хто? — Дорога. — Коли? — Як день зайнявся.
— Чого ж боялася? — Щоб батько не дізнався.
— Я цілував її. — В лице? — О ні, в уста.
— В уста? — Ні, в сердолік. — І що ж? — Він цукром здався.

Кому рядно своє недоля в оселі смутку розстилає?
Нам.
Кому вогню, що тліє в серці, і море сліз не заливає?
Нам.
Насильник з'явиться — кому він ярмо на шию надіває?
Нам.
Кому, кому на білім світі ніколи провітку немає?
Нам.

Коли убитого мене побачиш ти, любов,
Уста розтулені мої і вид, що захолов,
Сядь в узголів'ячку моїм, засмійся і промов:
«Як жаль, що вбила я тебе, що ти не встанеш знов!»

Себе в руках весь час тримати — от справжнє благородство.
Глухих, сліпих не ображати — от справжнє благородство.
Не благородство — наступити на груди бідному, що впав,
Ні, руку впалому подати — от справжнє благородство!

Фортуна мудрому готує тільки втрати.
Не спи, не жалуй сил і доробляйся плати.
Сам їж і іншим дай! Легка душа у того,
Хто їсть і роздає все, що зумів зібрати.

Ні, я чорню свій волос не для того,
Щоб удавати з себе молодого
І знов грішити! Це — печалі знак,
Це траур старості — і більш нічого.

Малим задовольняйся, душею не криви,
Будь вільний, нахилять не квапся голови.
В добрі — забудь себе і не вдавайся в тугу,
В нужді — про себе дбай і весело живи!

Знов, насміявшись із людських надій,
Десь покотився перстень-чародій.
Минув наш вечір, закінчилась казка —
І знову порожньо в руці моїй.

Ім'я твоє почувши, всім серцем я радію,
Твоїм живу я щастям, тобою молодію.
А як почую звістку, й та звістка не від тебе, —
Тоді втрачаю раптом і радість, і надію.

Чи бачив світ коли твою подобу —
Таку зажерливість гидотну й злобу?
Абулькасим від сорому за тебе
В день воскресіння не зведеться з гробу!

Скинь, лежебоко, лінощів кирею!
Нас Бог для праці витворив із глею.
Твоє життя — твій скарб, тож не барися
Його примножить працею своєю!

Ти убивав, щоб менш було запеклих ворогів,
Ти роздавав, щоб менш було нещасних бідняків.
У цих і м'ясо, й марципан — все дорога їда,
А той і ячного коржа ще досочу не їв.

Журба мене гнітила, згинаючи, мов лука,
Та брала гору радість, що це від тебе мука.
Щоночі сам до себе я промовляв: «О Боже!
Яка ж то буде зустріч, коли така розлука!»

*Абу Али Хусейн
ібн Сіна*

(близько 980—1037)

Дубаї

**Вино п'яницям ворог, тверезим побратим.
Вино чудовні ліки, як не впиватись ним,
Гірке, як слово батька, зате ж таке корисне,
Дозволене розумним, заказане дурним.**

**Коли постарівся, не грай по-молодому,
В невірство не вдягай свою старечу втому.
Що в темряві творив, тепер забудь, бо все те
Не до лица тобі при світлі дня ясному.**

Добірні слова із Корану у кожній господі читають.
Та, правду сказати, і їх не при кожній нагоді читають.
А речення те, що на вінцях у кожного келиха бачим, —
Його повсякденно й повсюдно, не кажучи годі, читають.

Мій друг, що з ворогом укупі пив і їв,
Повік не діждеться від мене добрих слів.
До біса цукор той, що був біля отрути!
Геть від метелика, що на змії сидів!

Де б не спалахував пожарами твій гнів,
Наш день кривавими сльозами червонів.
Якби ті повені до брам твоїх сягнули,
Без ліку б винесли захованих скарбів.

Від трьох принад твоїх — потрібні в природі чудеса:
Від уст — вино, від щік — троянди, від усміху — краса.
Від трьох прикмет моїх три лиха тривають з року в рік:
Від серця — біль, від дум — химери, а від очей — роса.

Дай кучерям своїм хоч трохи побуяти —
І подешевшають на ринку аромати;
А як відкинеш геть — ми найглупішу північ
Від сонячного дня не зможем розпізнати.

Найкраще так ступить на край могили,
Щоб жалощі тебе не обступили.
Усе, що можеш, виконай сьогодні,
Бо що ти вдієш, як не стане сили?

Хто б не питав, не відкривайсь нікому
Будь обережний, сховане таї.
Як тайну збережеш, ти пан над нею,
А тільки виявиш, ти раб її.

Спитав: чом сліз у мене не сохне течія?
Вона: тому, що завжди сміюсь, мов квітка, я!
Спитав: чому без тебе я так страждаю-плачу?
Вона: бо сам ти — тіло, а я — душа твоя!

Ах, кучері в тебе подібні до змії!
Та чом же вони аж на спині твоїй?
Побачили лал твій з смарагдом у дружбі —
Звилися й за плечі майнули як стій!

О нічко, не будь же така гомінка, як учора!
Не викрий таємних думок юнака, як учора!
Ти знаєш, як довго тягнулася ніч учорашня?
Ей, нічко побачення, стань не така, як учора!

Отак кохатися в думках — як досі не здурів я!
Нікому стільки не судилося терпіти, як терпів я!
Немало напастей зазнати недавно довелось!
Терпіння — от мій захист певний від злоби й лихослів'я!

Моє відступництво не просте, не звичайне:
Твердіш я вірую, ніж дервіші й прочани.
Один такий живу — і звать мене кафіром!
Це значить: вивелись у світі мусульмани.

О, як довідатись, для чого в світ оцей
Прийшов тулятись я, непроханий зайдей?
Коли для радощів, я жив би й не журився,
А ні — заплакав би я сотнями очей.

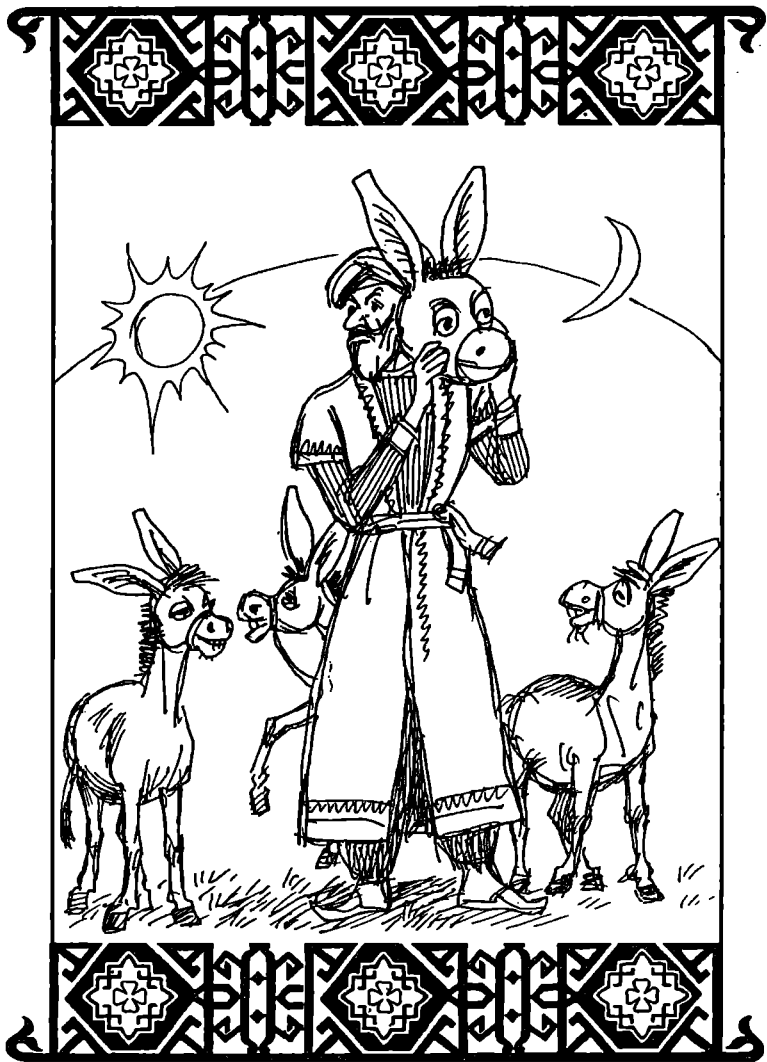
У цій пустелі серце немало мандрувало.
Заглянуло в найглибше — й нічого не узнало.
Не довелось пилинці на іскру обернутись,
Дарма що в серці в мене сто тисяч сонць палало.

Я від земного глибу до зоряних Чепіг
Усі вузли розплутав, всі відстані пробіг,
Через пастки злохитрі зумів я перескочить,
І тільки тайни смерті я розгадать не зміг.

Три дурні зйдуться і знай собі плетуть,
Що тільки їм одним відкрита світу суть.
Щоб ті осли тебе кафіром не назвали,
Із ними в бесіді ослоподібним будь!

Короткі вірші

Хоч я великим став, а дні в тісноті трачу.
Зросла ціна моя, а покупців не бачу.

Коли забагатієш, то простягни до друзів
Із щедрими дарами, із частуванням руки.
А спобіжить нещастя, не виявляй нікому,
Нехай безмовно жовкне твоє лице від муки.

Найвищої мети я прагну і жадаю,
Ніколи вниз мій дух не спуститься й на мить:
Або дістануся жаданої верхівлі,
Або хай смерть мене на цім шляху приспить.

Не метушись, бо всюди живе твоя душа,
Вперед, до благ найвищих — таке у неї гасло.

Душа — скляна судина, наука — світло в ній,
А нашу людську мудрість вважатимем за масло.

Воістину, живеш ти на грані небуття
Лише хвилину, поки те світло не погасло.

Що за люди! Так заздрять на мій хист,
Що за́очі кленуть мене повсюди.

Знання, освіта, розум мій — для них
Лиш зачіпка для лайки та огуди.

Як дикий цап рогами скелю б'є,
Так і мені ці докучають люди.

Та юнака, що став на певний шлях,
Не устрашать пусті їх пересуди.

Вони прощення просять моїм гріхам, бо в серці
Таять передо мною і острах, і докір.

Як од страшного звіра, копають ями, хрипко,
Як пси, на мене брешуть, бо я ж і є той звір.

Коли встають уранці, на мене зирять косо,
Що я всю ніч працюю, томлю і думку, й зір.

Якби вони по правді, без заздрості судили,
То, певно б, не зганьбили мій труд, мій добротвір.

Отар Хайям

(близ 1048 – після 1122)

Рубаї

1

Цей гордий небосхил, байдужий лиходій,
Ще жодному із нас не підживляв надій:
Де знайде зігнуту під тягарем людину,
Іще один тягар він накидає їй.

2

Ні, не гнітять мене перестрахи й жалі,
Що вмerti мушу я, що строки в нас малі:
Того, що суджено, боятися не треба.
Боюсь несправедно прожити на землі.

3

Як жалко, що мені, прихильнику вина,
Дістався цей калам* і келія тісна!
Ти висох молячись, а я в шинку промок.
Зате для мокрого й Геена не страшна!

4

Коли єство моє ліпив Творець із глини,
Зарані відав він про всі мої провини.
Якщо від нього й гріх, чому мене він хоче
В день Суду ввергнути в палаючі глибини?

5

Настало свято. Злих думок воно
Немало зборе.
Підчаший ллє у піалу вино,
Ясне й прозоре.

* К а л а м — очеретяне перо.

Намордник посту, молитов оброть
Це свято зніме
Із тих ослів, що ждуть його давно...
О горе, горе!

6

Єсть бик у небесах, Волосожаром зветься;
Є й під землею бик, що бачить не дається.
Хто ж оком розуму погляне, той помітить,
Що посередині табун ослів пасеться.

7

Недобррозичливість ніколи не могла
Узяти верх: до злих вертались їх діла.
Я зичу благ тобі — ти зла мені бажаєш:
Ти благ не діждешся, я не побачу зла!

8

Шукай людину скрізь: на бідному постої,
У закутку нужди і в пишному покої.

Одна душа жива за сто Кааб дорожча!
Чому ж ідеш до них? Шукай душі живої!

9

Коли у небуття і ймення наше кане,
Не згасне сонечко у небі полум'яне.
Нас не було, та світ не був від того гірший;
Він не погіршає й тоді, як нас не стане.

10

Хіба не дивно, що пани чиновні,
Самим собі нудні, хоч горді зовні,
До кожного, хто здирство зневажає,
Такого пишного презирства повні?

11

У кого кожний день в запасі півкоржа,
У кого свій садок і хата не чужа,
Хто в рабстві не родивсь і сам рабів не має,
У того світлий зір і радісна душа.

12

О світе! Знаєш сам, які твої діла!
Сидиш недвигою у башті гніту й зла!
Одним добро даєш, а іншим — лихо! Тільки
Це й знаєш ти, осел! Ні, гірший від осла!

13

О Доле! Бідний нам ти приділяєш пай!
Звільни ж мене з тенет, за ворога не май!
Якщо ти з дурнями й низькими накладаєш, —
Ну що ж, тоді й мене за йолопа вважай!

14

Ті, що поклони б'ють, наслідують ослам,
Бо служать шахраям, шахрайський возять крам —
І найдивніше те, що під покровом віри
Живуть кафірами* і продають іслам!

* Кафір — «невірний» у мусульманському світі.

15

В Каабі, в капищах, — дух рабства і покори.
Співають рабству гімн церковні дзвони й хори,
Міхраби*, храми, хрест — та це ж усе ознаки
Терпіння рабського, його міцні підпори!

16

Ви думкою найвищого сягнули,
Про Всеблагого теревені гнули,
А в тайне прозирнути не змогли:
Налепеталися — й навік заснули.

17

Ви в себе Всесвіту ввібрали силу
І судите про нього — з небосхилу,
А суть пізнавши — наче небосхил,
Сягаєте чолом земного пилу.

* М і х р á б — заглиблення в стіні мечеті.

18

І юних, і старих — всіх поглинає час,
І невеликий нам дається днів запас.
Ніщо не вічне тут: ми підемо так само,
Як ті, що вже пішли й що прийдуть після нас.

19

Не буде рож — є колючки над яром;
Погасне світло — вдовольнишся жаром;
Не буде шейха й ханаки* — ну що ж:
Здобріємо дзвіницею й зуннаром**.

20

Ти з глини сам зліпив мене, о Боже!
Ти ковдру тчеш мені і стелиш ложе.
Ніхто у голову мені, крім тебе,
Ані добра, ні зла вписать не може!

* Х а н а к — місце молитви, монастир.

** З у н н а р — пояс, який носили християни в мусульманських державах.

21

Той, хто усмішку дав устам дитячим,
Хто темряву послав очам незрячим,
Нічого нам не дав! Та ми не плачем,
Бо тільки горе навкруги ми бачим.

22

Як жаль, що молодість безслідно протекла,
Що в ступі Неба нас потовчено до тла!
О горе, горенько! І оком не змигнувши,
У прах вернулися, покинувши діла!

23

Хоч гарні щоки й кучері я маю
І станом кипарис переважаю,
Але спитайте, нащо Майстер вічний
В земнім саду зростив мене? Не знаю.

24

Від хліба, що Творець нам посилає,
Ніхто й малої скибки не відкрає.
Тож не турбуйсь про те, що в тебе є,
І не турбуйсь про те, чого немає.

25

Не бійсь, як серце я покину без керма:
Воно — як океан, у нього меж нема.
А суфій* — глек вузький, п'їтьми по вінця повний:
Дай крапельку йому — і вже він без ума!

26

Як жалко, що весна моя скінчилась
І книга юності навік закрилась!
Та пташечка, що молодістю зветься,
Звідкіль вона взялась? Куди поділась?

27

Якби мені до рук — скрижали Долі,
Я розписав би їх по власній волі!
Із світу вигнав би всі смутки, болі,
Чолом небес досяг, не жив би долі!

* С у ф і й — послідовник суфізму, містично-аскетичного напрямку в мусульманстві.

28

Твій ворог — небеса коловоротні.
Без друзів ти, всі дні твої самотні.
Будь сам собою, не гадай про завтра,
В минуле не дивись, живи сьогодні!

29

Минають весни, зими пробігають,
Листочки книги нашої гортають.
Пий, не журись! І лікарі, крім хмелю,
Ніяких ліків од журби не знають.

30

Хай кожна мить, що в вічність промайне,
Тебе вщасливлює, бо головне,
Що нам дається тут, — життя: пильнуй же!
Як ти захочеш, так воно й мине.

31

Що глина гончарам? Не варт нічого!
Нікчемний прах! А розсудили б строго,
Вони б її не м'яли й не топтали:
Це прах батьків, хай мають жаль до нього!

32

Наказують: «Не пий, тепер у нас шабан!»
І знов: «Тепер раджаб, не заглядай у жбан!»
Ну що ж! Коли ці два для Бога та Пророка,
Ми надолужимо у місяць рамазан!

33

Чому, о небеса, у недотепи-скнари
Є лазня, млин і сад, є табуни й отари,
А праведному й корж нелегко дістається?
Не шани варті ви, а злого глуму й карі!

34

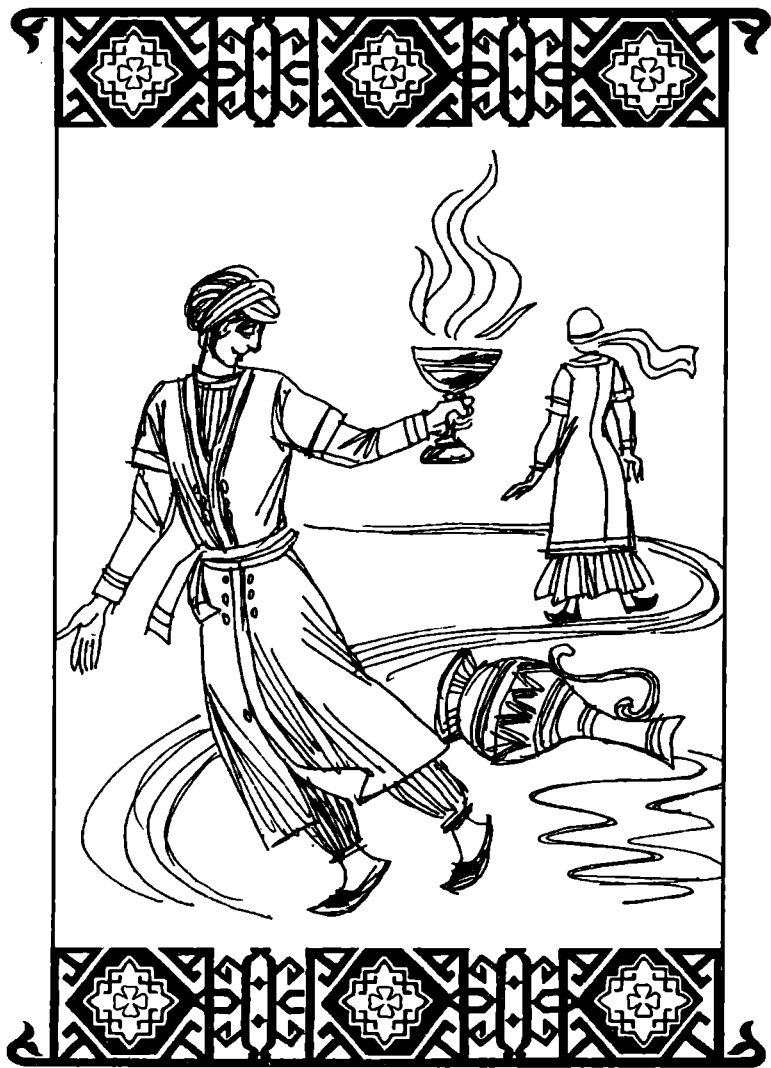
Не плач у злигоднях, ти ж не мале дитя;
Ті, що пішли від нас, пішли без вороття;
Із рук не випускай ні серця, ні коханки,
Будь завжди з келихом — і не марнуй життя!

35

Не ті тепер часи, щоб друзів добирати.
З людьми на відстані привчайся розмовляти.
До найвірнішого приглянься розумним оком —
І ворога в ньому зумієш розпізнати.

36

Що знаєш ти? Адже ти сам — ніщо!
Ти вітер, дим, і весь твій крам — ніщо!
З обох боків у тебе небуття,
Ти весь в ньому, ти й тут і там — ніщо!

37

Ми загубили все, що назбирали;
Нам кігті смерті серце роздирали;
Ніхто не повернувся з-за могили
Розповісти про тих, що змандрували.

38

Вино й пихатому додолу шию гне,
Вузли розв'язує, розплутує складне.
Налий Іблісові* — і він перед Адамом
Дві тисячі разів чолом землі сягне.

39

Ти вродою б затьмить Джемшідів келих міг,
О чашнику! Кладу тобі життя до ніг.
Дрібненька курява, очей моїх відрада,
Встає роями сонць від подошів твоїх!

* Ібл і с — мусульманський ангел, проклятий Богом за те, що не вклонився Адамові.

40

Що Небо виграло, вдихнувши в мене душу?
Коли піду я геть, що в світі я порушу?
Кого я не питаю, ніхто не пояснив,
Чому я в світ прийшов, чому я зникнуть мушу.

41

Я не шукаю втіхи у вині,
Аж поки горе не наллє мені;
В чужу сільницю не вмочу я хліба,
Аж поки серце не спряжу в вогні.

42

Я за Джемшідів трон і черепка не дам.
Вино поживніше за страви Маріам*.
Зітхання вранішнє з грудей п'яниці краще,
Ніж довгі молитви, що мурмотів Адхам**.

* М а р і а м — мати Ісусова.

** А д х а м — суфійський шейх.

43

До гончара недавно я забрів,
Що з глини й Бога б виліпить зумів.
Та бачив я (сліпий хіба не бачив),
Що він не глину мене, а прах батьків.

44

Як скажуть вам, що я лихий пияк,
Невірний і найгірший із гуляк, —
Це правда. В кожного своя вподоба.
І в мене теж. Такий у мене смак!

45

Навіщо хмуриться і день у день журиться?
На цім шляху тобі не трапиться криниця.
Не в наших-бо руках всі наші справи. Долі
Скорися загода — так мудрому годиться.

Ці трави, чашнику, що мерехтять у полі,
За тиждень схиляться і спорохніють долі.
Тож наливай вина, збирай квітки, бо швидко —
І не зоглядишся — як стануть луки голі.

47

Не з тих я, хто тремтить, коли в могилу гляне.
Той світ надійніший за це життя обманне.
Дав душу в позику мені Господь — і я
Знов поверну її, коли мій строк настане.

48

Цей світ — прихилище для звірів і людей,
Світань і сутінків стобарвний мавзолей,
Нікчемний залишок Джемшідових бенкетів,
Кістки Баграмові, що поглинає глей.

49

Що я живу й помру — хто з того користь має?
З верстата нашого хто полотно знімає?
Небесне полум'я найкращим людям очі
Щодня випалює — й хоч би димок! Немає.

50

Ніхто з нас тайн одвічних не прогляне,
Ніхто не розбере письмо незнане.
Є наша бесіда біля завіси:
Завіса упаде — і нас не стане.

51

В житті недовгому не сподівайсь відрати:
Тут кожна грудочка — Джемшіді й Кай-Кубаді.
Цей світ — та що цей світ? Увесь великий всесвіт —
Нікчемний сон, мана, невинні злеті й спади.

52

Чи діждемо жаданого спокою,
Чи дійдемо до хати над водою?
О, як я хочу після тисяч років
Зійти з землі хоч травкою малою!

53

Найкращу з гурій дай, замість вина налий
 Живущої води у келих золотий,
 Дай слухати Зухру, з Ісою* розмовляти —
 Навіщо це мені, коли мій дух сумутний?

54

Немов на грищі м'яч, тебе життя ганяє.
 Корись, бо виходу в нас іншого немає!
 Той, хто жбурнув тебе в цю метушню невпинну,
 Один керує всім, один про все гадає.

55

Шукав поради я у зошитах сторіч —
 І скорбний друг мені таку промовив річ:
 «Щасливий тільки той, з ким поруч мила, схожа
 На місяць-білозір у довгу-довгу ніч!»

* З у х р á — легендарна красуня, Венера, «небесний музи-
 кант»; І с á — Ісус.

56

Часу скороминущого не бійся.
Змагає смерть найдужчого — не бійся.
Цю мить, що ти живеш, віддай утіхам!
Забудь старе — й грядущого не бійся!

57

Боюсь, що більше ми не вернемось додому,
Ні з ким не стрінемось у обширі земному.
Цю мить, що ти прожив, вважай своїм трофеєм!
Бо що нас потім жде, не дано знать нікому.

58

Вино нам вічність одкриває — пей!
Від нього серце оживає — пей!
Хоч палить, як вогонь, зате турботи,
Немов жива вода, змиває — пей!

59

Не знаєм істини — то й що ж? Хіба сердезі
Отак і мучитись, немов на гострім лезі?
Тримайся келиха, не выпускай із рук —
І добре житимем, не п'яні й не тверезі.

60

Хвилину радості в турботах не губи,
На порох не стирай під жорнами журби!
Немає жодного, хто б угадав майбутнє.
Тож пий, і розважайсь, і дівчину люби!

61

Фортуні попелу на голову насип,
З місяцевидою гуляй і пий! Звели б
Тебе давно у гроб думки, якби піддався.
Нікого не вернув землі холодний глиб!

62

Хіба у всесвіті найкращий твір — не ми?
В очах у розуму зіниця й зір — не ми?
Це коло всесвіту скидається на перстень,
А камінь, що горить ясніш од зір, — це ми.

63

Якщо ти любиш п'ять, до мудрих прихилийся,
З тюльпановидими, веселими впивайся.
Впивайся, та не так, щоб дивувались люди:
Потроху, зрідка пий і від людей ховайся.

64

Дні весело збувай: свіжіша від тюльпана,
Хай дівчина тобі всміхається кохана!
Бо незабаром смерть, як чорна буря, зірве
Сорочку днів твоїх, як пелюстки з тюльпана!

65

Як гарно: на квітках — росинки прохолодні,
І дівчина в квітках. Ну що ж: напередодні
Було усякого — про те тепер не згадуй,
Все, що було, забудь: найкращий день — сьогодні

66

Я хворий, для душі вже плоть моя тісна.
Живу без випивки — чи виживу, хто зна?
Та найдивніше те, що від цієї хвороби
Немає й засобу, крім доброго вина.

67

Страшним потоком кров тече у мене з серця,
У струмі сліз моїх півкраю захлинеться.
Кривавим жолобом зробилась кожна вія!
А вії опуцу — новий потоп почнеться.

68

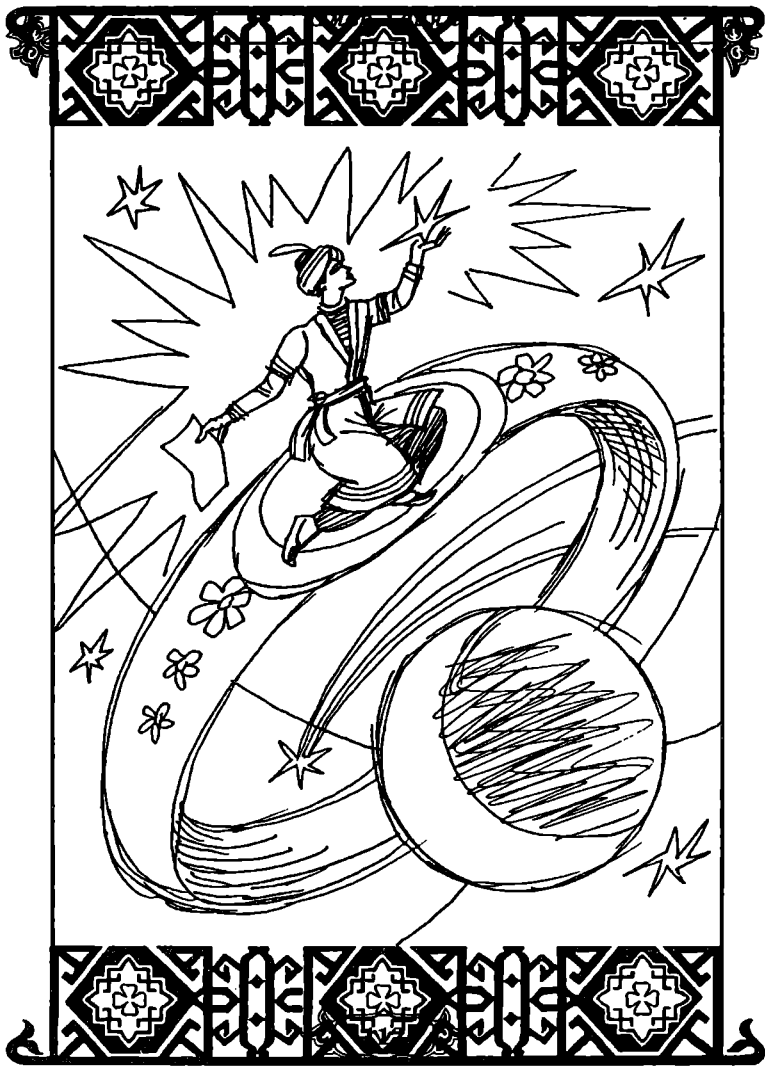
Якщо Творцю неприйнятні мої бажання,
То як же здійснити мені мої бажання?
Коли усе, що хоче Бог, — високе й чисте,
То, значить, грішні і брудні мої бажання!

69

Ті, що освіти та знання надбали,
Що світочем наук для нас палали,
Не здужали із тьми цієї вийти:
Сказали баєчку — і в сон запали.

70

Хто землю цю створив, ким небеса підперті,
Від кого душі в нас, мов жорном, сумом стерті,
О, скільки пишних уст і лиць ясних, як місяць,
У землю заховав, в тісну шкатулу смерті!

71

Свого майбутнього ніхто не прозирне.
Навіщо й думати про те, що неясне?
І хвильки не марнуй (якщо не збожеволів),
Бо й не зоглядишся, як вік твій промине.

72

Ковтає крапельку розбурхана ріка,
На землю падає пилиночка легка.
А як же ти живеш? Хіба не так зникаєш,
Як та дрібнесенька у вихорі мошка?

73

Хоч у гріхах брудних мої загрузли ноги,
Я не журюсь, як той, хто жде згори підмоги.
З похмілля гинучи, я знову буду пити
Й минати з милою мечеті й синагоги!

74

Журитись завтрашнім, о друже мій, не слід:
Вважай за знахідку скороминущий світ.
Ми завтра кинемо шинок цей і пристанем
До товариства тих, кому сім тисяч літ.

75

Хто в найтаємніше спроможний зазирнути,
Той не шукає втіх і не боїться скрути:
Якщо добро і зло — минуці, то байдуже,
Слабим чи лікарем тобі судилось бути.

76

Ти був краплиною, тією, що назовні
Огненні спалахи виштовхують любовні.
День проживеш, а там... розвіє вітер прах твій!
Тож майся весело і випивай уповні!

77

У мірочці вина топлю свою досаду,
Побіля келиха, як багатир, засяду.
З умом і вірою розлуку взявши тричі,
Весілля справляю я з дочкою винограду.

78

Цей караван життя — предивна річ:
Так мало у ньому щасливик стріч!
Ей, чашнику, про Судний день не думай!
Лий, лий вино, бо пропадає ніч!

79

Весь вік про гурій пишовидих снитиму,
Щодня вино — лози дарунок — питиму.
Хай Бог пошле тобі покуту, кажуть...
Хай шле, дарма, а я своє робитиму!

80

Вже сонце свій аркан метнуло ввись — і от
У келих Кай-Хосров укинув свій клейнод.
Пий, не міркуючи, бо всіх пора світання
Коханки голосом зове до насолод!

81

Ми більш працюємо, ніж муфтій-горлодер;
І в п'яних менше в нас у голові химер:
Ми точим кров лози, а він людської прагне —
Нехай же судить сам, хто гірший кровожер!

82

Ці чвари, підступи, нікчемне сум'яття...
Доволі, чашнику, недоброго пиття!
Доволі! Хочу я, щоб вилився на землю,
Як решта з келиха, цей залишок життя!

Душа моя болить, я думаю про друга,
А в друга милого на серці інша туга.
Навіщо ж гойнії тепер шукати ліки,
Коли вже й лікаря перемогла недуга?

84

Що перед чаркою імперія Ковуса,
Кубадів гордий трон, ясні клейноди Туса?
Зітхання вранішнє з грудей коханця краще
За молитви того, кого страшить спокуса.

85

Прожити сімдесят — із думки викинь! Хай
Тобою править хміль — тут тільки п'яним рай!
Аж поки з голови твоєї зроблять глечик,
Ти глечика з вином із рук не випускай!

86

Нас переслідус Недоля навісна.
Присядемо ж удвох та вип'ємо вина!
Ми добре знаємо, що на прощання й краплі
Води звичайної нам не пошле вона.

87

Хоч землю я пройшов і в мандрах натовився,
Але від того світ на краще не змінився.
Я радий і тому, що на шляху важкому,
Не знавши радості, я дуже й не журився.

88

Ти, в кого до утіх ненаситимий лас,
Кому байдужий Суд, що жде по смерті нас,
Отямся, схаменись, поглянь навколо — бачиш,
Що діє з іншими невідворотний час?

89

Хто все перевіряв на терезах ума,
Для того жоден день не проминув дарма:
Або вимолював собі прощення в Бога,
Або за глек державсь руками обома.

90

Прийшли ми чистими — і стали ми брудними,
Прийшли веселими — зробилися сумними.
Гарячі сльози нам у серці запікались!
Життя розвіявши, тепер у прах лягли ми.

91

Любов — це сонечко, що Всесвіт огріває,
Любов — чудесний птах, що в квітнику співає,
її не знає той, хто плаче солов'єм,
Вона в душі того, хто мовчки умирає.

92

В той день, як чистого я не найду вина,
І в ліках чую я отруту. Помічна
Від смутку вічного волога пурпурова.
Із нею п'яному й отрута не страшна!

93

На цій землі іще ніхто не зміг
Дійти до квітів, не сколовши ніг.
Щоб доторкнутись кучерів красуні,
На тисячу зубців розбився ріг.

94

Не знаю, де Господь узяв заживок мій:
В раю безгрішному чи, може, в пропасній?
Вино, вродливицю та пісню серед поля
Дай нам готівкою, а раєм сам здобрій!

95

Сказав я: «В рот вина й краплини не візьму!
Вино — це кров лози, я ж кров не п'ю — й тому
Зрікаюся». Спитав мене мудрець: «Не дуриш?»
«О ні, це тільки жарт!» — я відповів йому.

96

О друзі, принесіть мені вологу пінну,
У вид янтарний мій додайте ви рубіну!
Коли сконаю я, вином мене обмийте
І з доброї лози збудуйте домовину!

97

З місяцевидою над річкою, в саду,
У квітах весело я вік свій проведу!
Усе життя своє — сьогодні, вчора, завтра —
Я пив і питиму, аж поки не впаду.

98

Троянда вранішня ошатністю своєю
Чарує солов'я, співця свого. Під нею
Присядь у холодку, бо пелюстки ці вітер
Зриватиме й тоді, як станемо землею.

99

Хайяме, з Долею ти, мабуть, посварився?
Їй соромно того, хто в тузі похилився.
Підбадьорися ж, пий під ніжний стогін лютні,
Пий, поки келих твій об камінь не розбився.

100

Коли ви зійдетесь у злагоді та згоді,
Милуйтеся друзями, дивуйтесь їхній вроді!
Коли ж підчаший вам налле вина хмільного, —
Й мене, нещасного, згадайте при нагоді.

101

З тобою краще річ серед руїн вести,
Аніж молитись там, де не буваеш ти.
Початок і кінець всього, що є! Як хочеш —
Вогні спали мене, а ні — у рай впусти!

102

Розбив ти келих мій, о неблаганний Боже!
Замкнув ти вхід мені у рай жаданий, Боже!
На землю вилив ти вологу пурпурову!
Чим хочеш присягну, що ти... ти п'яний, Боже!

103

Гончар голів людських — своє він знає діло:
Витворні чаші він виготовляє вміло.
Він на обрус життя нам перекинув чашу —
Й замкнув під нею все, що тисне душу й тіло.

104

З твоєю ласкою не побоюся блуду,
З твоїм світильником зніму з очей полуду.
Коли вбереш мене у білий плащ прощення,
Я й Книги Чорної боятися не буду!

105

Багато квітів є, живих земних окрас,
їх в землю втоптує немилосердний Час.
Якби живилися з могил небесні хмари,
Кров дорогих тоді б аж до Суда лилась!

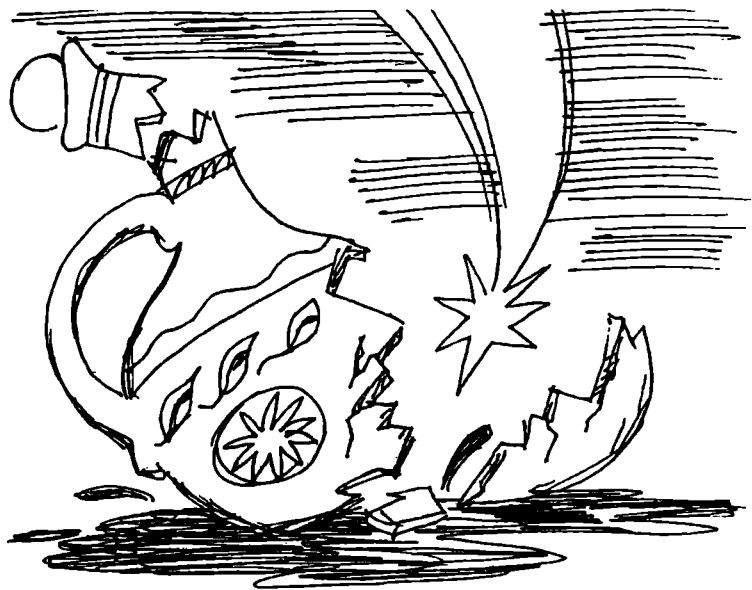
106

Пішла б гора в танок, якби вина їй дав.
Той дурнем народивсь, хто за вино картав.
Я не закаюсь п'ять, бо без вина — не знаю,
Хто б виховав мене і путь мені вказав.

107

Ось піала і жбан — візьми, моя кохана!
Танцюй у квітнику, тепер пора весняна!
Бо не одну таку, як ти, місяцевиду
Час перетворював і в піалу, і в жбана!

Розбивши глечика, я не журився дуже,
Бо дурню п'яному, звичайно, все байдуже.
І потай мовив глек: «Колись я був так само
Людиною, а ти — ти будеш глеком, друже».

109

О ти, що розум наш тобі не бачить краю!
Побожний я чи ні — тобі байдуже, знаю.
Я п'яний від гріха — й протвережаюсь тільки,
Коли надію я на тебе покладаю!

110

О жителі могил, чиє безживне тіло
На прах розсипалось, на попіл спопеліло!
Яким же то вином аж до Страшного суду
Вас небо загодя так страшно обпоїло?

111

Зустрінься з милою, не забарись
Прогнати клопіт, що їй серце стис.
Безмежна ця краса — недовговічна:
Вона й у тебе з рук втече колись!

112

Юначе, підведись — горить зоря ясна!
В прозорі келихи налий огню-вина!
В цім тліннім закутку живеш ти мить... а потім,
Хоч як жадатимеш, не вернеться вона.

113

Вино — рідкий рубін, а глек — глибока жила,
Душа моя — напій в прозорій чарі тіла,
А світлий келих той, що від вина сміється, —
Сльоза, що кров хмільну у серці затаїла.

114

Ті, що до Бога шлях шукають у болоті,
Стіною хочуть дух одгородить од плоті.
А я на стінку жбан з хмільним вином поставлю,
Хоч би й мене, як жбан, повісили на плоті.

115

Красуне, як мій сум, ти довговічна будь!
Ти знову ласкою мені зігріла путь.
На мене мимохідь ти позирнула й зникла.
Чи не за правилом: зроби добро й забудь?

116

Я часто п'ю вино, але без перепою.
До кубка тільки звук тягтися я рукою.
Чого ж я хочу ще? А от чого, послухай:
Не тішитися так, як ти, самим собою.

117

В паланні яхонтів уста сакі* повинні.
Журба за ним дає поживу й міць людині.
Той, хто в сльозах за ним не потонув, живе
В ковчезі Ноєвим, неначе в домовині.

* С а к і — підчаший, виночерпій.

118

До гончара зайшов я, позираю
На тисячі горшків — і той, що скраю,
Зненацька вигукнув, немов з одчаю:
«Хто тут гончар, а хто купець — не знаю!»

119

Корону ханську? На́, ми продаєм
За дудку, от ціна! Ми продаєм!
Чалму та чотки, вісників облуди,
За піалу вина ми продаєм!

120

Підпилий, завернув учора я до шинку.
Там саме дід вино собі точив у кринку.
Я запитав його: «Чом не боїшся Бога?»
«Бог добрий, — він сказав. — Сідай і випий, синку!»

121

Честь юної лози хай буде бездоганна!
Нехай невірною пролетиться кров погана,
Хай потече мазка з двох тисяч лицемірів,
А цей солодкий сік віддай в обійми жбана!

122

Не відкривається нікому таємниця:
Не знаємо, коли із тілом розлучиться
Душі призначено. Земля для нас — темниця.
Тож пий, бо казка ця не скоро закінчиться.

123

Я у вино шалено закохався,
П'ю й не боюсь того, чого боявся.
П'ю стільки, що мене питає стрічний:
«Ей, глечик із вином, ти звідки взявся?»

124

Імення доброго не прагни, не сором
Себе зажурую перед одвічним злом:
Від духу винного обезуміти краще,
Аніж уславитись молитвою й постом.

125

Я чую: «Менше пий, в вині добра немає!
Чому рука твоя сулію обіймає?»
«Поглянь на дівчину та на вино іскристе:
Причин, по-моєму, ясніших не буває!

126

Спокійно їж і пий, ходи собі в киреї,
Якщо це праці плід, дбайливості твоєї,
А решта... мудрому ціна її відома —
Й життя коштовного він не складе за неї.

127

Я вивчив образи живого й неживого,
Проник у саму суть високого й низького,
Але без сорому я визнаю, що досі
Від хмелю кращого я не знайшов нічого.

128

Цій чаші мудрий похвалу співає,
Цілунками чоло її вкриває,
А Всесвіту Гончар цю дивну чашу,
Оздобивши, об камінь розбиває.

129

Всі смутки випередь, гукни на чорноброву,
Щоб з хати винесла вологу пурпурову:
Хіба ти золото, недоуме, щоб люди
Тебе поклали в прах і викопали знову?

180

Підчаший! Чим тепер я серце заспокою?
Від хмелю дивного я на ногах не встою!
Від пуху юного, що на твоїм обличчі,
Зима життя мого зробилася весною.

181

Що небо? Ретязьок на нашім схудлім тілі.
Що море? Наших сліз потоки обмілілі.
Що пекло? Наших мук вогні перегорілі.
Що рай? Спочинку мить, коли впадем зомлілі.

182

Для нас — вино й любов, для вас — монастирі;
Ми в пеклі будемо, ви — в райському шатрі.
Де ж проступили ми? Ніде: в скрижалях Долі
Так спередвіку нам записано вгорі.

133

Із тих, що рушили в дорогу невідому,
Хто звістку нам подав, хто повернув додому?
Нічого не лишай на цім розпутті спраги,
Бо повернутися не пощастить нікому!

134

Ще кості, жили, кров у тілі є твоїм.
Живи й не покидай своєї Долі дім.
З Рустамом зіткнешся — борися до останку!
З Хотамом здружишся — не підлягай ні в чім!

135

Коли напровесні красуня біля гаю
Мені в коновочку налле вина до краю,
(Хай вибачать мені це непристойне слово) —
Будь я собакою, коли про рай згадаю!

136

Недаром Бога ми за милосердя славим:
Не замкне брами він перед рабом лукавим.
Якщо й підпилий ти валяєшся сьогодні,
Він завтра все простить твоїм кісткам трухлявим.

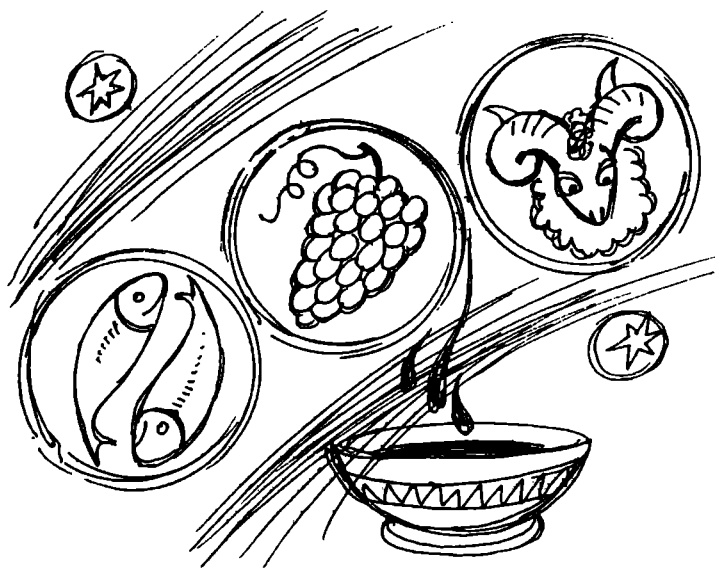
137

Не треба й ласощів, як є корець вина,
Та як налле його красуня чарівна.
Пиячити весь вік, блукати, де попало —
Немає кращого від Риби до Овна!

138

Нагадує мені берегова травиця
Ту косу, що плела колись небеснолиця.
Тож не топчи стебла: воно в останках, може,
Тюльпановидої красуні корениться.

Мене не радує тверезість, а пиття
Вселяє в мозок мій шкідливе сум'яття.
Та є середній стан — не перше і не друге.
Я вічний раб його, бо він і є життя.

140

Цілую глечика, розпалений жагою,
Жду віку довгого від п'яного напою.
Уста до уст моїх він притулив і мовив:
«Я був таким, як ти... побудь, побудь зі мною!»

141

В одній руці — вина рубін, у другій — милої коса,
Сидить щасливий у саду, де на квітках блищить роса,
І попиває з піали, аж поки солодко сп'яніє,
Й не хоче думати, хмільний, про непостійні небеса.

142

Це небо множити уміє тільки втрати:
Приводить одного, щоб іншого забрати.
Якби народжені про наше лихо знали,
Чи хто погодився б на землю завітати?

143

Блажен, хто ці часи прожив на вольній волі,
Нічим не дорікав ні Богові, ні Долі,
Хто кожную мить життя приймав як подарунок,
Не спав, шукав забав і мав вина доволі.

144

Та доки ж ганити себе за незнання,
Від безпорадності томитися щодня?
Підпережуся я від сорому зуннаром,
Що я гріхи творю, що мусульманин я!

145

Як пурхну я тепер на іншу рожу
І знову муками свій біль примножу,
Коли за слізьми, що крізь вії ринуть,
Тепер я й глянути на світ не можу?

146

Для наших чистих душ уже не рік, не два
Готує злигодні безодня кругова.
Тож сядьмо на траву й вина скуштуймо, поки
Із праху нашого не виросла трава.

147

Чому вславляються в легендах і сьогодні
Лілея й кипарис, коханці благородні?
Ця має десять уст, а промовлять не хоче,
А в того двісті їх від сорому німотні.

148

До чари дивної, що сяє так розкішно,
Рукою тлінною і доторкнутись грішно.
А скільки ніжних лиць, очей живих цей Майстер
Любовно створює й розтворює зловтішно!

149

Мерцям однаково, що оцет, а що мед,
Хмільному все одно, що Балх, а що Мешхед.
Лий повно в піалу, бо й після тебе місяць,
Невпинно мінячись, летітиме вперед.

150

Чи не знайду собі я душу хоч єдину,
Щоб розповісти їй про світ і про людину?
У муках створена з гіркої глини горя,
Лиш мить живе вона — й вертає знов у глину.

151

Прекрасний отроче, вже день устав із тьми!
Тож винеси вина й дзвінкий барбат візьми!
О, скільки вверг у прах Джемшідів і султанів
Цей осені прихід і цей відхід зими!

152

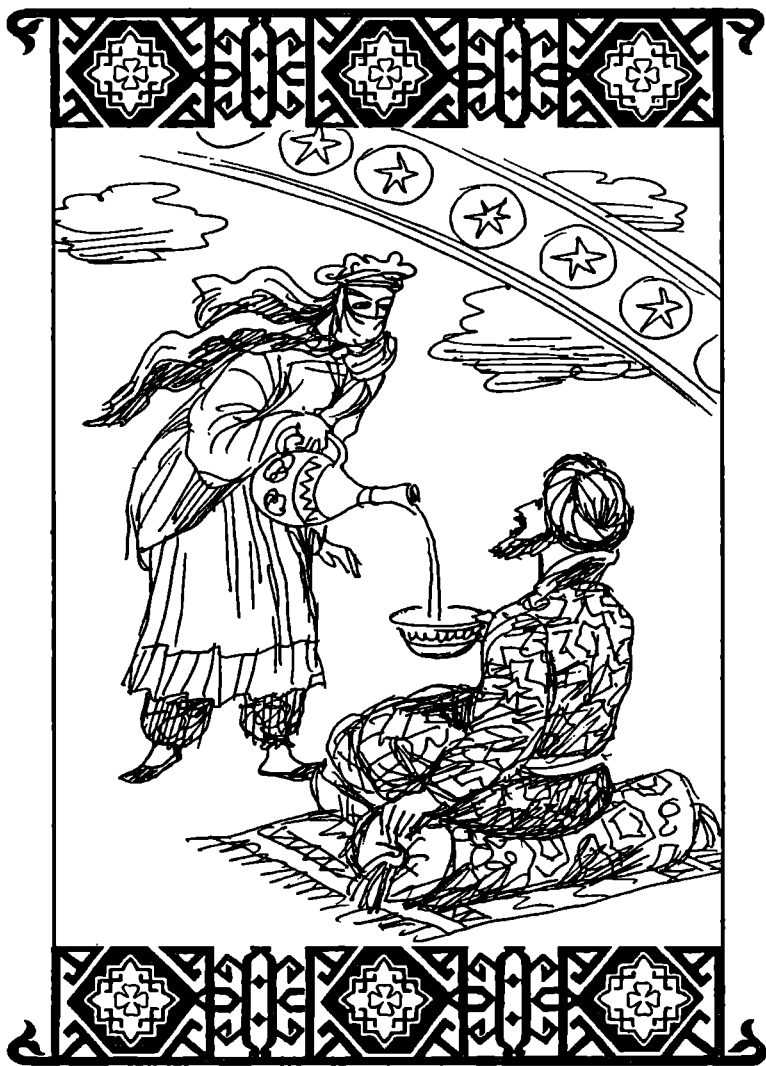
Ті, що мандруючи собі набили п'яти,
Два світи прагнучи в одному відшукати, —
Не знаю, чи про те, який він є насправді,
Вдалось хоч крихітку нового їм узнати?

153

Навіщо капища, мечеті на майдані,
Про пекло та про рай розмови безнастанні?
У Книгу Долі глянь, о друже мій: усе там,
Що з нами станеться, запишане зарані.

154

Неси вина того, що оновляє нас!
Лий повно, запали той вогник, що погас!
Цай і мені, бо ждять нам нічого від світу!
Спіши, бо не стоїть скороминущий час!

155

В тісному колі, де весь вік блукаєм,
Ми входу й виходу дарма шукаєм.
Ніхто ще правди не сказав, звідкіль ми
У нього входимо й куди зникаєм.

156

Тюльпанам весняним дощ обмиває лиця.
Встань, бо прийшла пора й тобі опохмелиться!
Спіши на зіллячко весняне надивиться,
Бо завтра й на тобі підійметься травиця!

157

Безглуздо мучити себе самого — хай
Малий достаток твій, ти лишку не шукай:
Тим, що од вічності записане тобі,
Будь задоволений, бо це ж і є твій пай!

158

Коли в заховане ти мислю прозираєш,
Чому дарма собі журбою серце краєш?
Адже по-твоєму не зробиться, ти знаєш!
Живи хвилиною — добром, що зараз маєш!

159

О небо мовчазне! В твоєму лоні згас
Вже не один Махмуд і не один Айяз!
Тож пиймо, бо життя ненадовго дається,
І ті, що відійшли, не вернуться до нас!

160

Є рай на березі небесної ріки...
А я кажу: там рай, де ллють вино в чарки.
Бери готівку лиш, наплюй на обіцянки,
Бо бубни слухати приємно здалеки.

161

Будь весел, не марнуй свого життя у горі,
Бо в небі довго ще зіходитимуть зорі!
Ти прахом зробишся, і піде прах на цеглу,
І муром станеш ти в сусідовій коморі.

162

Не вічно житимем: урветься волокно!
Найкраще думати про любку та вино.
Навіщо міркувать про вічне й про минуще?
Коли розлучимось, нам буде все одно!

163

О Доле! Злочини ти твориш — і сама
Їх потім визнаєш! Даруєш ти сліпма
Добро мерзотнику, а праведному — кару.
Чи одуріла ти? Чи вижила з ума?

164

Щодня змагаюся, борюся сам з собою,
Живу й не відаю ні втіхи, ні спокою!
Хай ти простиш мене... Та сором лютий палить
Мене за помилки, що коїв я і кою!

165

Ми в нашому шинку гостюєм невиводно,
І всесвіт гудимо, і лаєм принародно.
Запитуєш: куди ми підемо по смерті?
Налий вина мені — і йди куди завгодно!

166

Якщо в нас істина — іносказання,
Навіщо, серце, всі твої терзання?
Змирися з долею! Заради тебе
Не змінять небеса свого писання!

167

З тобою нарізно я знову затужив.
Усюди буду я з тобою, поки жив.
Пішов — і тисяча сердець без тебе тужить,
Прийшов — і тисячу нових заповонив.

168

Всі таємниці пильно зберігай,
Щоб не дізнався нелюд і шахрай.
І зваж: як з іншими ти поведешся,
Того від інших і собі чекай.

169

Ланцюг від милої і навіть рана — щастя.
Буть курявою там, де йде кохана, — щастя.
Коли й ущипливе тобі словечко кине,
Радій, бо кожна річ, від неї дана, — щастя.

На вулиці красунь блукаємо сьогодні,
Кохання та вино вславляємо сьогодні!
Ми увільнилися назавжди від буття —
І в царство Вишнього вступаємо сьогодні.

171

Я змарнував життя, мій подих зіпсувався,
І хліб гірчить мені, і з горем я спізнався.
Веління Вишнього сповняти не спішив я,
А недозволене... я завжди в нім кохався!

172

Хоч я не шліфував покірності перлину
І тягаря гріхів з плечей своїх не скину,
Все ж не пускаюся я берега надії,
Бо тільки істину я визнаю єдину.

173

Про рай розказують, про гурій молодих,
Про мед і про вино... Ну, що ж! Тоді не гріх
І тут потішитись небесними дарами,
Адже ж усе одно ми прийдемо до них.

174

Коли пшеничної перепічки дістану
Та шмат баранини, та в келиха загляну,
Та сяду з милою серед руїн — це втіха,
Приступна, далєбі, не кожному султану.

175

Коли безгрішний дух розлучиться з життям,
Із праху людського нам зліплять гроб, а там,
Після недовгого спочинку, доведеться
Такою ж глиною для інших стати й нам.

176

Я чув, що праведні підіймуться з могили
В тім самім образі, в якому опочили.
Тому я з милою й вином не розлучаюсь,
Щоб нас і в Судний день, бува, не розлучили.

177

О небо! В злигоднях повинне тільки ти,
Старе вмістилище ненависті і мсти!
А ти, о земле, ти... Якби в тобі копнути,
Які б коштовності вдалося віднайти!

178

На муки, кажуть нам, засуджений п'яниця.
Не вірте: вирок той ніколи не справдиться!
Якщо поглине ад закоханих і п'яних,
То завтра ж у раю нікого не лишиться.

179

Цю пишну піалу, що сяяла, як жар,
Розбито й кинуто... Минатимеш базар —
Під ноги поглядай, не наступай на неї:
З піал голів людських її зліпив гончар.

180

Що в мудрості тепер? Як догоджати їй,
То краще йди в сарай та бугая подій!
Сьогодні вигідно носити глупства лахи,
Бо розум ціниться дешевше за пирій.

181

Хайяме-грішнику, ти вбрався в темні шати —
Й журбою думаєш гріхи із себе зняти?
Хіба не для гріхів існує всепрощення?
Воно для грішника, тож годі вболівати!

182

Соннивче, скоро день! Жени з очей дрімоту!
До музики й вина збуди в собі охоту!
Тим, хто живе тепер, недовго обертається,
А тим, хто відійшов, немає повороту!

183

Коли, опатравши, як птицю степову,
Назавжди смерть мене утопче у траву,
Зберіть тоді мій прах, зробіть сулію з нього —
І, вчувши смак вина, я знову оживу.

184

Коли сконаю я, вином мене обмийте
І поминального у келихи налийте!
Як хочете знайти мій прах у день спасіння,
Долівку заступом у кабаку розрийте!

185

Не пий, наказують, твоя вина в вині:
Настане Судний день — і будеш ти в огні.
Це так... Та з радістю б віддав я землю й небо,
За мить, коли в шинку ми сидимо хмільні.

186

Ми — зібрання ляльок, нас крутить як хоча
Небесний витівник. На килимку життя
Ми витанцьовуєм (це правда, а не казка) —
І потім падаєм у ящик небуття.

187

Я птаха спостеріг на древній вежі Туса,
Що пильно роздивлявсь на череп Кай-Ковуса.
Я чув, як черепу він мовив: «Леле, леле!
Де тулумбасів гук, де горді чола й вуса?»

188

Як буде в тебе жбан іскристого напою,
Розпий з людьми його, з якою хоч юрбою,
Той, хто життя нам дав, не журиться нітрохи
Твоїми вусами й моєю бородою.

189

О небо! Тугою мені ти серце краєш,
Сорочку радості з плечей моїх зриваєш!
Вітрець, яким дишу, ти полум'ям проймаєш,
А воду, що я п'ю, ти в попіл обертаєш!

190

Багатства прагнеш ти... Та чи в багатстві суть
Короткого життя? Всі, хто живе, умруть.
Життя у позику тобі дається — отже,
З ним розлучитися щодня готовий будь!

191

Ми поряд з келихом тримаємо Коран,
То йдем у праведний, то знов у грішний стан.
Під синім небом цим не зовсім ми кафіри
І не належимо цілком до мусульман.

192

Немало і до нас було ночей і днів,
Так само небосхил танок одвічний вів.
Тихесенько ступай, бо глина під ногами
Була зіницями місяцевидих дів.

193

Із глека повного, із наших повних чар
Скуштуймо в затишку лози солодкий дар!
Живім, поки живі — і поки пару глеків
Із праху нашого не виліпив гончар!

194

Над марним світом цим не треба вболівати,
Хай серця не смутять його розкішні шати.
Минуле відійшло, майбутнього не видно!
Тож майся весело — і не зважай на втрати!

195

Встань, серце, візьмем чанг і вип'ємо вина,
І добрії свої збезчестим імена!
Як треба — й підстилку пропиймо молитовну!
А сором... нащо він, коли душа хмільна!

196

Святковий місяць наш іще засяє ново.
Тож веселись і ти! Все убране святково.
Старий від слабості поблід і зажурився —
І, виболівши, в тьму спаде обов'язково.

197

Що я закоханий, у тім гріха не бачу.
Про це з невігласом я й слів дарма не трачу.
Адже кохання мед лікує тільки мужніх,
Непомічний він тим, хто має іншу вдачу.

198

У світі нашому, в його ділах
Я тільки марність бачу, тільки прах.
Куди не гляну, бачу я для себе
Лише біду... Хвала тобі, Аллах!

199

Аж поки рук своїх ми дружбою не зв'яжем,
Ми лиха нашого не вб'єм, не переважим.
Хоч не розвиднілось, ми випиймо, бо сонце
Вставатиме й тоді, як ми у землю ляжем.

200

У місті вславишся — не обминеш огуди.
В кутку сидітимеш — назвуть зловмисним люди.
Ільясом, Хизром будь — не пощадять, тож краще
Живи самотником і не ходи нікуди.

201

О Майстре, нашого життя первопричина!
Чом стільки має вад твій первотвір — людина?
Як добре виліпив, навіщо розбиваєш?
А вийшла помилка — чия ж у тім провина?

202

Своєї долі ми не зменшим, не примножимо —
Стрічаймо ж суджене із настроєм погожим!
Твої й мої діла, оскільки нам відомо,
Переінакшити ми все одно не зможемо.

203

Коли в тобі самім добра і зла зерно
І Долею твій шлях накреслений давно,
Ти неба не картай, а розміркуй: за тебе
У тисячу разів нещасніше воно!

204

Поглянь на випнутий угору небосхил,
Що найкмітливіших утоптує у пил!
На дружбу келиха й судії, що устами
Стулились, поки кров їй витікає з жил!

205

О серце, все збери, що маєш! Край води
Садочок радості собі опоряди —
Й побувши у ньому вечірньою росою,
Знімись удосвіта й назавжди пропади!

206

Розумним і твердим у цьому світі будь
І завжди мовчазним у цьому світі будь!
І, поки очі є, язик і вуха в тебе,
Сліпим, німим, глухим у цьому світі будь!

207

Приємніш п'ять вино, до гарних залицятись,
Аніж в удаваній побожності вправлятись.
Коли усіх п'яниць поглинуть має пекло,
Хто ж із людей тоді зуміє в рай дістатись?

208

Найкраще п'ють вино у віці молодім,
Укупі з милою, з товаришем своїм.
Цей ненадійний світ на сон і пустку схожий,
І п'ють без просипу — єдине щастя в нім.

209

Доволі мріяти про барви й аромати,
Гидкого й доброго у всесвіті шукати!
Хоч ти Земземом* будь і джерелом життя,
А прийдеться й тобі нікчемним прахом стати!

210

Ця піала вина — всіх вір і раю варта,
А крапелька його — вінця Китаю варта.
Всіх радощів життя ця дивна гіркота,
Що в чарку з глечика я наливаю, варта.

* З е м з е м — священна криниця.

211

У час, коли роса тюльпан укриє сиво
Й фіалка хилиться, трави таємне диво,
Як любо глянути на пуп'янок зелений,
Що зборочки свої підтик ує дбайливо!

212

Під старість хилиться і кипарис гіллястий.
Мій вид гранатовий зробився попелястий.
Чотири підпірки і дах мого буття
Вже похилилися й загрожують упасти.

213

Про вчора не гадай — воно навек зів'яло,
Про завтра не журись — воно ще не настало.
Минуле й завтрашнє — підпора ненадійна!
Живи хвилинами, бо в тебе їх так мало!

214

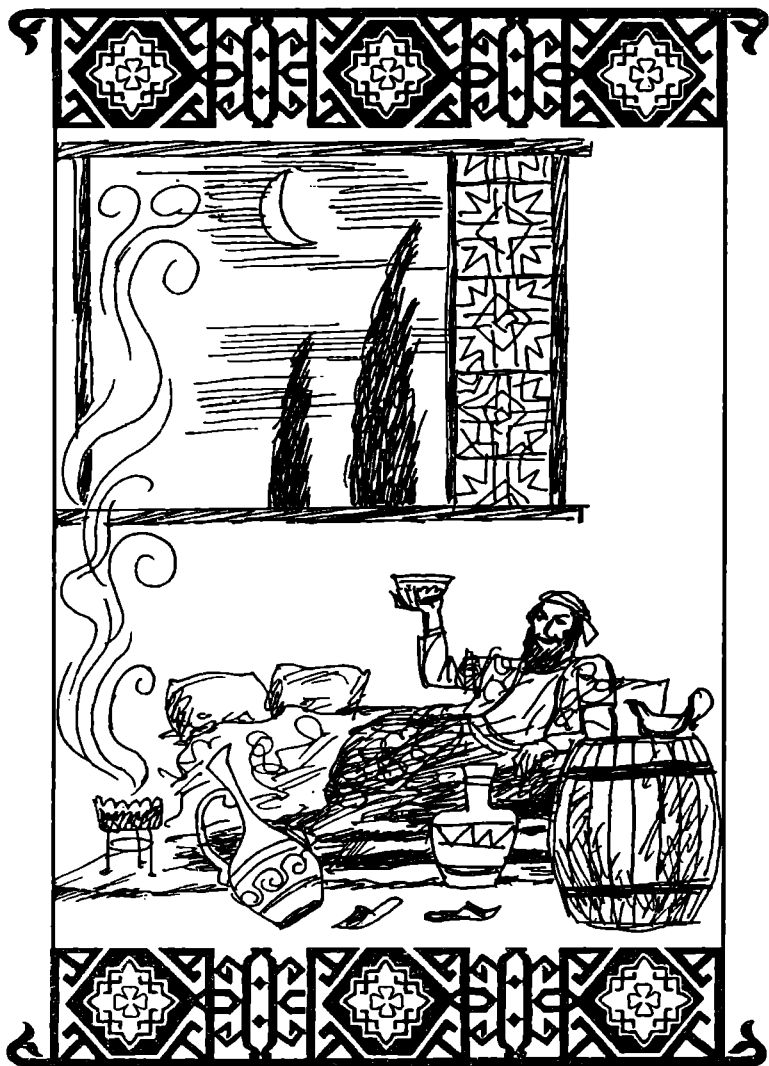
Це так, ніколи я тверезим не буваю
І в Ніч Призначення дарма часу не гаю:
На бочку спершися, уста в уста із кужлем,
Я шию глечика із рук не випускаю.

215

Тверезий, не картай хмільного чоловіка!
Наскучила йому непрохана опіка.
Ти гордий, що не п'єш, але вершиш ділами,
Що проти них ніщо найгірша пиятика!

216

Пий, поки голову виво не отуманить,
Забудь зловмисного, що гнівається й ганить!
Що в тій тверезості? Вона немилосердно
Думками про кінець у тебе серце раниць!

217

О, вислухай мене, найкращий друже мій!
На небеса хисткі не покладай надій!
Присядь у закутку вдоволення малим
І стеж за іграми на сцені світовій!

218

Барило дервішським заткнули ми дрантям,
А обмивалися піском і прахом з ям —
І може статися, що у пилу винарні
Ми знову стрінемся з прогуляним життям.

219

Таємне виявить, що в зошиті моїм,
Це значить голову занастить. А втім,
Не бачу й гідних я серед людей учених,
Щоб те, що знаю я, переказати їм.

220

У мене тайна є — і тайну ту єдину
Я зараз виявлю (прости мою провину):
Тебе кохаючи, я ляжу в домовину,
Тебе кохаючи, у небеса полину!

221

Не заздри іншому, щодня веселий будь!
Забудь усе, що в нас добром і злом зовуть!
Тримайся келиха і локона коханки,
Бо й не зоглядишся, як дні твої минуть!

222

Хоч Небеса у дар тобі цей світ дають,
Відома мудрому його облудна суть.
Акі, як ти, щодня приходять і відходять.
Гож уривай свій пай, бо і тебе урвуть!

223

Коли своїх бажань нам здійснити не дано,
Що ж нам із мріями робити? Безнастанно
Ми побиваємось і тужимо над тим,
Що пізно в світ прийшли і що відходим рано.

224

Чудовий нині день: не колод, не жара...
Змиває хмарка пил з квітчастого бугра.
Троянди жовтої сусіда, соловейко,
Гукає потай нам, що випити пора.

225

Чи є людина, щоб не мала плями,
Не ошерхалась у рови та ями?
Якщо за зло мене ти злом караш,
Яка різниця, пресвятий, між нами?

226

О, як мені, Творець, увірилось нести
Тягар цих алигоднів, цієї пустоти!
Ти вічну пустоту позолотив зірками?
І в мене є така: візьми й позолоти!

227

Це ти таким, Господь, створив мене,
Щоб я любив пісні й вино хмільне!
Якщо провина ця твоя, чому ж
Тепер ти в пекло засудив мене?

228

Що світ міняється — чи варто цим журитись?
Нехай міняється — ми будем веселитись!
Якби незмінною була природа, друже,
Ніколи б не діждав ти черги народитись!

229

Щодня журитися — цього ще не хватало!
О, скільки Небо нас посіяло й пожало!
Налий вина повніш, давай у руки келих!
Я знаю: сталося усе, що статись мало.

230

Ти добрий, Господи, легка твоя рука,
Але в Ірам* не всіх пускаєш! Не яка
Потрібна лагідність — покірного простити!
А спробуй-но прости мене, бунтівника!

231

Якщо й премудрому не подолати Долі, —
Що хочеш уявляй собі в небеснім колі,
А смерті не минеш! Хіба не все одно,
Чи з'їсть тебе хробак, чи лютий звір у полі?

* І р а м — рай.

232

Я гину, чашнику! Журба мене зв'ялила!
Я заздрю навіть тим, кого взяла могила,
Гріхи покую, криваві сльози ллю,
В болоті бабраюсь, а вилізти несила!

233

Щоб з дерева життя собі діждати плоду
І хоч на мить одну знайти душі догоду,
Ніколи з келихом не розлучайся, друже, —
Й тоді відчуєш ти найвищу насолоду.

234

Для смутку труйного — вино протиотрута:
Хильнеш коновочку — і вже печаль забута.
На молодій траві пий з молодими, поки
І над тобою теж зазеленіє рута.

235

Покинь вагатися, обряди заведбай,
Навчись ділитися, не берігти свій пай!
На душу іншого й на ґрунт не важся! Той світ
Беру на себе я, а ти вино давай!

236

Мені щовечора тривога серце крає,
На груди перел дощ з очей моїх спадає.
Коновку голови журба вином не сповнить,
Бо що схиляється, те повним не буває.

237

Мене єретиком ти охрестив, слідлоба
На мене зиркаєш, в очах у тебе злоба.
Я добре знаю й сам, що правий ти... Та тільки
Подумай: чи тобі судить мене подоба?

238

До тебе дух прийшов, якому чуждий прах
Нечистої землі. Йому ти попервах
Дай доброго вина, щоб покріпився гість
І потім вимовив: «Щасти тобі Аллах!»

239

Хмаринка сльози лле на поле, на попás.
Без чистого вина ми тільки гаєм час!
Ми тут милуємось на зілля, що зростає...
Хто ж бачитиме те, що виросте із нас?

240

Чому оплакуєш майбутні недогоди,
Даремно завдаєш душі і серцю шкоди?
Втішайся світом цим, бо створено його
Без тебе, друже мій, і без твоєї згоди!

241

Якби Творцем я був, я б ці коловоротні
Мінливі небеса у світові безодні
Повергнув без жалю й такі створив, щоб завжди
Могли сповнитися бажання благородні.

242

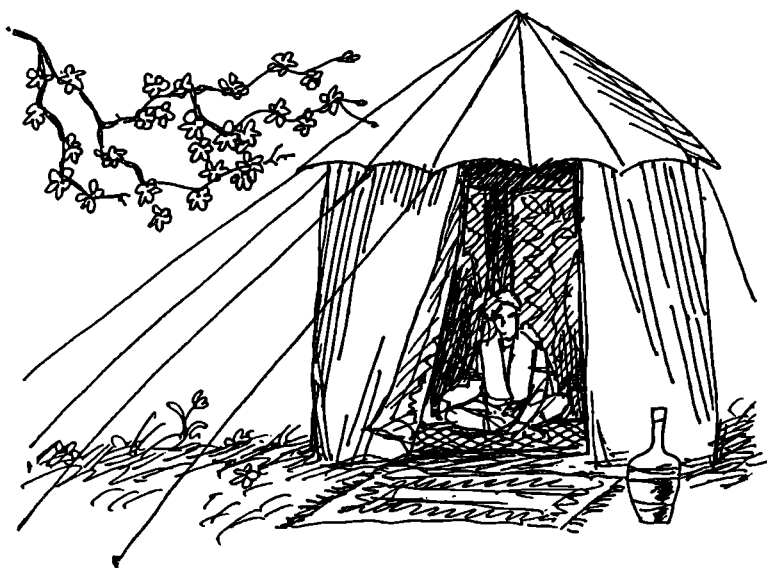
О мудрий, подивись, як дітлахів громада
Дорожню куряву трусить під ноги рада!
Скажи, щоб стереглись топтать її: то прах
Очей Парвізових і мозку Кай-Кубада.

243

Я п'ю щодня вино — і все здається мало;
Я хочу, щоб кругом усе співало й грало.
Коли зберуть мій прах і зліплять глек із нього,
Я хочу, щоб вино в ньому не вибувало.

244

Оскільки мудрому наш вік ціни не знає,
Усі плоди його недоум пожинає.
Неси ж мені того, що розум відбирає, —
І може, й нас тоді цей вік не занедбає!

245

Юсуфом нареклась троянда у садочку,
Вказавши на свою барвисту оторочку.
«Що ж, покажи тоді його прикмету в себе!»
«Глянь, — каже, — на мою розтерзану сорочку!»

246

З вином і милою в руїнах жить, не знати
Надії на той світ, ані страху відплати!
Від чотирьох стихій звільнившись, віддали ми
В заставу за вино і душу, й тіло, й шати!

247

Усе, що в світі є, пуста мана.
Той не аріф*, кому це новина.
Звільнись од мудрувань, присядь із нами,
Веселям будь і не цурайсь вина!

* А р і ф — мудрець.

248

З істоти нашої ти чудо-всесвіт вилив.
Ми помилялися, де сам ти нас обмилів.
Я кращим, аніж є, зробитися не можу,
Бо ти таким мене в своєму тиглі вилив.

249

Я б за старе вино не взяв нову державу!
Воно єдине путь тобі покаже праву.
Цей жбан — коштовніший за царство Ферідуну,
А черепок його — за Кай-Хосрова славу!

250

Чи знаєте, чому, як тьма тікає пріч,
Звучить невесело ранковий півня клич?
У дзеркалі зорі він бачить, як даремно
Минає ще одна неповоротна ніч.

251

Серед невігласів, упевнених, що путь
Знання правдивого лиш їм відкрита, будь
Ослон, як і вони, бо довговухі судді
Усіх, хто не осли, кафірами зовуть.

252

Цей глек, як і мене, колись любов проймала,
В кайдани кучерів розкішних завдала.
Ця ручка, що її ти бачиш біля шийки, —
Рука, що дівчину за шию обіймала.

253

Я прагну свіжості рожевоюних щік,
Томлюсь, побачивши лози прозорий сік,
В усьому суцшому волію частку мати,
До того, як у прах я повернусь навек.

254

Хайяме, ти хмільний щодня бредеш — радій же!
З місяцевидою ти річ ведеш — радій же!
Все, що на світі є, спадає в небуття!
Ти міг би прахом бути, а ти живеш — радій же!

255

Пий, поки сила є, душею не болій!
Не згадуй давнього, відмовся від надій!
Із цього захистку хвилинного в дорогу
Й зерна ячмінного не візьме багатій!

256

Хай буде радістю тобі хвилина кожна!
На трон утіхи сядь! Навіщо ця побожна
Данина Небові — гріхи й покути? Треба
Од світу брати все, що тільки взяти можна!

257

Я спав — і от мудрець мені у сні прорік:
«Немає радощів для заспаник повік!
Соннивиче, ти забув, що сон — подоба смерті?
Збудись, бо прийде час — і ти заснеш навек!»

258

Чи й далі житимеш серед турботи й нуди,
Добро стягаючи, щоб вік прожить, як люди?
Наповни келижка! Хто зна, чи встигнеш знову
Повітря видикнуть, що увібрав у груди?

259

Творець, благослови мене добром твоїм,
Щоб я не дякував за той кусок, що їм,
Дурному й підлому! Щоб був я завжди п'яний,
Щоб я про все забув, не турбувавсь нічим!

260

Тюльпани та троянди пурпурові —
Тим пурпурові, що зросли із крові
Мужів великих. А ота фіалка
Із ока дівчини зросла в діврові.

261

Як тільки ранок прожене пітьму,
Я знову келих із вином візьму.
Відомо, що в вині є гіркота...
Це значить: істина сама в ньому.

262

Душі жалобного не накидай убрання,
Із книги радості не припиняй читання,
Пий келихом вино, сновняй свої бажання,
Бо може статися, що мить оця — остання.

263

На Долю нетривку не покладай надій
І Часу гострий меч розпізнавати вмій!
Халву, що покладе тобі Фортуна в рота,
Ковтатъ не поспішай, бо є отрута в ній.

264

Цей караван-сарай із парою воріт
Готує муки нам і квапить наш відхід.
Щасливий тільки той, хто не прийшов на землю,
Блаженний тільки той, хто не родивсь на світ.

265

Пожалься, Господи, душі, що потерпає
В полоні давньому, звідкіль путі немає!
Ніг, що самі несуть мене в полон, пожалься!
На руку зглянься мою, що піали шукає!

266

Не слухай голосу продажного піїти,
Будь там, де п'ють вино, де є красуні й квіти!
Один по одному ідуть у безвість люди —
Й немає жодного, хто б повернувся звідти.

267

О раб семи планет і чотирьох стихій,
Що вічно трусишся в пропасниці лихій!
Зречися радості! На цім розпутті спраги
Про поворот назад і думати не смій!

268

І грудочка землі, й пилиночка мала
Були частинами прекрасного чола.
Легенько ж куряву стирай з лица красуні,
Бо й курява колись красунею була.

269

На жбан, з якого п'є поденщина проста,
Пішла султана плоть, дастура кров свята,
А на коновочку, з якої п'ють гуляки, —
Щока опиуса і дівчини уста.

270

Так мало радості в цьому земному колі!
Тож не схиляй чола, будь весел і в неволі!
Тримайся з мудрими, бо й сам ти тільки легіт,
Вода, вогонь та пил, що віється у полі.

271

Іде життя моє безрадісно і вбого,
Роблю без виробу й не зароблю нічого.
Спасибі Вишньому, що хоч біди та злиднів
Нам не доводиться випрохувать ні в кого.

272

Одні по кручах бід усе життя блукають
І хто вирішує всі справи їх — не знають.
А ці вишукують нагоду лиш — і потім
Усе доконують, що загода рішають.

273

Аж поки з бідними біди не наберешся
І кров'ю власною не раз, не два заллешся,
Добра не діждешся... Не діждешся, хіба що,
Немов закоханий, ти сам себе зречешся.

274

Коли нова весна вбере долини дно,
О люба, міркою хай цідять нам вино!
На пекло, гурій, рай не дуже розраховуй,
Адже у нас про них говорять не в одно.

275

Коли у мудрого є тайна будь-яка,
Хай в серці криється у нього, як Анка*.
З малої рісочки стає перлина в мушлі,
Коли глибінь її оточує морська.

276

Я тільки й знаю, що знання шукаю,
В найглибші таємниці проникаю.
Я думаю вже сімдесят два роки —
І бачу, що нічого я не знаю.

277

Надії зернятко серед зерна зостанеться.
Не буде нас, а дім і глек вина зостанеться.
Пропий із друзями все золото, що маєш!
А ні, то ворогу твоя казна дістанеться.

* Анка — казковий птах.

278

Мене всі недруги філософом зовуть.
Бог свідок, що обрав собі я іншу путь.
Прийшовши з безвісті у цю долину горя,
Принаймні знаю я, ким сам я хочу бути.

279

Цей світ і дня мені не дав прожити на волі,
Своїми втіхами не тамував він болі.
Довгенько вчився я в його суворій школі,
Та не скінчив її, не став я майстром Долі.

280

Не можу сонця я сховати за рожі-квіти,
Ні тайну виявить, яку привик таїти.
У океані дум знайшов перлину — розум,
І я перлину ту не смію перевірити.

281

Ми — сонце щастя й горя океан.
Ми справедливість любим — і обман.
Злі й добрі ми, довершені й нікчемні,
Іржаве дзеркало й Джемшідів жбан.

282

Я не по бідності обходжусь без вина.
Мені ні суд людський, ні кара не страшна.
Я п'ю лише тоді, коли на серці радість.
А нині в серці ти — і я не п'ю вина!

283

Хто-небудь виступить і всім гукає: «Ось я!»
Сріблом і золотом у вічі сяє: «Ось я!»
Та тільки, тільки-но налагодиться жити,
Як Смерть із засідки вже виступає: «Ось я!»

284

Назавжди вийшов я з недоброго житла,
Де порохом стають усі людські діла.
Хай той потішиться, що смерть мене взяла,
Хто вигулькне живий із-під її крила.

285

Ще вчора виспіли плоди твоїх надій,
Усе одержав ти, чого жадав, радій!
Та знай: без тебе все рішається зарані,
Що потім на путі трапляється твоїй.

286

Купив я глечика у гончара в крамниці,
І він одкрив мені предивні таємниці.
Він мовив: «Був я шах, мав щирозлотний келих —
І став я глечиком для кожного п'яниці!»

287

З гілля надій моїх діждавши урожаю,
Своєї долі нить простежу я до краю.
Чи довго скнітиму в тіснім життя затворі?
Коли до небуття я двері відшукаю?

288

Якби в ділах Небес неправди не було,
Ніхто б не докоряв їм за щоденне зло.
Якби над Долею стояла справедливість,
Чому б у мудрого схилялося чоло?

289

Для тебе загадки в житті на кожному кроці,
Ти в мислях плаваєш, як тріска у потоці.
Із квітів та вина влаштуй для себе рай,
Бо хто зна, чи його ти знайдеш на тім боці.

290

Цей океан буття прийшов із тьми віків.
Перлину тайн його ніхто не повертів.
Ми розмовляємо про наші власні справи,
А перед тим, що є, ми не знаходим слів.

291

Вставай і серце нам розвесели, кохана!
Від погляду твого зціліє в серці рана.
Налий вина, а ми — укупі вип'єм, поки
Із праху нашого не виліпили жбана.

292

Приводять одного, щоб іншого забрати,
Щоб тайни вічної нікому не пізнати.
Ми помацки йдемо: життя — це тільки чаша,
Призначена вино п'яницям одміряти.

293

Це лихо грається зі мною не з учора.
Ти щастям чванишся... Та чи тривка ж підпора
Те щастя? Не стоїть на місці небо. Доля
На всякі витівки, на всякі штуки скоро.

294

Людина муками звільняється з оков.
І крапелька води, в тісний попавши схов,
Стає перлиною. Хто втратив, той добуде —
І келих випитий запорожниться знов.

295

Від чорної землі до зоряної тверді
Й на мить не припиняв я пошуки уперті.
Я мислю гострою усі вузли розплутав —
І тільки не зумів розплутати вузол смерті.

296

Як парість вічного зросла з твого садочка,
Як надокучила тісна життя сорочка, —
Шатру тілесному хисткому не звіряйся:
Немає жодного тривкого в нім кілочка.

297

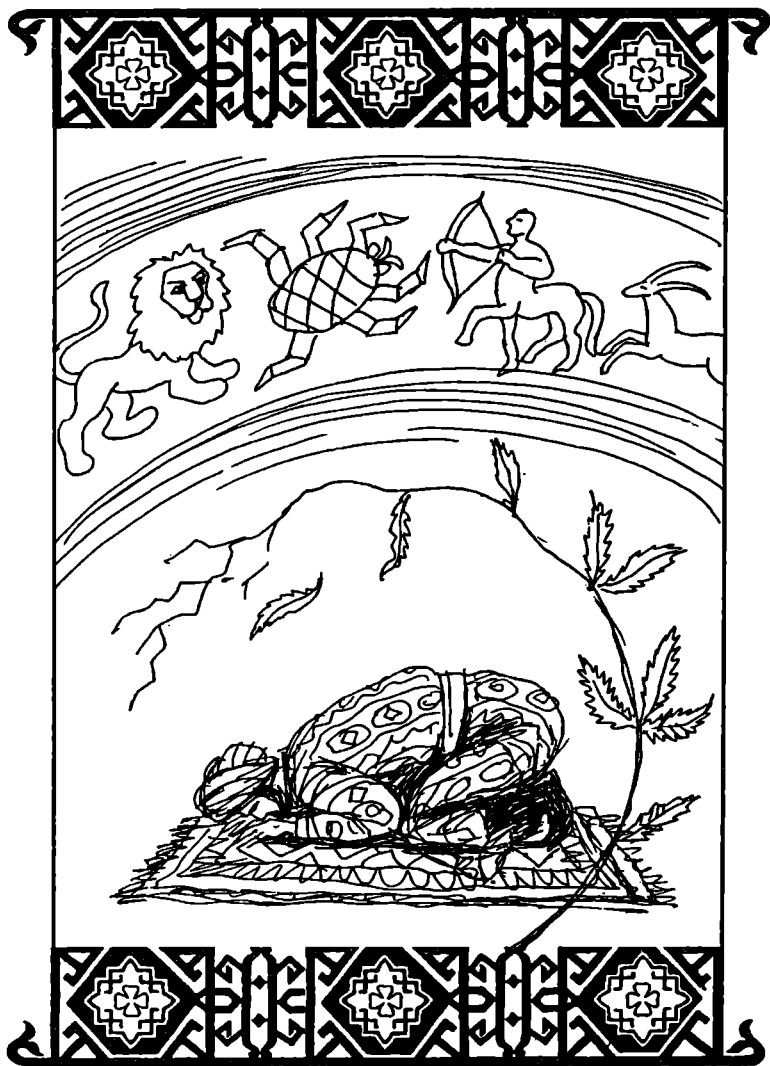
Плює услід мені судьба моя проклята.
Як не стараюся, дарма, все йде до ката.
Душа збирається. «Побудь», — кажу — і чую:
«Де ж я тулитимусь? Розвалюється хата!»

298

Усе, що в тебе є, туманом розтає.
Нікчемністю стає, що маєш за своє.
Вважай, що все, що є, на світі не існує,
А те, чого нема на цьому світі, є.

299

Не зупиняється небесна колісниця,
Не насичається людьми земля-землиця.
Ти радий, що тебе вона ще не пожерла?
Не поспішай радить: вона не забариться.

300

Якщо одним коржем я можу два дні жить
І пити з черепка, що на землі лежить, —
Навіщо меншому за себе підклонятись,
Навіщо наймитом у рівного служити?

301

Погляньте, очі, на тісні могили,
На світ, де діють зловорожі сили!
Царі, князі — в грязі, осяйні лица
Жерущі хробаки заповнили.

302

Чи ще служитимеш для підлості людської?
Не квапся мухою до страви будь-якої!
На два дні корж кущуй, ні перед ким не гнися,
Пий краще власну кров, аніж чужі напої!

303

Я б краще вороном копався у ріллі,
Ніж у негідника живився при столі.
Сухим крайчиком задовольнитись краще,
Ніж губи мазати в чужому киселі.

304

Цей топче стежечку до монастирських брам,
Той шлях до Істини собі торує сам...
Боюсь, настане день і пролунає голос:
«Ви блудите, сліпці! Не тут вона й не там!»

305

На учті мудрості зняв мову друг вина
(Рум і Аравію збентежила вона):
«Не вірю твердженню, що є вина в вині,
Коли сам Бог сказав, що проститься вина!»

306

Ні втоми ти не знав, ні голоду не чув;
Ти все, чим томишся, від чотирьох здобув*.
Та кожний забере свій дар у тебе — й знову
Ти зробишся таким, яким спочатку був.

307

Кульгава старість, юність бистронога —
Все товпиться до вічного порога.
Недовго світом тішаться живі:
Всі підем геть, у всіх — одна дорога.

308

В сулії лал вина — як в рудні потайній;
У тілі нашім дух — як в піалі напій;
А світлий келих той, що від вина сміється, —
Сльоза, що кров лози захована у ній.

* Ідеться про чотири стихії.

Myenixiggin Saagi

(1203-1292)

ЛИСТ ДО ПРАВИТЕЛЯ ШІРАЗА

Правителю! Від брата я свого
Узнав таке, що й беку слід би знати:

До того оголився неборак,
Що вже не має в чому вийти з хати.

Йому хурму на продаж віддають —
Чи можна гірш людину покарати?

Як від дітей доглянути її,
Від жебраків голодних заховати?

Ти присилаєш турка-збирача,
Щоб і послідню крихітку забрати.

І так батожать бідного, що він
Не здужає ні сісти, ані встати.

О беку! В справедливість одягнись!
Вона для владаря — найкращі шати.

Всі люди — тіла одного частини,
Бо створені із однієї глини.

Коли від болю корчиться одна,
Тоді все тіло спокою не зна.

О ти, що досі не жалів нікого!
Ти недостойний імені людського!

ПРО ДОБРІ ДІЛА

Багато сказано про добрі діла,
Але не кожному належить похвала.

Візьми в гнобителя і хату, і подвір'я,
В шуліки висукуби весь пух його і пір'я!

Все терня викорчуй і в огнище склади,
Вирощуй дерево, багате на плоди!

Нехай пробачення не буде для тирана!
Йому пробачення — для всього людства рана.

З рук вибий полум'я у злого палія!
Хай краще сам згорить, аніж уся земля!

Хто любить лити кров, карай того криваво:
Убити вбійника — твоє священне право!

БЕЗБАТЧЕНКО

Безбатченку відкрий свої обійми,
Введи в свій сад, з ноги колючку вийми.

І не цілуй дітей своїх, як близько
Стоїть він, голову спустивши низько.

Коли він плаче, хто його розрає?
Коли він сердиться, хто потурає?

Поклич його, перехопи сльозину,
Змий куряву з лица йому, як сину.

Як палить сонце голову малому,
Дай тінь йому, візьми його додому.

Я гордий був, не знався я з бідюю,
Коли мій батько добрий був зі мною.

Було, побачать коло мене муху —
І вже з усіх боків біжать без духу.

Тепер хоч би мене взяли ординці,
Я б залишився з горем наодинці.

З сирітським лихом добре я спізнався,
Бо рано й сам без захисту зостався.

Без сну ворочавшись, яюсь одної нічки
Почув я бесіду метелика та свічки:

«Люблю, аж крилечка обпалюю, а ти
Чом плачеш, свічечко? Скажи, оповісти!»

І та відказує: «Тяжка у мене туга:
Від мене віск біжить, я застаюсь без друга!»

Він був утіхою найкращою мені,
Без нього, як Фархад, я тану на вогні!»

І поки мовила, гарячих сліз потоки
Весь час мережили її пожовклі щоки.

«Згаси, о хвастуку, свою любовну хіть,
Коли не вивчився змагатися й терпіть!

Ти ухиляєшся від полум'я, гультю,
А я стою й горю... і до кінця згоряю.

Опікся трішечки — і вже тебе лови!
А я у подум'ї від ніг до голови.

Ти не вважай на блиск, не задивляйся на вроду.
Глянь, як я мучуся і сльози ллю, як воду!»

Ще невеликий шлях пройшла по небу ніч,
А мила дунула й палку спинала річ.

Та свічка й поночі тихенько шепче-плаче:
«Отак кінчається кохання в нас, юначе.

Як забажається збагнуть його колись,
Зустріти смерть свою із радістю навчись!»

Коли закоханий, живи в труді, в біді!
Від криводушності звільняйся, як Сааді.

Так просто, зопалу, у море не пускайся!
А пустишся, увесь його вітрам віддайся!

ТРИ КОХАНКИ

Є три любки, три коханки є:
Ця за хліб свою любов дає,

Та красою звабить, чарівниця,
Гретья в душу ввійде й залишиться.

Першій хліба дай і одвернись.
З другою натішся й розлучись.

Третю стрінеш, не роздумуй двічі:
Душу всю віддай їй, чоловіче.

ШІБЛІ І МУРАШКА

Якщо душа у тебе не байдужа
До добрих діл, послухай річ про мужа

Великого Шіблі, як на плечі
Він зерно ніс — і потім уночі

Міх розв'язав і спостеріг комаху,
Що бігала сюди-туди від страху.

Збентежений, він цілу ніч не спав,
Одніс назад її — і так сказав:

«Несправедливо, щоб мале створіння
Утратило житло своє й коріння!»

Полегшуй же недолю біднякам —
І проживеш тоді незгірше й сам.

Ще Фірдовсі сказав, високий духом
(Нехай земля йому довіку пухом):

«Мурашечку, що з зерням поспіша,
Не руш, не кривдь, бо й то жива душа!»

БАГАТО ЇЗДИВ Я

Багато їздив я, далеко мандрував,
Із різними людьми я дні свої збував.

Поживи доброї напитував я скрізь,
З гарману кожного я по зерну привіз.

ХАЗЯЇН І ВІВЦЯ

Вівцю однявши у вовків,
Хазяїн нищечком хотів

Сердешній горло перетнути.
Заплакала: «Так от чому ти

**Не попустив мене вовкам:
Ти із тієї породи й сам!♦**

КАРАВАН

Ей, проводир, не поспішай, з тобою йде мій сон, мій рай!
Попало серце в злий полон — і йде від мене в дальній край.

Дарма прошу, дарма молю зорю мою, любов мою —
І стогін мій, як дим з огню, з душі встає: не покидай!

За те, що знадила мене, за те, що зрадила мене,
Тепер ім'я твоє одне мені підказує одчай.

Вернися, світ моїх очей, щоб чула й ти, як стогін цей
З моїх поранених грудей встає під самий небокрай.

Мені розказував мулла, як душі кидають тіла.
Я ж бачив сам, як відійшла моя від мене в дальній край.

Хоч Сааді не до лиця і сльози ці, і туга ця,
Та, ім не бачачи кінця, кажу я розуму: прощай!

Шамсегдин Гафиз

(1325—1389)

Коли вродливиця шіразька у мене серце візьме з бою,
Я за її індійську мушку дам Самарканд із Бухарою.

О чашнику, лий по потребі, бо не побачимо на небі
Ні хвиль прозорих Рокнабаду, ні яворів над Мусаллою!

Ох, ці красуні, жваві, юні, терпіння викрали у мене,
Як турки — хана-нездолана, що правив гордою Ягмою!

Моє кохання безконечне високій вроді непотрібне,
Як фарби й витівки обличчю, що всіх засліплює красою.

Красу Юсуфа спостерігши, що Зулейха зробила? Серце
Її примусило зректися свого цнотливого завою.

Кажі нам казань про кохання, кинь таємниці нерозгадні,
Що марно мучать мудрагелів, що мерехтять над головою.

Послухай, серце, що скажу я, бо слово мудрості старече
Щасливій молоді дорожче від найдорожчого напою.

Ти так мене вразила, мила, — нехай простить тебе
Всевишній!
Але уста твої солодкі — солодкі й з мовою гіркою.

Пісні, що нижеш, як перлини, ти прочитай тепер, Гафізе,
Так, щоб короною Стожари повисли з неба над тобою!

Скажи тій гарній газелі, о вітре мій, тепловію,
Що я від туги за нею в пустелі блуджу-самотію.

Цукерник — хай довго живе він — чому не частує птаха,
Що цукру його скуштувати таїть у серці надію?

Чи так ти горда красою, о квітко, що вже й не питаєш,
Чому так тяжко сьогодні твоєму співцю-чародію?

Ласкава мова привабить і наймудрішого в світі,
Бувалий птах не дозволить накинуть сильце на шию.

Коли в струнких, чорнооких, прекрасних, як повний
місяць,
І гадки про дружбу немає, — що зможу я, що я вдію?

Коли в шинку ти збуваєш веселий вечір із другом,
Чому не згадуєш друзів, що теж полюбляють сулію?

Одну тільки ваду в тебе я знаю напевне — невірність.
Красуням вона притаманна, а інших знайти — не вмію.

Чи дивно, коли й на небі, засвоївши мову Гафіза,
Зухра співуча до танцю самого зрушить Месію?

О сильні серцем, що робити? Бунтує серце неслухняне!
О горе! Тайна сокровенна тепер усім відома стане!

Розбила буря корабель наш! Погожий вітре, підіймайся!
Дай нам до берега дістатись, в обличчя глянути кохане!

Два тижні в небі чорні хмари із сонцем діють дивні чари.
На добрість, друже, покладайся, вона здолає й нездоланне!

Вночі текла волога пінна і пісня звала солов'їна:
«Хай ллють вино ранкове в чаші, хай товариство будять
п'яне!»

О господарю милостівий, прийми від нас уклін зичливий!
Коли й про дервіша подумай, хай він од голоду не хляне!

Зарука вічного спокою у двох словах оцих: для друзів
Тобі поблажливість дається, для ворогів терпіння дане.

У селище добропорядних мені заказана дорога.
Коли зізволиш, хай в непам'ять моя недобра доля кане.

Гірка пиття моє, що суфій зве матір'ю усіх пороків,
Над чистий дівчини цілунок мені солодке і жадане.

В лабетах бідності скупой веселий будь, точи напої —
І від алхімії такої старий прохач Каруном гляне.

Не будь бентежним, бо, як свічка, в огні настійності твоєї
Згорить кохана, що в долоні у неї й камінь воском тане.

Глянь у бокал, по вінця повний! Це Олександрове свічадо,
У ньому — Дарієве царство, його безмежжя караванне.

Оті красуні фарсомовні життя дарують, винодаре!
Подай гулякам чистосердим од них словечко довгождане!

Не сам Гафіз для себе вибрав вином окроплену хламиду:
Прости ж, о шейху непорочний, моє життя небездоганне!

Глянь, суфію, на трунок, як чисто сяє він!
Немов безгрішне серце — його живий рубін.

Про таїнства гультьяйства у гультья допитуйсь!
Що знає святолюбєць про мешкання руїн?

Анка́ — невловна пташка, тож підбери тенета,
Бо здобичі не діждеш, крім вітру та пір'їн.

Втішайся тим, що маєш, адже судьба й Адама
Із райського чертога повергла в прах і тлін.

На цій дочасній учті сьорбни вина, й прощайся,
І не жадай продовжень, і не жахайсь одмін.

Минула дурно юність! Тепер берись на старість
До ремесла стидкого, до гулів та сміїн.

О мудрий! Що за щастя — будь на твоїм порозі!
Згляньсь на свого підданця і підніми з колін!

Гафіз — мюрид сулії: о леготе, прокинься
І шейхові пивниці мій передай уклін!

Ей, чашнику, мерщій у кубки налий прозорого напою!
Легким здавалося кохання, а обернулось тяготою.

Коли пахкий кохання легіт од чорних кіс її прилине,
Ті пасма мускусні кривавлять серця своєю чорнотою.

О, як би з милою я тішивсь, якби дзвіночки караванні
Мене не квапили: пакуйся, далекий шлях перед тобою.

Змочи вином священний килим, коли шинкар старий
накаже,
Бо знає добре шлях мандрівник і давні звичаї постою.

Ніч темна, хвилі й чорторії нам засліпляють жахом очі.
Не знає той про це, хто ходить по суші з ношею легкою.

Жага нестримана ганьбою усі діла мої покрила,
Бо то не тайна, що проникла давно до кожного покою.

Гафізе, як запрагнеш миру, собі кохання поєднавши,
Покинь назавжди світ непевний з його пустою суетою!

Де правовірних путь — і де я сам, о, де?
Де поворот знайти, уникнуть ям, о, де?

Набридла келія, і фальш, і власяниця!
Де ж келих із вином, де магів храм, о, де?

Як од побожності безпутство одрізнити?
Де місце флейті — й де святим словам, о, де?

Що серце ворога в коханім личку втямить?
Де сонцеві палать — де тліть свічкам, о, де?

Лікарством для очей став прах твого порога, —
Вкажи, де шлях і де ступать ногам, о, де?

На личко не дивись: там ямки небезпечні.
О серце, де ж тобі я спокій дам, о, де?

О, де ті зустрічі, що так запали в душу?
О, де та усмішка, де брівок злам, о, де?

О друже, не кажи Гафізові про спокій!
Де спокій, де терпець, де сну бальзам, о, де?

Знов сяйво юності прийшло до квітника й до лану,
Радіє звістці соловей про першу брость весняну.

О вітре, в зарість молоду як промайнеш, від мене
Ти кипарисові вклонись, троянді і тюльпану!

Коли цей хлопець-винодар так сятиме звабно,
Мітлою вий аж до землі я перед ним дістану.

Ти, що човганом кіс пахких на місяць міриш, кинь-но
Крутити голову мені, давно від тебе п'яну!

А певно, й ті, що так тепер глузують із підпилих,
В шинок потрапивши, вину співатимуть осанну.

З мужами Господа дружи, адже в ковчезі Ноя
Є грунт, якому не страшні всі бурі океану.

Покинь без хліба долі дім, бо чорна костюмара
Всю челядь винищить упень — і звану, і не звану.

Мені, що в голови колись дадуть земельки купку,
Навіщо башти до небес, що й оком не догляну?

Виходь, виходь на волю знов, зійди на трон Єгипту,
Іще засяй мені згори, як місяць Ханаану!

Гафізе, пий собі, й гуляй, і веселися — тільки
Тенет облуди не плети, як інші, із Корану!

Скінчився піст, у всі серця прийшло життя нове,
В шинку аж піниться вино й до келихів зове.

О святобожнику сумний! Минув, минув твій час!
Знов п'ють навколо, знов шумить, сміється все живе.

У чому ж проступає той, хто п'є вино, як ми?
Хіба закоханий гультай з святим законом рве?

На того, хто вином упивсь, не скажеш: лицемір,
Як на дводушного ченця, що обдуром живе.

Не лицемірить ми прийшли, не зводить людей —
Це знає той, хто знає все, — і вічне, й миттьове.

Приймаєм приписи святі, не чиним людям зла.
А те, що люди звать кривим, воно й для нас криве.

Що з того, як по піалі ми хильнемо удвох?
Це ж кров лози, не та це кров, що в серці в нас пливе.

Хіба це гріх? Хіба це ми в світ несемо біду?
А гріх — тоді скажи мені, хто без гріха живе?

Співає п'яний соловей, троянди повняться червоні.
О суфію, що днем живеш, хай зашумить і в тебе в скроні!

Дивися: скляночка вина, усім на диво і на втіху,
Ущент розбила твій зарік, подібний твердістю до броні.

Неси вино, бо в цім шатрі, де ми гостюємо, байдуже,
Чи ти п'яниця, чи аскет, чи ти пастух, чи шах на троні.

У цім заїзді прохіднім, що ми покинемо невдовзі,
Для нас однаково, що хлів, що етажі многобалконні.

Хвилина втіхи на землі без мук нікому не дається:
Над нами силу духам зла в одвічнім віддано законі.

Свій ум буттям і небуттям не муч, живи собі щасливо,
Бо й найдовершеніший твір часує в смерті на припоні.

Мудрець Асаф, крилатий кінь, птахів провісливі розмови —
Все зникло, мовби й не було, — пусті, ходжа, твої долоні!

Не операйся, не лети, бо стрілка, випущена з лука,
Побувши хвильку в небесах, зостанеться в земнім полоні.

О, як же дякує усім язик пера твого, Гафізе,
Хто з рук до рук твоїм словам відкрив шляхи безперепонні!

В прихилище п'яниць і магів вона із келихом прийшла,
Хмільною вродою своєю п'яниць із розуму звела.

Її коня підкова в небі була за взір молодика,
З її поставою стрункою й сосна змагатись не могла.

Як я скажу, що я багатий, коли її не бачить зір,
І як сказав би я, що бідний, коли між нас вона була?

Сідав огонь у серці друга, коли тідводилась вона,
А як сідала, скільки зойків із душ закоханих звела!

Солодке став пахтіти мускус, побувши в кучерях її,
Усма* стрілецького уміння од брів прекрасних набула.

Прийди, щоб знову до Гафіза життя загублене прийшло,
Хоч не вертається ніколи із лука пущена стріла.

Спітніла, розкуйовджена, усміхнена, хмільна,
В сорочці драній, з піснею, із келихом вина,

Із поглядом задирливим, з досадою й жалем
Присіла в головах моїх (була пора нічна)

І так на вухо мовила співчутливо: «А що,
Мій божевільний любасе, вже й сон тебе мина?

* У с м а́ — рослинна фарба для брів.

Премудрий, що серед ночі вина йому дадуть, —
Кафір серед закоханих, коли не п'є до дна!*

Іди собі, святеннику, і не картай п'яниць,
Бо іншим не потішила їх доля навісна.

Ми все слухняно випили, що в келиху було, —
Чи сік із плоду райського, чи просто рідина.

Веселий усміх келиха, коса красуні... Геть
Зароки! Бо Гафізові відома їх ціна!

З мечеті вчора до корчми старий наставник мій пішов, —
Що ж після цього нам робить, о друзі посту й молитов?

Коли, мюриди, до киблі* ми обертаємо лице,
Він обертається туди, де винограду точать кров.

Ходім же мудрості шукать у пристановищі п'яниць!
Що Доля визначила нам, будь кожен виконать готов!

* К и б л а́ — напрям у бік Мекки.

Якби ж то знати міг мудрець про звабність кучерів її,
Він зрікся б розуму свого і поспішив до тих оков.

Святе прихильності письмо твій любий вид мені явив —
І от тепер мій коментар — про ласку тільки та любов.

У серці-камені твоїм чи ж загориться що вночі
Від наших стогонів гірких, що ніч тривожать знов і знов?

Вони, як стріли, в небо мчать... Гафізе, прикуси язик,
Душі запагубить не дай, знайди собі надійний схов!

Сакі, осяй нам кубки пожежею вина!
Музико, грай, бо мрії справдилися сповна!

Я в чаші бачу одсвіт коханого обличчя!
О ви, кому незнана моя любов хмільна!

Хоч як нам ваблять очі вродливиці статурні,
Між ними найзнадніша моя струнка сосна.

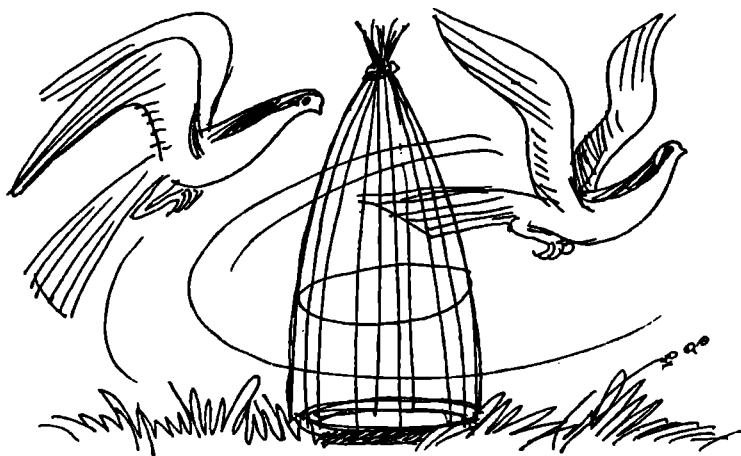
Не владна смерть над серцем, що билося любов'ю,
Оберігає вічність коханців імена.

О вітре, завітаєш у квітники кохання,
Спитай у дорогої, чому мовчить вона?

Чому моє наймення навмисно з уст прогнала?
Невдовзі в серці в неї умре його луна.

В очах моєї любки так любо хміль яскріє!
Тому-то й мною править його рука міцна.

А що, як переважить у день Страшного суду
Не хліб священний шейхів, а грішна рідина?

Зерно-сльозу, Гафізе, кинь птахові кохання:
Ще в нашу сіть потрапить жадана дичина!

Блакитне море неба і човник-місяць тонуть
У щедрості Кавама*, що їй немає дна.

Приходь! У башти наших діл — непевна підсонова!
Неси вина, бо дні летять, як на вітру полова.

Я раб шляхетності того, хто під блакитним колом
Живе, ні в кого на землі не просячи покрову.

Що я скажу: хмільний сидів я у винарні вчора,
І дивний вісник надійшов, і забриніла мова:

«О спраглий слави, ти, кому належить чільне місце!
Хіба для сокола висот ця нетривка будова?

З престолу горнього звучить до тебе клич настійний!
Чому такий потрапив птах у сіті птахолова?

* Шіразький вельможа.

Даю пораду — і в житті керуйся завжди нею,
Це річ наставника мого, не мова суєслова.

На світ не плачся, не забудь моїх напучень, завжди
Хай буде в пам'яті твоїй любов мандрівникова.

На все погоджуйся, що є, розглядь на лобі зморшки!
Не вільний стелеться нам шлях, а стежка примусова.

Не жди тривалості ні в чім од нетривкого світу,
Бо світ — розпусниця стара, служити всім готова.

Немає вірності й знаку в усміхненої квітки.
Плач, соловей, бо не для втіх ця весняна обнова!»

Чому Гафізовим рядкам ти заздриш, віршоплуте?
Від Бога в нас і бистрий ум, і дар тонкого слова!

В моїм саду сосни не треба, ні кипариса-ставника:
Хіба самшит мій доморослий утіха надто вже низька?

О дороге, яку ти віру собі взяло, що кров моя
Тобі прийнятніша сьогодні від матернього молока?

Коли ти здалеку помітив, що йде біда, — вина проси!
Були ми в пробі й знаєм — гасне від нього хворість будь-яка.

Чого поріг старого мага так підбадьорює мене?
Бо щастя там усім доступне й найважча загадка — легка.

Одна є повість про кохання, та диво дивне, що в усіх,
Кого послухати траплялось, вона по-іншому гірка.

Я обіцянку чув учора, як хміль шумів у голові.
А що сьогодні в голові тій і що злетить із язика?

Не гань Шіраза й Рокнабаду, втішайся вітром їх, бо це ж —
Та родимка, якою славна усіх семи сторон щока.

Не так, як Хизрова криниця, що з п'ятьми чорної тече:
Із верховин Аллах-Акбару початок нашого струмка.

Ми не розводимось про бідність і задоволення малим.
Скажи султанам, що усе їм дає Призначення рука.

Гафізе, що за дивна втіха твій очеретяний калам:
Його плоди, як мед, солодкі, рясніють з кожного рядка.

Що за пуста розвага — пиття й гульня у схові!
У добрім товаристві — найкраще пиякові.

Забудь про небо, в серці усі вузли розплутай,
Що їх не розв'язали трактати наукові.

Що все зникає, гине, ти не дивуйсь: у Неба
Таких казок, як наша, тьма тем напоготові.

Бери цю чашу гречно, бо чаш голів преславних
Джемшіда й Кай-Кубада є прах в її будові.

Хто скаже, де поділись Багман із Кай-Ковусом?
Хто чув, де трон Джемшіда, його вінці перлові?

Я бачу, як і досі, уста Шірін згадавши,
Встає тюльпан з могили, з Фаргадової крові.

Він кубка й на хвилину з рук не пускає: мабуть,
Узнав, що в цьому домі всі втіхи тимчасові.

Ходім, ходім, упиймось, і, може, в цім вертепі
Скарби для нас, нещасних, відкриються казкові.

Вітрець над Мусаллою, дзюрчання Рокнабаду!
Я бранець ваш довічний, я ваш у кожному слові!

П'яній під звуки чанга, немов Гафіз, бо щедро
Дарують серцю втіху його нитки шовкові.

Хвала Всевишньому на небі, що навстіж двері кабака,
Бо я давно до нього прагну, як прагне спраглий до струмка.

У казанах клекоче трунок, п'янюче піниться вино,
І що воно — іносказання, не запевняйте пияка.

Від нього п'янство і гультайство, від нього чванство і пиха,
А нам — убожество й нещастя, а нам — тривога і тоска.

Не відкривав і не відкрию чужому серцю таїну,
А звірю другові близькому, бо лиш йому вона близька.

Як чорні локони коханки, що закрутились, розплести, —
Це казка зовсім не коротка і не легка для язика.

Де серце пристрасне Меджнуна, де чорні кучері Лейлі?
Вони — в Магмудовім обличчі, в п'яті Айяза-юнака.

Очами пильними, як сокл, я обіймаю цілий світ,
Щоб завжди зором обіймала тебе любов моя зірка.

Там, де ти мешкаєш, Кааба, там до киблі твоїх очей
Хотів би кожен помолитись, хто до твого прийшов кутка.

О друзі, запитайте свічку, що жарко тоне у вогні, —
І ви дізнаєтесь про муки в душі Гафіза-бідняка!

Як не втішає нас вино, як не вбирає квітень сад,
Без чанга пий, бо мугтасіб* не розуміє цих принад.

Є в тебе жбан і любий друг — смакуй, не тратячи ума,
Бо вік наш — ненадійний вік, він принесе немало зрад.

У свій полатаний рукав ти піалу ховай, бо він,
Як ця судія на столі, точити кров червону рад.

Сльозами змиймо слід вина з лахміття бідного свого,
Бо нині пильним треба бути і не втручатися до звад.

* М у г т а с і б — чиновник.

Знов обертається вгорі криваве решето небес,
Корони й голови царів додолу сиплячи, мов град.

Не сподівайся, що добро тебе чекає в небесах,
Бо, крім вогню, що в піалі, усе на світі — дим і чад.

Гафізе, віршами давно ти підкорив Ірак і Фарс,
Тепер підбий собі Тавріз, а по Таврізові — й Багдад!

Про справи сердечні сказати мені забажалось,
Що в серці у тебе, — узнати мені забажалось.

Пусте сподівання, коли від зловмисних ушей
Наочну причину сховати мені забажалось.

Ніч рішень великих, таку довгождану й святу,
З тобою до ранку проспати мені забажалось.

О, як цій перлині, такій дорогій і крихкій,
У темряві блиску надати мені забажалось!

О вітре, від тебе вночі допомоги я жду,
Бо день у цвіту привітати мені забажалось!

З пошани до тебе, о люба, окрайками вій
Для ніг твоїх пил промітати мені забажалось.

За взором Гафіза, усім злоязиким на зло,
Бентежні рядки прочитати мені забажалось.

Не дав нам друга вік, що вади б не таїв,
Крім келиха вина та музики цих слів.

Звільнись од зайвого, бо шлях до щастя прикрий!
Лиш піалу візьми, бо не завернеш днів.

Не сам у світі я томлюся від нічев'я, —
Нікчемне вчення мулл теж пил давно посів.

Цей всесвіт бачиться минуцим і непевним
Тому, хто розумом діла його прозрів.

Шукав я радості в очах твоїх прекрасних,
Та смерть не милує в путі мандрівників.

Гладь коси гарної й не слухай витребеньок
Ні про Венери чар, ні про Сатурна гнів.

Ні, не дошукуйся тверезості в Гафіза:
Він хмелем вічності назавжди захмілів.

На грудях троянда, бокал у руці, біля боку кохана, —
В цей день за слугу я прийняв би до себе найбільшого хана!

Хай свічки не світять на зібранні нашім, бо місяцем повним
Світитиме ясно всьому товариству моя тонкостанна.

Не треба ніяких сюди ароматів, бо всіх, що зібрались,
Обвіє одразу коса твоя пишна, приємно духмяна.

Хоч нашим законом дозволено пити, та тільки без тебе,
Тополе квітуча, нам пити й п'яніти — найгірша догана.

Приковано слух мій до голосу флейти, мелодії чанга,
А погляд — до уст, до рубінів солодких, до повного жбана.

Нічого про цукор мені не кажи, ні про ласощі звабні,
Бо уст її любих мені солоднеча найбільше жадана.

В розбитому серці журба за тобою давно оселилась,
Вона ж бо мене і в руїнах-винарнях тримає до рана.

Навіщо про встид нагадав ти мені — в мене ж слава від нього!
Навіщо про славу говориш мені, що на встид мені дана?

Ми всі тут п'яниці, ми всі тут безумці, свавільці, коханці!
Та де ж та людина у нашому місті, ніколи не п'яна?

Про це мугтасібу не мовте ні слова, бо й він же так само
Шукає утіх, і йому пиятика від юності знала!

Без кубка й коханки часу дорогого не трать, о Гафізе,
Бо посту — кінець, бо пора — для троянди, жасмину
й тюльпана!

Це я в шинку для себе знайшов міграб і храм,
Я вранішню молитву довірив шинкарям.

Хай чанг над першим кубком не стогне вранці — сам я
Стогну, молю прощення своїм тяжким гріхам.

Мене ні шах, ні старець не знають, слава Богу!
Жебрак на дверях друга — мій шах і мій імам.

Я йду в шинки й мечеті, щоб тільки вас побачить, —
Бог свідок, що інакше я не бував би там.

Хай смерті меч примусить кілки намету вирвать,
Я не зречуся щастя, на вітер не віддам.

Коли чолом припав я до тих дверей, дізнав я,
Що горне сонце стало підпорою ногам.

Хоч не самі зійшли ми на грішну путь, Гафізе,
Ти завжди дбай про чемність, кажи, що винен сам.

Смаглявко, що з тобою вся насолода світу,
Винові очі, усміх, свіжіший рожі-квіту!

Якщо всі медоусті — царі, хто ж ти? Я знаю:
Ти Сулейман сучасний із перснем заповіту.

Ти гарна, доброчесна, ти чиста: цей і той світ
Дали найкращі барви земному самоцвіту.

Ця родимка на личку пшенично-загорілім —
Зерно, що обернуло Адама у баніту.

У путь зібралась люба! Де взяти ліків, друзі,
Од ран, що в серці в мене, від пристрасті і зніту?

З ким жартом поділюся, що жертвою упав я
Прихильниці Ісуса із серцем із граніту?

Гафіз із тих, що вірять, з ним ласка і прихильність
Великих душ, він годен прихильності й привіту.

Така вже дорога кохання, — ніхто їй кінця не сягне!
Віддати всю душу повинен, хто тільки на неї ступне.

Як серце коханню віддається, як добре буває йому!
Нехай же в тих добрих учинках не буде воно забарне.

Ти розумом нас не залякуй, а краще вина принеси!
Нам цей вартовий не потрібен, за ним тут ніхто не зітхне.

Про вбивцю, що віку збавляє, ти очі свої розпитай!
О люба, жорстокість — не зірка, щоб небо осяять нічне!

Як місячко юний, це личко доступне для чистих очей,
Не в кожному погляді може відбитися диво ясне.

Це коло паливод веселих за благо вважай, бо не всім
На стежці до скарбу вдається здолать забороло міцне.

Гафізові сльози проникнуть у душу твою не змогли.
Дивуюся, плачучи гірко, на серце твоє кам'яне.

Тепер, коли доноситься із саду легіт раю,
Вино й коханку-гурію я з рук не випускаю.

Чому жебрак не хвалиться розкошами султана:
Намет його — під хмаркою, бенкет — під листям гаю.

Квітник оповідає нам весняну казку любу.
Не дурень я: сьогоднішнє на завтра не зміняю.

Вином щодня зміцняймося, бо жалюгідний всесвіт
З нас по цеглині виліпить, як дійдем віку краю.

Не довіряйся недоброму, не жди вогню ясного
Собі на свічку в келію з чужого обичаю.

Коли зустрінеш п'яного, не гудь мене суворо!
Хто знає, що нам суджено? І я того не знаю.

Іди, не огинаючись, на похорон Гафіза:
Хай грішний, та ще може він потрапити до раю.

Поглянь, жорстокий турчин долі в прах Рамазан повергнув
знову,

І молодик нам натякає на першу чарочку святкову.

Лиш той правдивий доброчинець, той справив подорож
до Мекки,

Хто був у винниці кохання, хто пив вологу пурпурову.

Нам зроду мешкати судилось у цім руйновищі-вертепі, —
Дай, Боже, доброго здоров'я тому, хто зводив цю будову!

Яка ж ціна вина-рубіну? Його ціна — безцінний розум!
Знай: кожен виграє напевне, хто не відкине цю умову.

Лиш той, хто вмився кров'ю серця, щодня намаз творити
годен
В міграбі брів її дугастих, щодня ставати на розмову.

Зухвалий погляд шейха міста вразив зневагою сьогодні —
О горе, горе! — біля жбана нещасну душу пиякову.

Поглянь в ясне обличчя друга, його очам подякуй зналим
За те, що бачили багато, що в саму дивляться основу.

Святі кохання заповіти Гафіз відкриє, а не речник,
Хоч як мистецьки він уміє свою оздоблювати мову.

Плутяга суфій сить поставив, свій крам розклавши напоказ,
Будову підступів штукарством він підмуровував чимраз.

Та незабаром Небо в дурня цього дурисвіта пошило,
Бо він штукари́в перед тими, що знали кожний обертас.

Сюди, сакі, бо вже з'явилась принадна вродниця суфійська
І сяєвом своєї ласки манити й тішитись взялась.

Повідай, звідки цей музика з його ірацьким струнним ладом
І переходом завершальним, що так нагадує Хіджаз?

Сюди, о серце, і нехай нас боронить Бог од цього кодла!
В рукавах куцих — довгі руки у цих безсовісних підлаз.

Ей, не марнуй свого уміння, бо той, хто ласкою шафує,
Відчинить двері серця мукам і шкодуватиме не раз!

Уранці, як засяє правда своїм чолом, хай буде сором
Мандрівнику, що не повірить, зневаживши дороговказ.

Куріпко з гарною ходою, що так маніжно йдеш, принишкни,
Бо шейхів кіт благочестивий уже кінчає свій намаз! *

Гафізе, не ганьбуй гультяйства: це Божа воля, що ніхто з нас
Ані в святенництві фальшивім, ні в лицемірстві не погряз.

* Натяк на одного спритного шейха, що нібито навчив молитися свого kota.

Викрала серце, а личко від мене сховала.
Боже! Навіщо ж водила мене, чарувала?

Ніч самоти на життя моє важила — й тільки
Мрія про тебе зміцнила його й врятувала.

Чом же кривавиться серце, мов келих тюльпана?
Очі-нарциси, жорстока, на нього справляла.

Хто зрозуміє на лікаря скаргу, що душу,
Спалену горем, лікує ударом кинджала?

Жарко горів я, мов свічка, й тому наді мною
Сльози сулії лилися і лютня стогнала.

Юний вітрець, як зумієш, лікуй мене зараз,
Бо від жаги знемагає душа нездужала.

Як похвалюся я добрим серцям, що кохана
Слово дала, але потім зробила, як знала?

Ворог не так уразив би Гафіза, як стрілка,
Що з тятиви твоїх брів йому в серце попала.

Як мила моя піалу підіймає,
Найкращим красуням спокою немає.

Дивується кожен, хто в вічі їй гляне:
Де той мугтасіб, що хмільних забирає?

Щоб милій на вудку вірніше попасти,
Упав я, мов риба, у море безкрає.

Сльозами-росою розсипавсь на землю
В надії, що добра рука позбирає.

Той завжди веселий, хто вічності трунок
Щодня в піалу, як Гафіз, наливає.

Гіркої миті однієї вся суєта земна не варта.
Я рясу продаю за келих, бо кращого вона не варта.

Але шинкар мені за неї не хоче й келиха налити!
Моя підстилко молитовна, ого! ти вже й вина не варта!

Мені доглядач вимовляє: іди проспися, схаменися,
Тобі це в голову заходить, у ту, що й порохна не варта!

Яка не пишна шапка в шаха — усім навколо страх і трепет, —
Але розлуки з головою — бігме, ця дивина не варта.

Яке було приємне море, коли із дому зиск манив нас;
Та бачу: хвиль його бурхливих усіх держав казна не варта.

Ти краще зробиш, як обличчя запнеш від поглядів жадібних,
Бо втрат війни твоя звитяга, хоч би яка бучна, не варта.

Навчайсь помірності в Гафіза, не зв'язуйся з негідним світом,
Бо світова облудна ласка твоїх скарбів зерна не варта.

Не всі монети справжні, що суфії дають:
Є ряси, що давно їх пора в огонь жбурнуть.

Од молитов уранці наш суфій ходить п'яний,
А ввечері — дивіться! — уже він там, де п'ють.

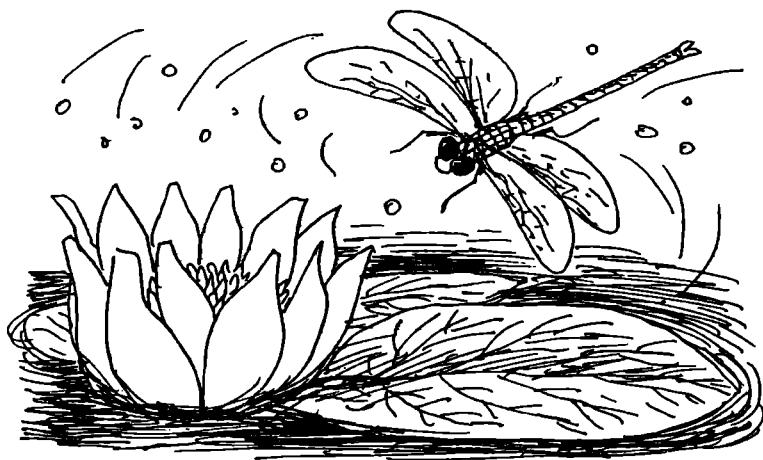
Якби ж то наші вчинки нам пробу визначали!
Ніхто не приховав би свою фальшиву суть.

Розкішнику ніколи не зрозуміть кохання,
Що гультьям безщасним судилось осягнути.

Нікчемним світом знехтуй, проси вина! Пропаще
Те серце, що не вміє обрати вірну путь.

Як вид сакі квітучий відіб'ється у кубку,
Багато в кого сльози відразу вид заллють.

Гафіз і рясу, й килим віддасть за повний келих,
Коли прекрасні руки той келих подадуть.

З коханою і на безлюдді щасливо дні мої біжать,
Коли ж вона на людях сяє, я мушу жевріти-страждать.

Я відмовляюся назавжди від Соломонового персня:
Йому ж і пальці злого духа не раз траплялось прикрашатъ.

Не попусти, великий Боже, щоб у святилищі єднання
Судилось ворові мовить, мені ж, нещасному, мовчать!

Гумá*, ніде на цю країну не кидай благосної тіні,
Де над шляхетного папугу шанують яструбову стать.

Що говорити про кохання! Те полум'я, що в мене в серці,
З рядків моїх найкраще знати, що пристрастю палахкотять.

Ніколи з думки не виходить шлях до оселі, де кохана, —
Так у скитальця завжди мрії до краю рідного стремлять.

Хоч десять язиків позичить Гафіз у лілії, не зійде
Перед тобою з уст у нього, як з квітки-пуп'янка, печать.

* Г у м á — казковий птах.

Що порівняється з трояндою-красою?
Хіба твоя рука, простягта з піалою.

В перловій матиці не вік сидить перлина,
Тож утішаймося, втішаймося весною!

Гуляй, і пий в саду, і слухай, як троянда
Нашіптує: «Я тут і тижня не достою!»

Чудний кохання шлях: там голову підносить
Той тільки, хто давно розстався з головою.

Кохання з книг не вчать, тож кинь свої шпаргали,
Коли до нашого належать хочеш рою.

Послухай, що скажу: віддай коханій душу,
Адже краса її — не від прикрас і строю.

О шейху, нум до нас, пий з нашої винарні!
І рай не відає подібного напою.

О ти, що ллеш рубін у кубок щирозлотний!
Дай тим, хто золота ще не торкався рукою!

Пошли, о Господи, нам трунку нехмільного,
Щоб не томитися на завтра головою!

Клянусь, є дівчина, вся, мов із срібла! Годі
І капищам вогню похвастати такою.

Належу серцем я султанові Увейсу,
Хоч не цікавиться володар той слугою.

Ручусь короною, що прикрашає Всесвіт,
Що й сонце не горить ясніпою ясою!

Хай той чіпляється до висловів Гафіза,
Хто смаку й тонкості не знає за собою.

Безгрішний старче, не картай прихильника вина:
Адже чужа у список твій не впишеться вина.

Чи добрий серцем я, чи злий — іди собі, будь сам!
Яке хто висіяв, таке ж і вродить борозна.

Не відбирай надій на рай: що знаєш ти про це?
І як ти плевел одрізниш од доброго зерна?

Ніхто не хоче бути сам, тверезий чи хмільний,
В мечеті й капищі цвіте закоханим весна.

Покірно голову хилю на шинковий поріг.
І хто ж на суд мене зове? Ей, голово чудна!

Не сам-один покинув я ту келію святу:
Адже ж і пращура мого підмовив сатана.

Гафізе, з кубком у руці зустрінь останню мить!
Ти враз опинишся в раю, як вихилиш до дна.

Старий шинкар мені учора — шлю від душі йому привіт —
Сказав: «Хильни вина — й ослабне у тебе в серці горя гніт».

Я відповів: «Та так же можна пропити честь і добру славу!»
А він: «Погоджуйся й не думай, не ми цей вигадали світ!»

Маєтності, прибутки, втрати — все нетривале й ненадійне.
Стрічай без радості і туги і зиск, і шкоду, лишку й чіт.

Уся твоя маєтність — вітер, якщо пустиня в тебе в серці!
Став вітром замок Сулеймана, у прах розсипався граніт!

Якщо поради мудрагелів тобі набридли вже, Гафізе,
Я не розводитимусь більше, а побажаю довгих літ!»

Днів, що з друзями провів, не забувай!
Тих далеких любих днів не забувай!

Як уста твої гіркий отруїть сум,
Тих, із ким ти пив і їв, не забувай!

Хай тебе вже й не пригадує ніхто,
Ти й тепер їх, як братів, не забувай!

Лихом зборений, попавши в пастку бід,
Тих зичливих, добрих слів не забувай!

Хай сто рік тепер тече з твоїх очей,
Зіндерудових струмків не забувай!

Нині тайне у собі таїть Гафіз, —
Тих, хто знав його й таїв, не забувай!

Давно листів не шле мені кохана!
Хоч би привіт, хоч би яка догана!

Послав я сто листів — і що ж? Не шле
Гінця до мене та владуца панна.

Я збезумів, та не біжить газель,
Не мчить куріпка, вісниця жадана.

Що зринув серця птах, відомо їй,
Та сильце кіс не вишле невблаганна.

Адже сакі мій медоустий знав,
Що на похміллі я, — й не вислав жбана.

Та цить, Гафізе! Чи оскаржить раб,
Як не одержить слова від султана?

Коли відіб'ється твій образ у келиху-свічаді,
Закоханий віддатись хоче твоїй жаданій владі.

Краса твого лица осяйна, у келиху відбившись,
Відіб'ється в думках так ясно, як у дзеркальній гладі.

Тебе ревнуючи, шляхетні уста свої замкнули.
Звідкіль же стала таємниця відома всій громаді?

Не сам одвергся я мечеті, п'ян-вечора прихильник:
Мені так доля від коліски в своїй поклала раді.

Чи є такі, що, ніби циркуль, не точаться по колу,
Коли попали в коло світу, непевне в кожній п'яді?

До кіс твоїх сягнуло серце із ямки підборіддя —
Вдалось його в тенета з ямки загнать твоїй принаді!

Тепер, ходжа, я не в каплиці, я там, де гарний чашник,
Я з гультяями коло кубка сиджу в одному ряді.

Я, змучений, щоразу ласки нової достапаю:
Поглянь на старця, що діждався собі такої згляді!

Усі ці відблиски розкішні — вина й моєї муки —
Це все краса сакі, відбита у келиху-свічаді.

Під вістрям туги, що нависла, танцюй невтомно, серце!
Коли впадеш, то це ж від неї, будь раде і в упаді!

Всі суфії в зальотах спритні, всі штукарі, — тому-то
Гафізові судилось жити в огуді та досаді.

Саджайте древо дружби, вродить воно омріяні плоди!
З корінням вирвіть лиховісні, погубні парості вражди!

Коли гостюєш у вертепі, будь не останнім гультьям,
Бо не легким похміллям, друже, тобі обізвуться меди.

Цінуй нічну розмову з другом, бо Небу байдуже до нас:
Ми пропадем, а дні і ночі не зупинятимуть ходи.

Тих, що несуть у паланкіні подобу місяця — Лейлі,
О Господи, на шлях Меджнуна місяценосців наведи!

Благай весни собі, о серце, бо сотні квітів запашних
І тисячі співців щороку увеселятимуть сади!

Для серця зраненого ліків я жду від кучерів твоїх!
Так дай же лал йому солодкий, врятуй, благаю, від біди!

В цьому саду у Бога просить собі старий співець Гафіз,
Щоб дав з красунею їще раз йому посидіть край води.

Хто повний келих у руці тримає,
Джемшідову державу посідає.

Тії води, що Хизра покріпила,
Шукай в шинку — лиш там жива вода є.

Турботи серця всі втопи у келих,
Бо тільки він над ними силу має.

Ми — і вино, аскети — і поклони, —
Що ж милий друг для себе обирає?

Немає, мабуть, жодного на світі,
Хто уст твоїх щоденно не жадає.

Це ж у твоїх очей нарцис розкішний
Собі краси хмільної позичає.

Про коси й вид твій згадка, як молитва,
І день, і ніч для мене починає.

Лал уст твоїх пораненому серцю
Загойтись, як сіль, не дозволяє.

У тебе, люба, в ямці підборіддя
З Гафізом разом сто рабів конає.

Без милої вроди на світі відради душі не знайти.
Як першого в тебе немає, не знайдеш і другого ти.

Тієї знадливиці досі ні з ким я не бачив ніде:
Чи то я не знаю, чи, може, не любить вона видноти.

Щовечора росяна стежка палає, як море вогню, —
Як жаль, що цій тайні розгадки ніхто не зуміє знайти.

Коли пристановище маєш, не квапся його покидать:
Спини караван, бо ніколи цей шлях до кінця не пройти.

Цей чанг крутовигнутий кличе тебе до нових насолод:
Прислухайся — рада стареча не молить на зле навести.

Науки гультяйства жадаєш? Її в мугтасіба навчайся!
Він п'яний, а хто про те знає, хто зважиться мову звести?

Ти чув про багатство Каруна, що разом за вітром пішло?
Нашіптуй же милій на вушко, що золота не слід берегти.

І вогнику, другові ночі, не всі таємниці являй,
Бо той язичок пустотливий не знає добра німоти.

Ні в кого на світі немає такого раба, як Гафіз,
Тому, що немає на світі такого владики, як ти.

Не мила троянда, коли не зі мною кохана,
Не любя весна без налитого кубка і жбана.

В пахкому саду серед квітів не знайдеш утіхи,
Коли не всміхнеться до тебе та щічка тюльпанна.

Що в танці струнких кипарисів і в барвах троянди,
Коли солов'їна не чується пісня весняна?

Без ніжного стиску й цілунку палкого не любі
Ні губи медові, ні постать її тонкостанна.

Найкращу картину, що витворять руки умілі,
Найкраще прикрасить уroda її бездоганна.

Душа — це дешевка, Гафізе! Й під ноги не кинеш,
Бо що їй, прекрасній, такого злиденника шана!

Зоря зійшла, як місяць, і лиця освітила,
Для змученого серця друг і потіха мила.

Не вчилася читати моя красуня в школі,
А поглядом лукавим і вчителя б навчила.

Війне од неї — й серце враз падає, мов легіт,
Що лілії й нарцису віддав покірні крила.

Мене на чільне місце на учті друг садовить:
— Поглянь, яка сьогодні в міського старця сила!

Принадою живою встає палац кохання —
Це арка брівок любих тут креслила й лічила.

Очисть уста, просяклі хмільним вином, благаю,
Бо від гріхів тріпоче моя душа похила.

Минайте, друзі, стежку, що до корчми провадить,
Бо стежка та Гафіза в світ жебраком пустила.

Не видно ні в кому любові, — куди ж одлетіла вона?
І дружби святої криниця — чи то ж обміліла до дна?

Померкли живуці джерела! Де Хизрові добрі сліди?
Скривавилась пишна троянда! Чому ж не повіє вєсна?

Ніхто не згадає сьогодні про щирої дружби діла!
І вдячності теж непомітно, — що сталося з нею, хто зна?

В копальнях високого духу давно не з'являвся рубін!
Де леготи теплі, де зливи, де сонця краса вогняна?

Була тут країна кохання, тут люди у ласці жили!
Що сталось? Чому зацімила цієї країни луна?

Тут людяність мовила вголос, зверталася приязнь до всіх!
Ніхто не спішить до майдану! Де ж люди, юрба голосна?

Сто тисяч троянд розпустилось, а птаство німує в гіллі!
Та де ж солов'ї, де троянди? Хоч би залишилась одна!

Зухра не озвучує вечір — чи арфа згоріла в огні?
Ніхто не нудьгує без кубка, — де ж ті, що тяглись до вина?

Гафізе, мовчи! Не відомі нам тайни високі Творця!
І в кого спитати, чом доля така нам судилась чудна?

«Що, — сказала, — вийшов глянуть на красу молодикову?
Чи не сором, що забув ти про свою місяцєброву?»

Стільки років у полоні чорних кіс моїх пробув ти!
Ей, пильнуй своїх коханих, вірний будь своєму слову!

Думав пахощами слова знадить кіс моїх індуса?
Безліч мускусних калиток тут купують за полову!»

Зерна вірності й кохання, в цю ріллю прадавню впавши,
У жнива доходять зросту, щоб лягти у землю знову.

Лий вина, сакі, і слухай, що скажу тобі, як натяк,
Про старі мандрівні зорі і про місячну обнову.

Обрис місяця нового нам показує щоразу
Сіямекову корону і шолом, пристойний Зову.

Цей великий маг, Гафізе, — давня вірності скарбниця:
В нього вчись науки серця, пильно слухай мудру мову!

Я на молитві раптом брови твої дугасті пригадав —
Забились памороки, криком міграб священний залунав

Не вимагай тепер від мене, щоб я мовчав собі й терпів,
Бо всю колишню витривалість тепер я вітрові віддав.

Вино в барилі спрозоріло, сп'яніло птаство у гіллі,
Прийшла у світ пора кохання, пора турбот його й забав.

Вдихаю пахощі розкошів, що огорнули цілий світ,
Квітки від радості завітли, і вітерець веселий став.

О ясноока наречена, на щастя плакатись не слід,
Завісу гарно приоздоблюй, бо молодий на дверях став.

О єгиптянине Юсуфе, уваж на те, що Зулейха
Неправду терпить від кохання, тож у вину його не став!

Усе найкраще зілля світу сьогодні красно одяглось, —
Свою красу, від Бога дану, любов показує уяв.

Дерева гнуться під вагою, бо запліднились у цвіту,
І ти, щасливий кипарисе, вагу печалі з себе зняв.

Музико, ці слова Гафіза у гарну пісню перелий,
Співай про те, як я сьогодні щасливі дні свої згадав!

Чарує не кожна красуня, подібна лицем до зорі,
Не всі Олександрями стали великих дзеркал штукарі.

Не кожен, хто шлик набакирить і сяде мерщій на стілець,
Зуміє державою править, як править уміють царі.

Присяга і вірність — на благо, як поряд з наукою йдуть.
А різно — від утисків будуть стогнати вниз у угорі.

Обличчям і станом би Всесвіт підбила цариця краси,
Якби спромоглася такою ж царицею стати в добрі.

Я серце програв, божевільний, не знавши, що людське дитя,
Обізнане з чарами пері, нікому не вважить у грі.

Не квапся за рабство заплату просити собі як жебрак:
Друг знає, що треба підданцю, як знають усі владарі.

В добірному творі Гафіза лиш той розбереться як слід,
Хто знає всі тонкощі вірша й кохається в мові дарі.

Ти знаєш мову чанга й арфи? «На учті потайній
Таємно пийте, бо в кафіри потрапите як стій».

Любов розвінчують, безчестять закоханих серця,
Докори знось, юнак і старець, і відмовлять не смій.

Дарма, що путнього нічого не вийшло із вогню,
Проте на еліксир ніхто з них не кидає надій.

Нам кажуть: менше про кохання, про таїнства його!
Таке торочать, що ніякий не добере мудрій.

Стократ обдурені, терпляче ми за дверми ждемо,
Що нам готують потаємно, замкнувшись у покій.

Старого мага винуватять, поглянь на нього, як
Його, похилого, шанує побожних учнів рій.

Тепер нізащо продається коштовний серця скарб:
Ви, гарні, тратите найбільше, товар віддавши свій.

Ті уповають на зальоти, щоб серце прихилить,
Ті покладаються на долю, вичікують подій.

Коротше: світові хисткому не довіряй, бо це —
Та хата, що чаклюють марно алхіміки у ній.

Тож пий вино, бо шейх і муфтій, Гафіз і мугтасіб,
Коли приглянешся, всі дурять, всі — на один покрій.

Повік на скрижалах серця не зітреться образ твій,
Не надивуюсь поставі, неначе явір, стрункій.

Хоч як би терзало небо і як би дні не смутили,
Уста твої будуть раєм моїх божевільних мрій.

Зріднилось на віки вічні з твоїми косами серце —
І слова ніколи не зрадить, і не зречеться надій.

Що душу нещасну мучить — усе забудеться згодом!
І тільки сум за тобою навік зостанеться в ній.

Так міцно засіло в серці моє кохання до тебе,
Що й голову втрачу, а в серці все жити тобі одній.

Чи дивно, що я красуню розшукую? Серце — хворе,
А хто ж то хворому скаже: шукати ліків не смій?

Щоб ти шаленством кохання не порівнявся з Гафізом,
Не дай красуням у серце влучати стрілами вій.

Коли над піалою сходу устане сонечко вина,
Розквітне сотнями тюльпанів на лицях чашника весна.

Пахущі кучері ворухить легенький легіт у троянд,
І обгортає всю годину раптова хвиля запашна.

Хто розповість про ніч розлуки? Адже це повість не
з легких
Лише почни — і розростеться на сотні зошитів вона.

На вічнозмінний обрус неба не покладай надій, бо мук
Багато коштувати буде із нього крихітка одна.

Своєї цілі-самоцвіта не досягнеш ти сам-один:
Пуста надія — обійтися без помічного рамена.

Коли терплячим Ноем станеш, ти ураган переживеш,
Тисячолітньому жаданню відкриє двері далина.

Як над могилою Гафіза пролине легіт кіс твоїх, —
Розквітне безліччю тюльпанів її безживна глибина.

Як Бог подовжить віку, піду до шинку знов:
Там я веселу службу на все життя знайшов.

День, як поріг винарні кроплю сльозами, зву я
Своїм найбільшим святом, найкращою з обнов.

Я мудрості навколо давно не бачу! Доле,
Пошли купців хороших на добрий мій улов!

Як друг мене покине, забувши давню приязнь,
До іншого піду я, знайду нову любов.

Та як призовить небо, я все зроблю, що зможу,
Щоб він до мене знову дорогу віднайшов.

Душі потрібні ліки, та де той лікар мудрий,
Щоб чар очей грайливих і кіс її зборов?

Про те, що в серці крив я, тепер усюди плещуть,
На всіх торгах говорять, у тисячах розмов.

Стогну я щохвилини, бо безпощадне небо
З пораненого серця щоденно точить кров.

Ще раз кажу: не сам ти в такій біді, Гафізе, —
Багато хто в цім нурті на саме дно пішов.

О ти, що, красі твоїй раде, квітує весняне життя!
Вернися! Без рож твоїх щічок навіки зів'яне життя!

Коли з-під повік моїх сльози дощами поллються, ти знаєш:
В журбі за тобою у безвість грімницею кане життя.

За кілька хвилин, поки можу тебе оглядати, відкрий же,
Як маю я жити, щоб знав я, на що мені даве життя!

Навіщо вино на світанні і віження в ліжку ранкове?
Гляди: проминає година, в руках твоїх таве життя.

Учора пройшла ти повз мене, не глянувши навіть! О серце,
Тобі й невдогад, що повз тебе проходить жадане життя!

Хто любі уста обирає собі провідною зорею,
Того не злякаєш ніколи і ти, океане життя!

Куди не поглянеш, — усюди на тебе чигає нещастя, —
Як вершник, що випустив повід, летить неслухняне життя.

Я мертвий, та дихаю досі, і хай це тебе не дивує:
Тому, хто вікує в розлуці, хіба ж воно знане, життя?

Гафізе, промов своє слово, — хай в аркушах світу назавжди,
Накреслене гострим каламом, як пам'ятник, встане життя!

Ще вернеться Йосиф пропащий у свій Ханаан — не журись!
Ще в келії смутку розквітне новий гулістан* — не журись!

* Гуліста́н — квітник, розарій.

О серце, що горя зазнало, на горе своє не вважай!
Ще вернеться мир і розвіє у скронях дурман — не журись!

Весна принесе воскресіння — і стане їй треном квітник,
І приймуть тебе, о співаче, троянда й тюльпан — не журись!

І дня не дало мені Небо у світі на волі пожити;
Що ж, міниться світ і вирує, мов той океан, — не журись!

Не трать же надії, бо мало ти знаєш про тайни буття:
Є ліки по той бік зависи від болів і ран — не журись!

О серце! Як повідь недобра огорне тебе звідусюд, —
Вона не затопить ковчега, де Ной капітан, — не журись!

Коли й до Кааби захочеш дорогу в пустелі знайти
І ноги натружені зранить колючий бур'ян, — не журись!

Нехай небезпечна дорога, хай дуже далека мета,
Та все ж таки врешті доходить кінця караван — не журись!

Якщо ми в розлуці вікуєм і терпимо глум ворогів,
Господь про це знає, і сам він веде поїжджан — не журись!

Гафізе, в убогім притулку, в самотності темних ночей,
Як будеш молитись настійно й читати Коран, — не журись!

Я раду дам тобі — послухай і не вдавайся до відмов:
Що від зичливого почуєш, те все приймай собі здоров.

Добро обох світів нічого серцям закоханим не варте:
Тут мало доброго дається, і там така ж заплата знов.

Якби я мав близького друга, та ще як слід настроїв лютю,
Я біль би вистогнав, що в душу мені так глибоко ввійшов.

Ніхто не кликав нас, як долю нам визначили спередвіку,
Тож як не все тобі до мислі, не прискіпайсь, не суєслов.

Сто раз твердий зарік давав я, що більше кубка не торкнуся,
Але сакі — він кивом-сміхом не раз відмовників боров.

Наповни кубок, мов тюльпан той, мені напоєм ароматним,
Бо мушка з думки не виходить, не забувається любов.

Вважай за щастя зазирнути в обличчя юне, бо на тебе
Жадібно світ старий чигає, веначе лев, готов на лов.

Чи не казав я: стережися тих чорних кучерів, о серце?
Бо це ті закрутки, де ноги враз потрапляють у заков.

Вину — два роки, а кохавій хай чотирнадцять років буде, —
Немає кращого на світі від цих утіх, од цих розмов!

Якби усе в земному колі було покірне мудрій волі,
Я б кинув пити, я б ніколи тропою грішних не пішов.

На цім бенкеті про зарокі поменш розводився б, Гафізе,
Бо влучить стрілкою зненацька у тебе чашник-лукобров.

Устань — і в чашу золоту налий живущої доволі,
Бо скоро чаша голови в пилу валятиметься долі.

Долина вічно мовчазна усім нам стане за домівку.
Гукаймо ж, поки живемо, щоб аж гуло в небеснім колі!

О кипарисе, як у тлін я під твоїм буянням ляжу,
Кинь величатись, отіни мій прах, кістки мої схололі!

У серце вжалила мене змія коси твоєї, — швидше ж
Візьми його в лікарню уст, бо там є ліки на всі болі.

В сльозах обмився, як почув я добродичців раду: «Спершу
Самому чистим треба стать, щоб жити з чистими в посполі».

Нечистий погляд не сягне до найдорожчого обличчя, —
Ясним, як люстро, оком глянь, не дай затьмить його сваволі.

На себелюбного ченця, що все ганьбить, поглянь, Всевишній!
На люстро совісті його зверни його зітхання кволі.

Мов квітка, з пахоців хмільна, зірви халат свій, о Гафізе,
Зірви його й під ноги кинь ти неприборканій тополі!

Красуні-троянди в земнім квітнику нам доволі,
Тополі, що тіль відкидає струнку, нам доволі.

Щоб я двоєдушних вислухував? Викину з думки!
З рубінів — того, що дають пияку, нам доволі.

За добрі діла забирають у райські чертоги.
Ми — злидні-гуляки, і раю в шинку нам доволі.

Присядь над ариком, поглянь, як життя протікає:
Що все бистроплинне, й такого знаку нам доволі.

Дивись на базар світовий, на здобутки й утрати!
Як вам не доволі добра в сундуку, нам доволі.

Із нами кохана, чого ще просити у неба?
Побачити близько красуню таку — нам доволі.

О Боже, не треба мене посилати до раю!
Блаженства, що маєм у цьому кутку, нам доволі.

На долю свою нарікати не слушно, Гафізе:
Газелі плавкої й тонкого смаку нам доволі.

Я так від кохання страждав — не питай!
Так гірко побачення ждав — не питай!

Півсвіту пройшов-проходив — і нарешті
Таку собі гарну назвав — не питай!

Я й прах на порозі її цілував би,
А скільки я сліз проливав — не питай!

Я вчора почув її шепіт над вухом,
Що так мені серце пройняв, — не питай!

Кусаєш ти губки до мене: «Та змовкни ж!»
Як сам я ті лали кусав, — не питай!

Як сам я щоденно в хатині убогій
Без тебе томився й страждав, — не питай!

Блукав, як Гафіз, я шляхами кохання
І в місце таке я попав — не питай!

Я хочу гіркого вина, щоб пішла голова моя круга,
Нехай пропаде хоч на мить цього світу недобра осуга!

На учті безецній життя не покріпишся медом спокію,
Від гіркості швидше мине ненаситної жажди недуга.

Налийте вина, бо ніхто не врятує від підступів Неба,
Ні ігри Венери живі, ні сварливого Марса потуга.

Покинь же Баграмів аркан і берися до кінви Джемшіда!
Баграма і гробу його не свідома ця бідна округа.

Присядь же, я тайни буття покажу тобі в кубку, та тільки
Ти нелюдам їх не являй, ні до чого їм наша послуга.

Нітрохи себе не вмалить, хто на дєрвіша приязно гляне,
Бо й сам Соломон уважав комашинку вікчемну за друга.

Ті брови красуні, той лук націляється в серце Гафіза,
Хоч усмішку може, проте, ця рука заслужить недолуга.

Прийди — і в океан вина мій корабель зіпхни,
Щоб схвилювався стар і мал з такої новини!

Укинь, укинь мене, сакі, у п'яний корабель!
Як мовиться: зроби добро і руки сполосни.

Я до винарень учащав і праву путь згубив, —
О, змилуйся ж і знов мене до блага наверни!

Неси рожевого вина, що мускусом пахтить, —
Хай злість утопиться в ньому, що мучить без вини.

Хоч я від хмелю знемощів, а ти зласкався знов
І в серце змучене моє з любов'ю зазирни.

Коли опівночі тебе до сонця потягло,
Ти молодій дочці лози обличчя відіпни.

Коли сконаю, не дозволяй мене в землі ховать:
Неси в шинок і вкинь у чан хмільної рідини.

Ти від жорстокої судьби страждаєш, як Гафіз?
На духа гніту градом стріл, як зорями, сипни!

Шіразе гарний, перло незрівнянне!
Нехай від лиха Бог тебе догляне!

О Рокнабаде, хай цілющим Хизром
Твоє струміння плеще безнастанне!

Між Мусаллою і Джафарабадом
Не затихає повівання пряне.

Прийди в Шіраз, там жде тебе наука,
Мужів премудрих слово необманне.

Тут ні до чого цукор із Єгипту,
Де стільки вродниць, де весна не в'яне.

Ей, леготе, чи ти Лулі не бачив?
Де та краса, те серце полум'яне?

Не дай від сну мені збудитись, Боже,
Дай знов уздріть мені лице жадане!

О серце, кров, що виточили з тебе, —
Це молоко, з грудей дитини дане!

Не бійсь розлуки, вдячний будь, Гафізе,
Що часто бачив ти лице кохане!

Забрала терпець мій і сили останні
Ця срібна красуня, жорстока в коханні.

Прекрасна, дотепна, метка, самовладна,
Весела туркеня в габі-завиванні.

Неначе казан, я киплю безнастанно,
Так палять мене почуття полум'яні.

О, як би я втішивсь, якби я халатом
Обняв її тіло, обвився при стані!

Коли б мої кості зотліли, кохання
В душі збереглося б, неначе в колчані.

І серце і віра, і серце і віра
У неї в полоні, у неї у брані.

Врятують, врятують од смерті Гафіза
Ці губи, ці губи, ці губи жадані!

Ми в цій оселі співна дізнали щастя міру,
Пора свої манатки забрати з цього виру!

Стогну й кусаю руки, палаю, мов троянда,
На пелюстки від болю свою шматую шкіру.

Учора соловейко мені так тішив серце!
Троянда розпустилась, почувши пісню щиру.

Возрадуйся, о серце! Вже мила не бунтує:
Сидить, суворій долі скорилася допіру.

Безжальний гніт і зрада лише того минають,
Хто сам жаліти годен, хто не ламає віру.

Тепер, коли розлука палає в мене в грудях,
Готов я все, що маю, віддати їй в офіру.

Якби людські бажання здійснилися, Гафізе,
Джемшід би до сьогодні носив свою порфіру.

З мого пораненого серця твої уста пили доволі.
Щоб жив я, хай у серці в тебе не гасне пам'ять хліба-солі!

Ти та перлина найчистіша, що й у небесній куці часто
На чотках згадують зичливо про неї в ангельському колі.

Коли ти щирості не віриш, то перевір мене, благаю!
На пробі злото відрізняють від камінця, що скніє долі.

Дала ти слово, що під хмелем два поцілунки подаруєш.
Хоч би один дістався! Вітер давно розніс те слово в полі.

Уста усміхнені рознявши, пролий свою солодку мову!
Хай більше сумнівів про тебе не буде в людському посполі!

Я перекину круг небесний, коли він шлях мені заступить!
Бо я не з тих, що умлівають перед сумним велінням долі!

Коли Гафізові своєму на серце пробу не поставиш,
Тоді побудь із ним, дозорцю, іще день-два в земному долі!

Весела, закохана юність, вино, що рубіном пливе,
Улюблені друзі навколо, щоденне пиття кругове;

Сакі із устами, як цукор, музика з словами, як мед,
Сусіда, що з уст його слово ніколи не зійде криве;

Красуня, що й місяць би повний із нею змагатися міг,
Чия чистота присоромить могла б джерело життьове;

Покій, де душа спочиває, де затишно, наче в раю,
Навколо — по-райському пишне буяння квіток майове;

Рядком — доброзичливі гості, потішені чемністю слуг,
Надійні друзяки, що в серці в них дружба висока живе;

Іскристе вино з гіркотою, що хмелем змагає легким,
Палання рубіна, красуні обличчя все гарне й нове;

Ухватки сакі, що грабують у мудрого мудрості скарб,
І коси-тенета, що ловлять серця, як звір'я польове;

Дотепник тут є жартівливий, солодкий на слово Гафіз,
Є щедрий господар — Кавам наш, що коло обняв світове;

Хто втіхи такої не хоче, той збуде безрадісно вік,
Хто гурту цього не шукає, даремно життя проживе.

Хоч я постарівся, зігнувся й знемощів,
Та любий вид згадав — і знов одмолодів.

Хвала Всевишньому: просив я в нього ласки —
І від щедрот його все мав, чого хотів.

Трояндо, радуйся: це в затінку твоєму
На Всесвіт залунав мій солов'їний спів.

Не знав я, скільки мук таїть життя для серця, —
І став тонким знавцем, коли тебе зустрів.

В шинки-руйновица мене загнала Доля;
Як не змагався я, а шлях туди привів.

Я серцем осягнув буття земного сутність
В той самий день, коли в хмільнім раю осів.

На стовповім шляху до вічного блаженства
Підняв я келиха між друзів-гультаїв.

Відколи вбачив я твої підступні очі,
Забув я й думати про Суд і Божий гнів.

Не роки й місяці мене схилили — зрада!
Тим я постарівся, що я життя провів.

Вночі прийшла мені ласкава вість: «Гафізе,
Вернись — і матимеш відпущення гріхів!»

Я знемагаю, зігнутий нуждою,
Себе від глуму гордих не відстою.

Хіба що милих кучерів торкнуся,
Тоді сягну до неба головою.

Що в небі є, в очей моїх питайте —
Безсонних свідків зоряного рою.

Я вдячно келих свій в уста цілую,
Що суть буття явив передо мною.

Спасибі цим рукам моїм, що людям
Не чинять зла, не ласяться на зброю.

Я шинкарів тому хвалю, що зроду
Зла на добро нікому я не кою.

Я впився, мов Гафіз, та сподіваюсь
Собі від друга ласки і застою.

Ми доброї вісті діждали, що горю й досаді не бути,
Що край учорашнім турботам, що й нинішній зваді не бути.

Я друга прихильність утратив, я прахом в очах його став,
Та тільки й супернику довго у нього на раді не бути.

Дивись: на смарагдовій арці яскріють слова золоті:
«Крім добрих і щедрих, нікому в безсмертній громаді не бути».

Коли воротарка жорстока всі голови візьме під меч,
Нікому у місті святому, в його вертограді не бути.

Навіщо ці скарги й подяки, ці намисли добрі та злі,
Як літері жодній довічно в життєвій тетраді не бути.

На учтах Джемшідових, кажуть, співали за кубком вина:
«Повніш наливайте, бо й кубку, й Джемшідовій владі не бути».

Скажи багачеві, хай серце убоге своє пригнітить,
Бо скрині з діргемами й злотом і кованій ляді не бути.

З метеликом зустріч, о свічко, за щастя велике вважай:
День прийде — і щастю, якому обое ви раді, не бути.

Гафізе, на ласку коханки надії в душі не гаси,
Бо вічно ні горю на світі, ні смутку, ні зраді не бути.

Учора мені на світанні від муки свободу дали,
У темряві ночі живущу в уста мені воду дали.

Промінням ества осяйного знечулену душу змогли,
Із кубка вина, що підносить до світлого сходу, дали.

Який же прекрасний той ранок, блаженна та ніч, у яку
Нещасному з призводу Долі щасливу нагоду дали!

Я потім віч-на-віч заглянув у дзеркало дива-краси, —
Там сяйво єства мені бачить, не бачене зроду, дали.

Чи дивно, що серце радіє й душа задоволена всім?
Тому, хто притулку не має, прихил у негоду дали.

Я буду той день уславляти, що радість мені провістив, —
Його за терпіння незламне мені в нагороду дали.

Цей мед, що тече з мого слова, — це тільки заплата моя
За ту Шаг-Небат, що сьогодні мені в насолоду дали.

В подяку свою, о Гафізе, подячного цукру докинь
За те, що тобі цю красуню струнку й легкоходу дали.

Я бачив, як ангели вчора в корчемну браму вступили,
Як персть людську замісили й прекрасний келих зліпили.

Всеправедні жителі раю, від ока земного закриті,
Мене, сіромаху земного, вином дорогим похмелили.

Тягар заступництва й віри — занадто тяжкий для неба:
Впав жереб мені, безумцю, свої появити сили.

Ці сімдесят дві громади — прости їм чвари, Всевишній! —
Вони не знали, де правда, вони з дороги зблудили.

Прийми ж мою дяку щирю, що з небом діждався я миру!
Святі, танцюючи, в кубки подячного трунку вточили.

Не той вогонь, що сміється над іскрами з нього свічка,
А той, що від нього іскри метелика вщент спалили.

Лише Гафізові руки заслону з думки зірвали
І кучері слова буйні пером розчесати зуміли.

Наставники, що їхня мова така в мечеті голосна,
Про інше мріють на дозвіллі, й та мрія зовсім не пісна.

Соборний речнику, до тебе є запитання в нас: чому
Для проповідників покути така покута несмачна?

Вони не вірують, як видно, і в Судний день, коли в суді
У них сваволя, і неправда, і в кожному слові кривина.

Я раб старого винодара, один із дервішів його,
Яких і попелу не варта всіх багачів, князів казна.

Творець, нехай скоробагатько своїх гнuzдає ішаків,
Нехай звільнить гуляма-турка* й забуде срібло
стремена!

О анреле, в шинку кохання на дверях Богові молись,
Бо за цими дверима тайно істота твориться земна!

І хоч красу свою безмежну на смерть кохання віддає,
Із невідомого начала встає й квітує новина.

Ей, голодранцю монастирський, скачи, бо в маговім
льоху
Дають таке дання, що може зробити порфіру з лахмана!

Звільни житло своє, о серце, щоб оселився в нім султан,
Бо за безумною жагою в серця і душі йде війна!

Уранці з неба вчув я голос, що погукнув: «Скажи святим,
Що ввійде в пам'ять їм назавжди пісень Гафізових луна!»

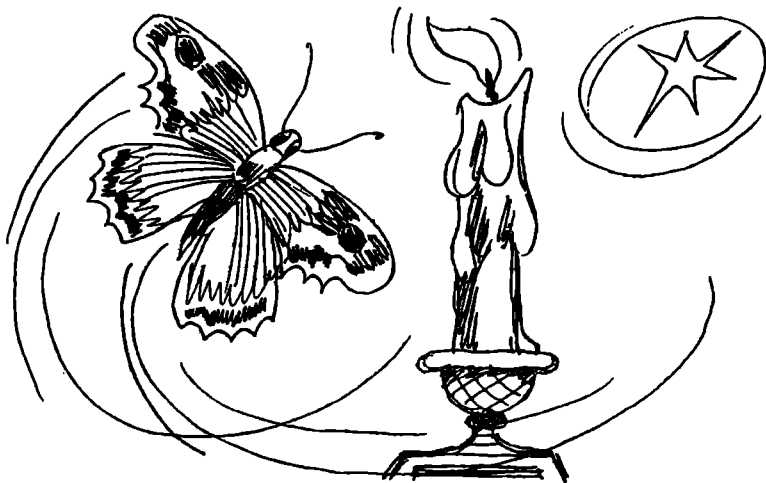
* Гуляма — служник.

Ти — вранішня зірка, я — свічка, що ранок самотньо віщує.
Твій усміх побачивши світлий, душа моя меркне, часує.

Так глибоко в серце запали ті локони буйні, що, певно,
По смерті без ліку фіалок могилу мою обгаптує.

Тепер на порозі надії я двері очей одчиняю,
Щоб кинула погляд на мене, хоч, може, чекатиму всує.

Чи то я ще й дякувать маю за те, що мене безуважно
І в день самоти обминаєш, хай Бог тобі гріх подарує!

Я раб у того чоловічка, що в оці моему зловтішно,
Як бідам веду я рахунок, їх тисяччю крапель карбує.

Всім очі краса засліпила, та в погляді звабно-грайливім
Нікому не вдасться відчути, що серце закохане чує.

Коли над Гафізовим прахом, як легіт, кохана пролине,
Спахне моя пристрасть і саван у темнім глибу розшматує.

Ридаючи, намаз вечірній розпочинаю на чужині.
Ще так слова мої сльозами не обмивалися, як нині.

Домівку й друга пригадаю — і знову гірко заридаю,
І всі шляхи я проклинаю, і звичку мандрів у людині.

Я звідтіля, де любі друзі, чужим-чужий у цій окрузі!
Всевишній, дай іще побути серед своїх на батьківщині!

Заради Бога, стань на поміч, о мій супутнику, щоб міг я
Підняти там іще свій прапор, де є льохи й вертепи винні!

Хіба ж мій розум уважає на мій похилий вік? І досі
Мені кохання до красуні — неначе іграшка дитині.

Ніхто захожого не знає, хіба вітрець, що віє легко, —
Мій дорогий, єдиний друг мій у цім краю, у цій пустині.

Повітря краю, де любив я, — немов жива вода для мене;
Дихни, о леготе Шіраза! Яке тепло в твоєму плині!

Сльоза повисла — і віч-на-віч мені про гріх мій нагадала:
На кого плакатись, як сльози мене оскаржують невпинні!

Під чанг Зухра сказала вранці: «Жду одного я від Гафіза, —
Щоб добру мову й гарний голос він передав своїй рабині».

Не рань мені серця грайливими стрілами ввій,
Бо труп оглядатиме погляд засмучений твій!

Краса твоя повної міри дійшла — відтепер
Податок мені, біднякові, плати, не жалій!

Облудний аскете, чи довго мене, як дитя,
Дуритимеш яблуком, цукром і медом надій?

Весь обшир душі посідає сьогодні мій друг,
Забув я й про себе, зрадівши нагоді такій.

Наповни ж мій келих, бо в царстві кохання пізнав
Я щастя юнацьке, хоч біло на скроні моїй.

З усіми, хто в місті шинкує, угоду я склав,
Що горе топитиму тільки в ковбанях сулій.

Нехай же, крім того, що слід за музик і вино,
Нічого скарбник у рахунок не вписує мій!

У цій колотнечі, де свій не пізнає свого,
Спасибі старому, що добрий готує напій.

Прекрасна хвилина, коли з піалкою в руці
Про шаха й візира забуде бенкетників рій!

Я чуюся птахом, що ввечері й рано з небес
Цю землю оспівує, радість приносячи їй.

Я в серці скарби незліченні храню, як Гафіз,
Дарма що нікчемним здаюся огуді людській.

Коли в руїни, до винарні, я по дорозі заверну,
Опиниться моя хламида і килимок мій на кону.

Мені назавтра поборонить зайти до шинку воротар,
Коли святе кільце покути сьогодні знову я торкву.

Якби метеликові крильця мене в повітря піднесли,
Я б полетів мерщій до свічки, я свічку вибрав би одну.

Хай не почую мови гурій, коли, кохаючи тебе,
Хоч на хвилину, на єдину, до серця іншу пригорну!

Ніхто ніколи не узнає, як я люблю тебе, — хіба
Туман у погляді хмільному мою відкриє таїну.

Я із земної квітки птахом полину в небо — може, там
Мене вполює шахський сокіл і понесе в височину.

Коли, як чанг біля потоку, не втишиш серця поривань,
Тоді я видхну, наче флейта, свою мелодію смутну.

Печаллю, що кривавить серце, я вже ні з ким не поділюсь,
Бо друг один мій — ніж у серці, — я з ним і встану, і засну.

Коли на кожній волосинці по голові зростить Гафіз,
З потоком кіс твоїх під ноги я всі ті голови жбурну!

Минуло сорок років, а пісенька стара:
Базікаю, найменший корчемного двора.

Шинкар старий — він добрий, він келих мій ніколи
Не залишав порожнім, не шкодував добра.

Мене садовлять першим за подвиги в коханні,
За чару, що підношу, — й не знаю вже, котра.

Не гань мене, що впився: залив вином я лахи,
Але зате на душу я не поклав тавра.

Вночі я — сокіл шаха, коли на мить забуду,
Хто я, звідкіль прийшов я і де моя нора.

Сумує соловейко, бо й він, як я, у клітці,
Німує, як лілея, його німа сестра.

У Фарсі ґрунт родючий на всяке підле зілля.
Де друг, із ким я вирву кілки мого шатра?

Гафізе, доки чашу ховатимеш під руб'ям?
У мудрого на учті відкрійся, бо пора!

Не з тих я гуляк, що говорять «прощай» закоханню й вину:
Спитай мугтасіба, він знає, що я не пускаю ману.

Ганьбивши так часто зароки, хіба збожеволію раптом,
Коли заречусь випивати в годину троянд запашну?

Кохання — перлина, нирцем я у морі-винарні зробився:
То вище чоло я підводжу, що глибше в те море пірну.

Тюльпани й нарциси впилися, на мене ж пеню зволікають!
Є позов у мене, та тільки не вмію знайти старшину.

Свій повід придерж на хвилинку, туркене моя, баламутко!
Я щедро твій шлях приоздоблю, сльозами, як золотом, сипну.

Є в мене скарби незліченні — сліз яхонти й лали, чи то ж то
Позаздрю на сонце щасливе, на славу його осяйну?

Коли на троянди світанок блаженною кропить росою,
Назви криводушним, як раз хоч за день у Коран зазирну.

Немає надії на Долю, немає довір'я до Неба,
Є тільки довір'я до кубка, надія на чашу хмільну.

Невже ж то я, мавши в жебрацтві найвищі клейноди султана,
На долю, що нищих плекає, тепер уповати почну?

Хоч пилом нужда мене вкрила, я душу свою затаврую,
Коли із колодязя сонця для себе води зачерпну.

Хоч нас на вогонь прирікає коханої подруги ласка,
Я спрагу зневажу, не гляну в криницю Кавсара ясну.

Лал уст її вчора Гафіза принадить хотів, та не з тих я,
Що можуть прийняти від неї за правду таку новину.

Хіба зарік покласти? Вранці заворожу я на Корані:
Що діяти, коли надійдуть присяголомні дні весняні?

Скажу по щирості: не можу байдуже збоку споглядати,
Коли веселе товариство підносить келихи жадані.

Візьму я келих, усміхнуся, згадавши шахові бенкети,
І від жаги порву свій одяг, як пуп'янок при розквітанні.

У дні, коли тюльпани квітнуть, мене лікуйте, як слабого,
Коли я випити відмовлюсь і не загаюсь на гулянні.

Коли трояндою розквітне мені в очах коханих ласка,
Хай вороги мої запеклі в одній утопляться ковбані!

Я шинковий жебрак-завсідник, але поглянь, коли я вип'ю!
Тоді й над небом я сміюся, тоді й зірки — мої піддані.

Не до лица мені, не мавши ніколи постувати звички,
Над гультьями насміхатись, коли з корчми виходять п'яні.

На трон із квітів сядь, красуне! А я тобі на руки й шию
Із гіацинтів та жасмину сплету прикраси незрівнянні.

З вином Гафізові таїться наостогидло! Під квиління
Сопілки й лютні все, з чим крився, розголошу я на майдані.

Кохання й келиха не зраджу я повік.
Давав зароки я — і вже забув їм лік.

Мені дорожчий прах під милими ногами,
Ніж гурії в раю й солодкий райський сік.

Говорять натяком глибокомудрі: мусиш
Сам догадатися, що мудрагель прорік.

Ніколи сам себе не осягну я, поки
В шинку до келиха не опущу повік.

З докором кинув друг: «Іди й забудь кохання!»
Ні, брате, не сварись, я вже зламав зарік.

Смиренність пó боку: до гарних і з мінбара*
Тепер стрілятиму очима в кожний бік.

Гафізе, щастя є лише в шинку! Ніколи
Там пил не висохне від сліз моїх суплік.

Ти рана у серці, ти й ліки на рану!
Я серцем під руку піддався кохану.

Я чую, що є над красою найкращі,
Та з ким порівняю красу незрівнянну?

* М і н б а р — кафедра в мечеті.

Це ти, о підступна, з косою на вітер
Пустила обіцянку, другові дану.

Тебе я таємно оспівував досі,
Хай чують однині всі люди майдану!

Нехай пролітають години розлуки,
Чекаю ночами на хвилю жадану.

Що цей світ і той світ осяюєш видом, —
Про це я твоїм оповісником стану.

Не вірю земному недовгому щастю,
І в небо мінливе з довір'ям не гляну.

Несіть же вина! Хто по-справжньому любить,
Зневажить і муфтія, й шаха догану.

Дізнавсь мугтасіб, що Гафіз випиває,
Як мудрий Асаф, що служив Сулейману.

Не ради гонору і сану до цих воріт прийшов я:
По добрий захист од негоди і по привіт прийшов я.

У пошуках землі кохання з безлюддя світового
В країну життя нарешті, в чудесний світ прийшов я.

Побачив твій пушок смаглявий — і в райський сад
розкішний,
Щоб роздобути мандрагору, кохання цвіт, прийшов я.

З таким багатством, що все Небо на варті коло нього,
До брами шаха, як смиренний, жебрущий дід,
прийшов я.

Де якір твій, спасенний човне? В гріхах із головою,
Безмежним морем милосердя до тебе вбрід прийшов я.

Честь пропадає! О, пролийся дощем очисним, хмаро!
В диван, де судять чорні справи, на щирий звіт
прийшов я.

Гафізе, скинь волосяницю! Настигнути й спалити
Вогнем зітхань своїх сьогодні цей підлий рід прийшов я!

Підпилий, голосно гукну, зневаживши догану,
Що я тоді лише живу, коли у жбан загляну.

Святого праведника жовч веселий хміль осадить:
Мюридом вічно буду в тих, хто п'є в шинку до рану.

Мій шал став притчею для всіх, що я коханій в косу
Так упіймався, як той м'яч у закруток човгану.

Коли дверей утіхи маг не схоче відчинити,
Де я достукаюсь тоді, де ласки я дістану?

Не дорікай, що в цім саду я сам расту, як хочу:
Мене кохає садівник, тим я расту й не в'яну.

Не заглядай до кабаків, не зазирай до келій:
Бог свідок, він зі мною скрізь, де не ступлю, не стану.

Пил на шляхах моїх шукань — ось еліксир твій, щастя!
Цілюю рабськи землю ту, ту персть благоуханну.

Немов тюльпан, із кубком я схилюся над потоком,
У серце взявши ту красу, хмільну, високостанну.

Неси ж мерщій мені вина! Хай по фетві* Гафіза
Із серця чистого свого я змию пил обману.

* Постанова муфтія.

Ми не злословим, по дорозі не ходимо кривій,
Для нас чужий халат не з черні — і не з блавату свій.

І дервіш, і багач немало недобрих мають вад:
Коли вже вада є, то краще не дати волі їй.

Не вписуй літер криводушних у зошити знання
І правди чистої сторінці не довіряй брудній.

Коли султан не пошанує гультяйського пиття,
На честь його ми теж не вип'єм на бесіді своїй.

Ходи по світу піхотію, про вороня коня
Та про мережане сідельце не думай і не мрій.

Безжально Небо розбиває одважних кораблі:
Тож краще на висяче море не покладай надій.

Коли завидника огуду до серця прийме друг,
Скажи: не ремствуй, ми обмові не віримо пустій.

Гафізе, як про тебе ворог дурницю скаже, змовч,
А скаже правду, — проти правди не виступай на бій.

Хоч я жаліюся щоденно лікарям,
Та досі помочі не маю від нетям.

Скажи троянді тій, що з леготом жартує:
За неї соромно, напевне, солов'ям.

О Боже, змилуйся і дай в кохані очі
Ще раз поглянути закоханим очам!

Не запечатана шкатулка серця, Боже!
Не дай, щоб злодії порядкували там!

Всецедрий, за столом, де сходяться щасливі,
Невже нездолений сидітиму я сам?

Гафіз не втратив би ні розуму, ні честі,
Якби не знехтував розумним напуттям.

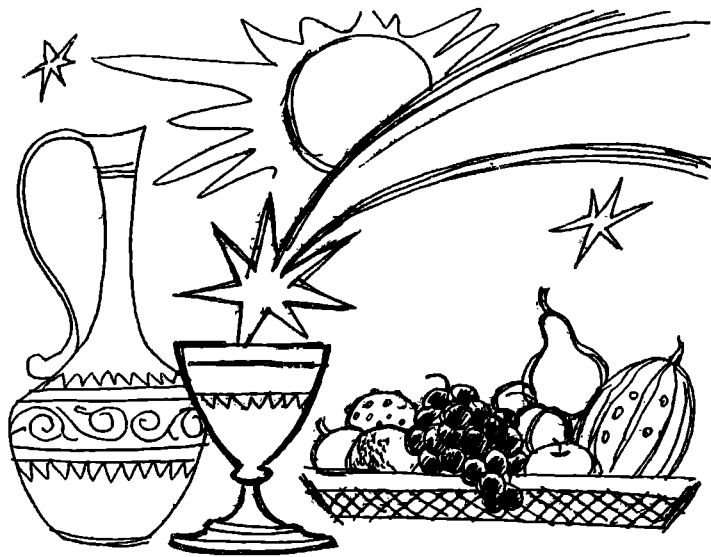

Я слави коханням у місті почав заживати,
Я вигнав назавжди веселість і з серця, і з хати.

Вино полюбив я, турботи пустив за водою,
Щоб більше й про себе ніколи турботи не мати.

Живи одвословом, не бійся огуди, будь весел,
Адже шариат наш вважає за гріх нарікати.

В корчмі я спитався в старого: «Де шлях до спасіння?»
Відмовив, наповнивши келиха: «Знати й мовчати».

Хай подруги врода навчить тебе вроду любити,
Бо в колі прекрасних так весело нам пробувати!

Ми повід од зібрань повернем туди, де гуляють,
Доречніше нам ті казання пусті обминати.

Цілуй же, Гафізе, лиш губи кохані та келих!
А руку святохи, що раєм шинкує, не слід цілувати.

Вже ранок, чашнику! Повніше в кубки лий!
Не спинять небеса рух безнастанний свій.

Тож квапся — й поки світ не обернувся прахом,
Звали мене у прах, напою не жалій!

З-за краю келиха зіходить хмелю сонце.
Як хочеш насолод, сон проганяй од вій!

Як доля горщика з моєї глини зліпить,
Ти не забудь вина налити в череп мій.

Ми не святенники, не блазні-пустослови:
Хто хоче з нами бути, неси вина мерщій!

Найкраще з добрих діл — це пити вино, Гафізе.
Не зраджуй же себе, добро щоденно дій!

Спасибі шинкарю старому, він добрий чоловік!
З якою радістю служив би я в нього цілий вік!

Дарма що грішникам дорога заказана до раю,
Неси вина! Моя надія — на чудотворний сік.

Нехай пребуде осяйною та блискавиця з хмари,
Що враз прихильністю до нього мій запалила тік!

Неси вина! Цей дар чудесний усіх добром дарує!
Так потаємний ангел-вісник мені вночі прорік.

Коли ти голову п'яниці в шинку побачиш долі,
Не бий носком, бо ти не знаєш, від чого він утік.

Не одвертайся, як углядиш мене хмільного, друже,
Бо трунок може повернути і в злий, і в добрий бік.

Щодня Гафізова хламида у шинкаря в заставі —
Такий на неї, мабуть, зроду покладено зарік.

Я бачу лан зелений неба і серп тонкий молодика —
І думаю про власну ниву, що жде й собі робітника.

Питаю: «Спиш, моя фортуно, дарма що й сонечко
зійшло?»

І чую: «Не пускайсь надії, роботи діждеться рука!»

Коли кінця дороги дійдеш, будь як Месія в небесах,
Щоб од огню твого до сонця струміла променів ріка.

Не покладайсь на зірку щастя, нічну крадійку, бо вона
Взяла корону Кай-Хосрова і меч Ковуса-вояка.

Послухай ради: хоч у тебе рубіни й золото в ушах,
На їх вагу не ремствуй — врода скороминуща й нетривка.

Хай око зле тебе минає, і щоб у вроди на кону
В змаганні з місяцем і сонцем був мат од зірки-пішака.

Тож годі чванитися, Небо, адже в коханні на торгу
Не цінять Місяця-гарману й Волосожару-колоска.

В огні святенницького фальшу загине віри урожай!
Гафізе, скинь волосяницю і геть іди з цього кутка!

Легкий лица окіл, що місяць у нього вроду переймає, —
Це любе коло, тільки з нього на волю виходу немає.

А брови на обличчі гарнім — це закуток міграбу щастя!
Чолом землі дістань і ревно благай, чого душа жадає.

О співбенкетнику Джемшіда, оберігай од скверни душу,
Бо світоглядний келих — люстро, що все — на лихо —
відбиває!

З дороги трудної кохання мене завів до шинку суфій:
— Глянь на цей чад, що люстро серця у мене сажею вкриває!

Шайтан турбот мене змагає, підказує слова і вчинки!
Чим захищусь? Продав я захист тому, хто келих наливає.

Вогонь вина, о винодаре, тримай щодня на стежці сонця,
Скажи, нехай від нього світла в ліхтар світання позичає.

Хлюпни вологи на сторінку, де списано всі наші справи,
І, може, літери гріховні вона із неї позмиває.

Настроїла рука Гафіза для всіх пісень кохання струни —
Тож хай і тут, на цім бенкеті, його мелодія лунає!

Можливо, здійсниться нарешті міського нищого надія,
І прийде день, і шах великий про нещасливого згадає.

Тебе зміцнили Небеса, коли ти був під ворогами.
Як їм подякуєш за те, з якими схилишся дарами?

Тому, хто в яму впав, Господь простягне руку допомоги.
Віднині й ти в турботі тлій про тих, що падають у ями.

Там, де любов живе, ніхто не купував клейнодів шахських,
Там наречись рабом низьким, там не зрікайся ярма і лями.

О благовіснику утіх, зайди в куток мій, винодаре,
Нехай печалі світові на мить розлучаться із нами!

На тім шляху, де слава жде, страшні чигають небезпеки!
Ти мудро вчиниш, як у діл з легкими спустишся саквами.

Там, де султан, там війська здвиг, там за клейнодами
гонитва,
А спокій серця, мир душі з низькими дружать бідняками.

Тепер дозволено мені сказати слово й по-суфійськи:
— О друже, мир стократ миліш за тріумфальні пишні брами!

Хай благородство, розум, честь мети своєї не минають:
Коли ти шах — твори добро, а небо — батьком будь над нами!

Гафізе, не змивай з лица пил бідності, чужої ремству,
Той пил, перед яким ніщо усіх алхіміків бальзами!

О ти, що так пишаєшся собою!
Ти ще не знав кохання, мій герою!

Минай, обходь закоханих безумців,
О вірний друже мудрого спокою!

Ти не коханням п'яний: захмілів ти
Усім шинкам відомою водою.

Пожовклий вид, зітхання — ось де свідки
Хвороби серця, що не знає гою.

Забудь, Гафізе, сором і неславу,
Проби вина й хмілій над піалою!

Весна. Пильнуй, щоб серце раділо кожній хвилі!
Квітки й тоді розквітнуть, як будеш у могилі.

Я радити не хочу, що пити, з ким гуляти —
Ти сам розумний, знайдеш зорю на небосхилі.

Так спотайна до тебе чанг промовляв, — та тільки ж
Талан тому дається, хто мається на силі.

Нема рядочків рівних у зошиті веснянім, —
Як жаль, коли всі твори твоїм очам остили!

Відсіється полова, сум світовий пощезне,
Як день і ніч верстати зумієш довгі милі.

Хоч і страшна дорога до приятного дому,
Та знавши, де він, легко ступатимеш по биллі.

Гафізе, як іще раз тобі всміхнеться щастя,
Ти попадеш нарешті в тенета — руки милі!

О серце, як поборе тебе вино багряне,
Каруном гордовитим твоя нужда воспряне!

Знай: до Лейлі дорога, де стільки небезпек,
Лише тому відкрита, хто сам Меджнуном стане.

Ти караван проспало! Попереду — піски.
Коли й куди рушати, як віднайти жадане?

Проси корону шаха, відкриєсь, якщо в тобі
Джемшіда й Ферідуна шляхетство бездоганне.

Пий скільки мога, решту у небеса хлюпни!
Доволі понивати, хай туга в безвість кане!

Гафізе, на злидарство не плачся! Ці рядки
Не схвалять безпечальні, бо їм воно не знане.

Краще я свою хламиду за вино в заставу дам,
Краще я втоплю в барилі свій пустий словесний крам!

Бачу я — життя пропаще, та й поклав собі за краще
Притулитись у винарні, стать за друга пиякам.

Як пораду намишляеш, мало ти нищоту знаєш:
Краще хай пече у серці, краще волю дай сльозам.

Про життя аскета людям я не хочу повідати, —
А коли й повім, то з чангом, із піснями пополам.

Поки в Долі запобігти не вдається ласки, буду
Клопотатися вертепом та сакі, що в'ється там.

Від такої чарівної не знайти у світі зброї!
Як здаватися, то краще милим здатися рукам.

Як посивієш, Гафізе, кинь шинки, забудь гуляння,
Бо старому не пристало те, що личить юнакам.

Я по троянду в сад спустився на світанні.
Там саме соловей зайшовся в щebetанні.

Мій побратим гіркий, закоханий в троянду,
Ронив, ридаючи, мелодії весняні.

Троянда й соловей були на думці в мене,
Коли гуляв я сам у ті години ранні.

Її з колючкою з'єднала забаганка,
А він співає їй, незрадний у коханні.

Так глибоко мені ввійшов той спів у серце,
Що зупинився я в раптовім хвилюванні.

О, скільки тих троянд цвіте в саду! Одначе
Тим більше ран од них, що більш вони жадані.

Гафізе, радощів собі не жди від Неба:
Таяться сотні бід в його байдужій бані.

У грудях аж тісно від туги, — де зілля на неї дістану?
Гнітить самота мені серце, — коли ж я на друга погляну?

Чи мав хто хвилину спокою під небом оцим
швидкоплинним?
Мій спокій, о чашнику, в тебе: лий швидше вологу жадану!

Сказав мудрагелеві: «Бачиш, як мучусь?» — Із сміхом
одмовив:
«Година — недобра, події — предивні, світ — повний
туману».

В проваллі терпіння горів я, жадаючи свічки Чігіла.
Рустама б сюди! Бо нічого не вдіє султан Туркестану!

На стежці кохання і спокій таїть незліченні турботи.
Хай раниться серце, що хоче від тебе загоїти рану!

Хто любить красу і розкоші, в гультяйство дороги
не знайде,
Сюди одчайдушним дорогога, що нехтують суд і догану.

У тлінному світі людина не хоче коритись нікому.
Світ інший потрібен сьогодні і люди не нашого стану!

Тепер свої мрії-надії туркени пошлем самаркандській,
Адже це від неї доходить уславлений «повів Мульяну»*.

Кохання байдуже: не важать Гафізові сльози для нього,
Хоч семеро рік перед ними — краплина в воді океану.

* Цитата з вірша Рудамі.

Мандруючи далеко, в години поранкові
Так говорив мавдрівник із другом у розмові:

— О суфію, тоді лиш вино стає прозорим,
Як сорок днів пробуде в криштальному закові.

Сто раз прокляття Боже постигне ту громаду,
Яка в рукавах має сто ідолів у схові.

Хто скаже, що бісики вмієш очима пускати, —
не журись:
Проси: де ніжне серце, там ласка біднякові.

Хай нагородить Небо господаря, що завжди
Лишає бідним колос і зерно у полові.

Ні в кому я ні щастя, ні радості не бачу,
Ані для серця ліків, ні слова для любові.

Коли, неначе в пустці, всередині стемніє,
В самотника хай буде світець напготові.

Якщо у мене палець не Сулейманів, марно
Я в перстень самоцвіти вправлятиму чудові.

Хай норов у вродливих затятий і суворий, —
Що станеться, як смуток розважиш юнакові?

Нехай шивок одчинять, я в зналого питаю,
Якій мені радіти судилося обнові?

Ніколи добросердий не занесеться духом,
Не личать гостелюбцю ключі-замки пудові.

Гафіза не потішать святі рядки Корана,
Розумний не вважає на істини готові.

Ніде по шинках не побачиш такого безумця, як я!
Давно вже за квартиру в заставі і зошит, і ряса моя!

На серце, на люстро небесне недобра лягла каламуть.
Якби саяномовного друга небесний послав Судія!

Кумирові-виноторговцю я дав непохитний зарік,
Що тільки в присутності любки вино звеселить гультяя.

Хто скаже, що бісики вмієш очима пускати, — не журись:
Хіба ж прозорливі сліпого обрали б собі водія?

Цю тайну б опівночі свічка могла проязичить, а ні —
В метелика й гадки не буде, є в нього турбота своя.

Струмки, що з очей розливались, я всі об'єднав ув один:
Чи древо струнке не заблудить на берег мого ручая?

Я келиха-човна жадаю, бо з кожного ока кутка
У тузі за другом коханим шалена пливе течія.

Навіщо слова витратати із тим, хто коханням живе,
У кого провина єдина, що завжди в руках сулія?

Цю річ уподобавши, мовив музика, прихильник Христа,
З порога корчми, на світанні, у пору роси й солов'я:

«Коли мусульманством зоветься все те, що говорить Гафіз,
Яке ж то народиться «завтра» з цього небезпечного дня?»

Ми розгулялись, до країв нам чари наливай!
І хай гамує тих сакі, хто впився через край.

У келих місяця вино, як чисте сонце, лий,
Круг личка, світлого, як день, темноту кіс розмай!

Старий, із келії виходь, до шинку заверни,
Обмийся, сім десятків літ спокутуй — та й у рай!

О суфію, твій чесний лик хай топиться, як віск!
Під плач твій добре танцювать, тож голосніш ридай!

Як ввійде суджена у дім, що доля нарекла,
Гафізе, скарб обох світів ти їй на посаг дай!

Сьогодні в тім я бачу собі найкращу раду,
Що в шинк перенесуся і там як слід засяду.

Крім келиха та книги, не хочу товариства,
Усім підступним друзям придумаю віднаду.

В брудній волосяниці я стільки плів про Небо,
Що вже й сакі соромлюсь, мов я не п'ю, а краду.

Беру я келих повний, минаю лицемірів,
Зову я чистих серцем до себе на пораду.

Мов кипарис, угору я підіймуся духом,
Як пощастить розбити полон земного ладу.

На серці порох кривди, о Господи! Не дай же
Назавжди потемніти душевному свічаду!

Хоч я гультайством славен і в місті звусь Гафізом,
Та я — в ряду з усіми і менший серед ряду.

Світає, кожна хмарка — в блакитному тюрбані.
О друзі, наливайте, сповняйте кубки ранні!

Роса ранкова капле тюльпанові на щічки.
О любії, хай трунок не вибуває в жбані!

Вітрець тихенько дише із саду, як із раю.
Вина, вина жадайте в ці теплі дні весняні!

Трон-ізмарагд воздвигла собі в саду троянда.
Хай світяться у кубках рубіни полум'яні!

Серцям і грудям нашим, що в полум'ї пеклися,
Був сіллю усміх любий, твої уста рум'яні.

Чому ж це двері шинку причинено сьогодні?
Придвернику, відсунь-бо, ми горимо в жаданні!

Це річ несосвітена — в таку чудову пору
Од спраглих винолюбців замкнутися зарані!

Хто хоче скуштувати живущої водички,
Шукай під дзвін рубабу її джерела п'яні!

Коли тебе привабить безсмертя Олександра,
Його в устах-рубінах ти знайдеш у коханні!

За вроду виводара, подібного до пері,
Пий, пий вино прозоре в ці теплі дні весняні!

Гафізе, не журися: твоя кохана Доля
Відслониться, не все ж їй ходити в завиванні.

Святеннику, іди собі, не клич мене до раю!
Як Бог створив мене не так, що я зроблю, що враю?

Хто не засіяв правди путь у всесвіті хисткому,
Той не зведе собі на тік жаданого врожаю.

Ти чотки май собі й мечеть, пости і проповідуй!
А я дзвіницю, й храм вогню, та ще й пивницю маю.

Творець на чистому вині мій прах місив — не важся ж
Мене позбавити вина, мого святого паю!

Не буде й суфій у раю, як не проп'є хламиду,
Як не наслідую мені, безжурному гультаю.

Коли я випущу із рук свого кохання полу,
То й біля гурій у раю я щастя не дізнаю.

Гафізе, ласкою тебе не обминає Небо —
Живи ж без страху у душі, без пекла і без раю!

О Боже, які в мене вирости крила в цей вечір,
Коли на поріг мій кохана ступила в цей вечір!

Побачивши личко, уклін я доземний ударив, —
Бог свідок, мій дух до землі ти скилила в цей вечір.

Стебло мого щастя від зустрічі вгору погналось,
І доля мене на бенкет запросила в цей вечір.

І от я наваживсь, і хай там що буде, те й буде,
А я відіб'ю таки чіп у барила в цей вечір.

Ти — владарка світу, я — бідний, що платить податки,
І це — мій податок красі твоїй, мила, в цей вечір.

Спахнула в душі моїй буря шалена — боюся,
Щоб зовсім Гафіза вона не спалила в цей вечір!

Від музиканта вчора — нехай живе здоров —
Почув я голос флейти, що в мене збурих кров.

Він так мені всю душу розворушив одразу,
Що я й дверей не бачив, якими увійшов.

Був чашник біля мене, чий вид, як сонце, сходив,
А кучері, як вечір, його ховали знов.

Помітивши мій запал, він ще підлив у кубок,
І радісно з квітучим я в бесіду зайшов:

«Коли вино по вінця ти в келих наливаєш,
Мене ти увільняєш від злигоднів оков.

Коли Гафіз хмеліє, тоді йому не варті
І ячного зеренця Ковус і Кай-Хосров!»

Не стало вірності і дружби на землі,
Немає жодного, хто б не тонув у злі.

Хто обдарований божественним талантом,
В скупого здирщика слугує при столі.

Немає в мудрого, де голову схилити,
Йому судилися печалі та жалі.

Зате невігласи, що вирости в розкошах,
Щодня купаються у золоті й сріблі.

Рядки поетові, що душу освіжають,
Як ранній вітерець у юному гіллі,

Ячменю пригорщі в скупих не заслужили,
Хоч будь їх автором безсмертний Санаї.

Мені на вухо так сказала вчора мудрість:
«Терпи всі злигодні, великі і малі.

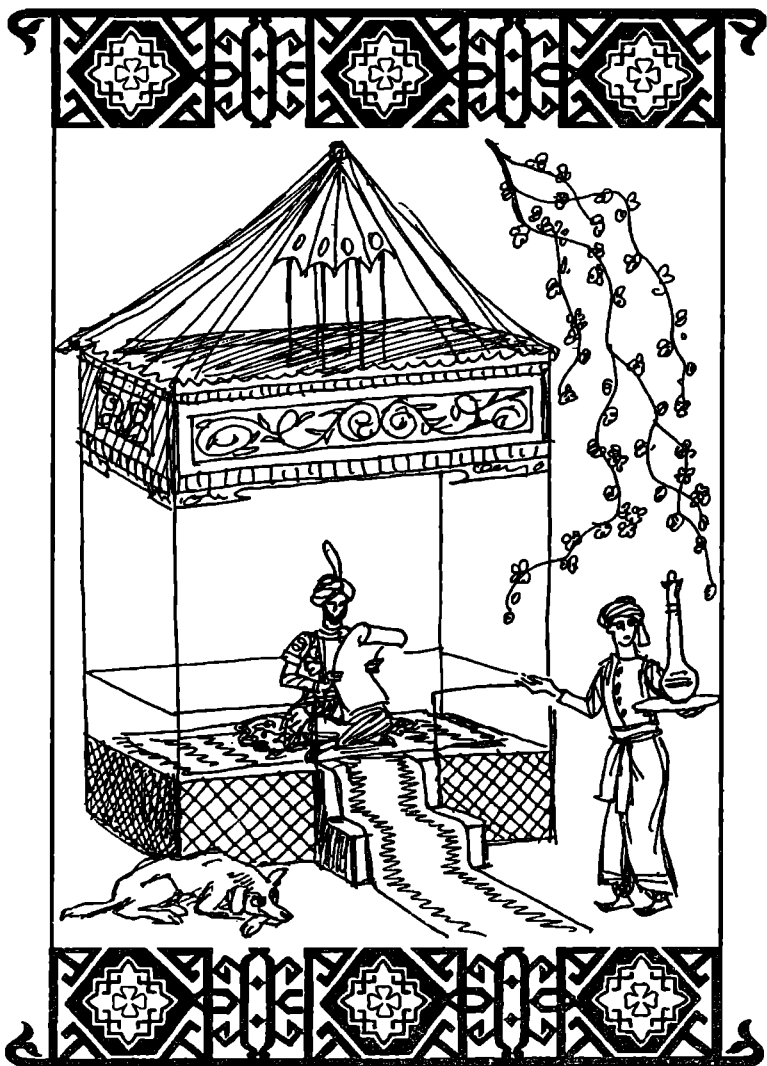
І завжди пам'ятай мої слова, Гафізе:
Як не впадеш у прах, то будеш на чолі».

Хай Бог тобі буде від лиха покрів і завіса!
Від тебе все добре у серці і в слові Гафіза.

Уста її кров з твого серця пили, тож не гайся —
Бери поцілунки, що коштують крові, Гафізе!

Коли ти звільнився від рабства в красунь, то віднині
У кучерів чорних не будь у закові, Гафізе!

Приходь, бо минула година війни та негоди,
Настала година для дружби й любові, Гафізе!

Ти хто, щоб надію плекати на злагоду з нею?
Чужа й неприступна вона біднякові, Гафізе.

Навіщо сьогодні мені той коханець, навіщо?
Для мене утіха з тобою в розмові, Гафізе!

Приходь, прочитай мені пісню прекрасну, шалену!
Ці вірші для мене, — мов квіти чудові, Гафізе!

Від Бога вказана мені в шивок дорога.
Чому ж тепер за це така догана строга?

О Праведний! Чи хміль, дарований людині,
Не дасть наблизитись до райського порога?

Одмов аскетові дволичному: «У тебе
В короткім рукаві — рука обману довга!

У руб'ї ходиш ти, аби людей морочить
І з шляху простого збивати скільки мога!»

Я стану в тих рабом, кому і цей, і той світ
Змиває з пам'яті рубінова волога.

Я пересвідчився, потрапивши до шинку,
Що медресе й міграб — принада надто вбога.

Тож годі! Кинь просить у прохачів, Гафізе,
І задоволення чекай лише від Бога!

Це що під місяцем за дивний веремій?
Скрізь бучі, підступи кишать, мов кодла змій!

Усім бажається полегшення від Долі,
Та — леле — що не день, то меншає надій.

Дурний купається в напоях ароматних,
Ти ж, мудрий, власну кров, коли запрагнеш, пий.

Арабським скакунам уївся в'юк у спину,
А чисте золото дзвенить з ослячих ший.

Вдочки із матір'ю не затихає сварка,
Проти батька син хоч зараз на двобій.

Не має співчуття у серці брат до брата,
І батько на дітей завзявся як не свій.

До слів Гафізових, дорожчих за перлини,
Прислухайся, ходжа, і тільки благо дій!

О люба, хто тебе намовив: про нас нічого не питай?
Як друга маєш, то про нього, як про чужого, не питай.

Тим, що така ти милосердна і доброзичлива, даруй
Гріхи невчинені, а що в нас було злого, не питай.

Не знає дервішів нітрохи, хто смів підмовити тебе:
Про тих, що здавна поміж нами живуть убого, не питай.

Даремно позики шукати в ченця, що в келії живе:
Слів, що алхімік тільки знає, в раба худого не питай.

У книзі лікарській даремно глядіти згадки про любов:
Звикай до мук любовних, серце, й дання ні в кого не питай.

Я не читав про Олександра, ані про Дарія-царя:
У незрадливого в коханні рядка легкого не питай.

Гафізе, все цвіте навколо! Високі речення забудь,
Зумій свій час урозуміти і що до чого — не питай!

Щоб ця плоть моя тлінна безсмертя дізнала,
Принеси, о сакі, життєвого напою!

В мене очі — на вінцях, душа — на долоні!
За вино її візьмеш, клянусь головою!

Не одхитуйсь, неначе троянда од вітру:
Я до стіп твоїх душу розсиплю росою.

Другу й третю струну вдар на чангу, музико,
Слав той місяць, що всіх переважив красою!

Дай, виночерпцю, кінву хмільну!
Викинь до дідька турботу нудну!

Дай мені в руки ту кінву — й відразу
З пліч я блакитну хламиду стягну.

Розум живе по сусідству з ганьбою,
Я ж її хочу минути — й мину.

Тож піднеси божевільного зілля —
К дідьку зловмисних уроків ману!

Дим від пожежі, що в грудях у мене,
Душу знебулу обпік не одну.

Жодного друга, якому б я звірить
Міг свого серця жарку таїну!

З любовою люблю мені, хоч безжально
Ніч мою люба позбавила сну.

Той, хто побачив цю срібну поставу,
Не озирнеться й на сібсну ставну.

Витерпи всі недогоди, Гафізе,
Й стрінеш нарешті жадану весну!

Друзі, краще ми цю весну прогуляєм, не звакуєм, —
Так шинкар найстарший мовив, що його ми всі шануєм.

Що за люди! В час веселий всі пошилися у скнари!
Килимок свій молитовний я за келих покладаю їм.

Тихо й любо скрізь... Пошли нам уродливицю, о Боже!
Як же ми з гарненьким личком і з вином — порозкошуєм!

Всіх людей, що люблять пісню, Небо-кат підстерігає.
Як невидержка терпіти, чом же ми не галасуєм?

Ця троянда аж палає! Чом вином ніхто не збризне?
Від жаги і нетерпіння ми палаємо-бушуєм!

Із тюльпанового кубка ми вино уявне смочем.
Вроки, геть! Без пісні й хмелю став би я глухим-нечуєм!

Хто повірить, о Гафізе, що в цю пору рясноцвітну —
Побратими солов'їні — ми на диво всім німуєм?

Закохався, вітре-вітрюгане,
Що в тобі таке пахтіння п'яне?

Тільки цур — не руш у дорогої
Кучері густі, лице рум'яне!

Ей, трояндо, що ти проти неї?
В неї чар, а в тебе хміль, тюльпане!

Кипарисе, ти високий, правда!
А кохання в мене й тонкостанне!

Розуме, з любов'ю не рівняйся:
Хто на тебе біля неї гляне?

Прийде час — і знов її, Гафізе,
Ти побачиш, як терпіння стане.

Знов я закохався в ту шипшину, пробі!
Від жаги живої знов я гину, пробі!

Серце, що спокійний закуток обрало,
Навело на себе злу причину, пробі!

Суфію хмільному доведеться раптом
Під ярмом безчестя гнути спину, пробі!

Мудрому, що слави пильнував своєї,
Ставлять кохання у провину, пробі!

Разом із Гафізом тисячі безумних
Просять, плачуть, стогнуть без упину, пробі!

Ізнявся вітрець новорічний, нависли хмарки весняні.
Я випив. Скажи, музиканте, чи платний з тобою, чи ні?

Красуні аж сяють, я ж тлію від стиду за свій гаманець:
Кохання й безгрішшя — судилось два в'юки носити мені.

Цей рік недорідний на щедрість, та честі я все ж не продам.
А рясу віддять не минеться заради квіток та гульні!

Узнають, напевне, як небо сприяє мені: я читав
Молитву опівночі — й ранок убрався у квіти рясні.

Сто тисяч усміхненоустих убралось до саду квіток
І щедрого вчули присутність, і подих його, і ступні.

В гульні розпанахались поли, та що за біда? І халат
У захисті доброї слави хай рветься по всій довжині!

Мій натяк на губи-рубіни від кого б ти чула, скажи?
Хто бачив, крім мене, той напад на коси твої запашні?

Не знаю, хто стрілку смертельну в Гафізове серце послав,
Я бачу, як точаться кров'ю його невеселі пісні.

Ще раз хміль мене здолав як стій!
Ізнов із хмелем я програв двобій!

Нехай живе червоний сік, що вміє
З обличчя зводить жовтий колір мій!

Хвала руці, що виноград збирала,
Нога, що давить, вічно не слабій!

Святеннику, не сікайся до мене,
Це Божий сік, ганьбить його не смій!

Мені кохання Доля присудила,
А хто ж посміє заперечить їй?

Будь завжди мудрий, бо раба й героя
В один одягнуть після смерті стрій.

Будь завжди весел, не терзайся марно!
Не мавши шовку, полотну радій!

Так проживи свій вік, щоб і по смерті
Не знав ти смерті в пам'яті людській.

Хміль вічності здолає, мов Гафіза,
Лише того, хто чистий п'є напій!

Розвиднілось. Вітрець — як друзів дальніх мова.
Сад має квітами. Мов рай, пахтить діброва.

Чанг брязнув. З келії в шинок побрів старий —
Так звабила його мелодія ранкова.

Шах неба на плече взяв щирозлотний щит,
Зоря — як булава, все підкорить готова.

Навпроти ворона — із дерева Сідра́
Знявсь кречет і летить. Гуде земна будова.

В сад вийди: там бенкет, утіха для очей.
Тюльпанів чашечки — ця темна, та перлова.

Що сталося, що враз убралися поля?
Що з криком півневим? Яка в ньому обнова?

Що це за полум'я в світильнику небес?
Як ясно світиться ліхтарня світанкова!

Коли про шахський трон не думає Гафіз,
Чом вийшов він на кін із булавою слова?

Сакі, стрічай вином нових квіток принаду!
Щоб розговоритися, в саду до кубка сяду!

Гукаймо голосно, неначе солов'ї,
Спішім у зарості на весняну обряду.

Втішаймося хмільним — тут і квітки зовуть
До втіх прислів'ями коранового складу.

Та прийде час і їм — ти пам'ятай про це,
Гуляй же з милою, пий дні і ночі зряду.

Гафізе, з квітками дружи, як соловей,
І до землі вклонись господареві саду.

Сакі, ще молодощів чару дай!
Вина вогню — або ще й пару дай!

Від мук любовних ліків (тобто хмелю),
Що п'ють від юна і до стару, дай!

Вино — це сонце, місяць — повна чара,
Ясного сонця повну чару дай!

Покинь тужити, що літа минають,
Дай чанг, барбат і пісні-жару дай!

Зчиняє розум чвари? Пути хмелю,
Щоб задушити разом чвару, дай!

Залий вогонь душі водою — тобто
Води-вогню в огонь пожару дай!

Відходить квітів яр? Скажи: щасливо!
Вина мерщій! Вологу яру дай!

Хай горлиця в гіллі вже не воркоче —
Того, що так бульбоче в чару, дай!

Що за пиття присудять — рай чи пекло?
Усе одно, чи рай, чи кару, — дай!

Я з нею бачусь тільки в сні-омарі —
Того, що шле нам сон-омару, дай!

Хоч я вже п'яний, кубків три-чотири,
Щоб я вклонився винодару, дай!

Ще Гафізові чарчину-другу,
Щоб я забув про гріх і кару, дай!

Як я горю, кохана не цікавилась,
Що в серці в мене рана, не цікавилась.

Про болющі мої ні разу лікарка,
Така мені жадана, не цікавилась.

Учора лікар був і оглядав мене.
«Так-так, — сказав, — кохана не цікавилась?»

«Хіба приснюся їй, — я відказав йому, —
А вдень, хоч любя й зваца, не цікавилась».

Я так томлюсь, лица її не бачивши,
Та досі цим кохана не цікавилась.

У сні, мов місяць, глянула й промовила:
«Хіба ж таки кохана не цікавилась?»

Зглянься на Гафіза ти, о Вічний Лікарю,
Бо ж досі ним кохана не цікавилась!

Тепер, коли квітник, як рай, пишніє знов,
Сакі, рожевого напою нам замов!

З душі турбот іржу вино рожеве змис,
Цю правду, друже мій, сказав не суєслов.

Як мугтасіб у жбаи тобі цеглину кине,
Жбан голови його тим самим поздоров!

Я неук, ти мудрець, та що до того Небу,
Коли на зло й добро один чекає схов?

Із люстра серця хміль іржу турбот змиває,
Ти, що до гурій в рай спішиш від молитов!

Церковний служка так учора мовив: «Гірко
Гафізові допік щоденний дзвін церков!»

Серце — скарбниця любові до неї,
Очі — люстерка чудові для неї.

Я, не уклінний нікому, тримаю
Плечі свої наготові для неї.

Я не змінюю й на дерево раю
Свіжі уста пелюсткові у неї.

Завжди у бруді, зате не пристати
Жодній пилинці-обмові до неї.

Хто я, щоб стежив, як легіт на дверях
Має запони шовкові у неї?

Погляде мій, ти не збочуй нікуди,
В вічнім лишайся прикові до неї.

Квіти весняні зростають не в полі,
В личку й у кожному слові у неї.

Черга нового Меджнуна настала,
Кожний із нас наготові для неї.

Хай мене бурі розмечуть, я хочу
Довгого віку у схові для неї.

Бідний Гафіз! Але в грудях у нього
Скарб незліченний любові до неї.

Собака більшої достоїн шани,
Ніж той, хто ближньому кує кайдани.

Це щира правда, що її людина
З відкритим серцем визнати повинна.

З тобою кожен може їсти й пити,
А псу не вільно й на поріг ступити,

Хоч це найперший друг і сторож дому
На цій землі, де все доступне злому.

Про зло й добро своє сам дізнавайсь! Навіщо
Тобі наглядача, щоб душу доглядав?

Від зла віддалюйся, з добром не розминайся,
Не пропускай життя серед пустих забав.

Тебе годує Бог, ти знаєш, — не дозволь же,
Щоб дух ненатлості в полон тебе забрав!

Аж поки в світі славу співатимуть вину,
Не раз порога шинку чолом своїм сягну.

Старого мага раб я, його низький підніжок,
Яким я був, таким я і піду у труну.

Коли мій гроб забачиш, вклонись, бо час настане —
І всіх гуляк до праху свого в прочан я оберну.

Побожний себелюбче, ти поглядом нещирим
Ніколи не проглянеш завісу-тайну.

Коли тобі на втіху я ляжу в тлін, мій погляд
Чекатиме, незгаслий, на зірку осяйну.

Коли все так складеться, то інший успадкує
Гафізову коханку, її красу земну.

Рубаї

Щодня все тяжче свій тягар носити,
Щодня болючіш у розлуці жити.
Терплю, змагаюся. А Доля каже:
«Є інші справи, ніж тобі годити!»

Довіку щастя з горем не подружить,
Ніякий хміль за сльози не відслужить.
Все щастя світу за сім тисяч років
Семи печальних днів не надолужить.

О друже, рани гой, що їх завдав лихий,
Щодня вино ясне із добросердим пий,
Із мудрим розстібай свій комір на дозвіллі,
А від низького все, що в тебе в серці, крий!

В твоєму погляді — всі чари Вавілона, —
Манлива глибина, принадливість бездонна.
Тож хай на пасмі тім, що в тебе коло вуха,
Гафізових рядків перлові звиснуть грона!

Дні весни... І тюльпани розквітли, й троянди.
Тільки ти у землі все лежиш нерухомо — чому?
Наче хмара весняна, зведуся і вирушу в поле:
Може, зливою сліз я й тебе із землі підійму.

Куди не гляну, бачу лише тебе одну,
Куди не йду, твоєї оселі не мину.
Усім, як ніч настане, сон заглядає в очі —
І тільки я не знаю ні спокою, ні сну.

О, як тебе покину, кохана? Краще сам
Перед пушком золотистим розстанусь із життям!
Рубіном уст щоденно мені ти дух живила!
За сотні сот коралів його я не віддам!

Як прийде час розлуки, і я піду звідсіль,
У нетерплячій серці сховавши туги біль,
І десь на іншу гляну, — нехай невдячні очі
В ту ж мить мені засліпить твоєї вроди сіль!

Аж поки Суд Небес твій шлях не перетне,
Наповнюй радістю своє буття земне!
В мить, як із рук твоїх я келих випиваю,
Я чую, як вино увічне мене.

Зефіре, всім скажи, як палко я люблю,
Як та краса мене терзає без жалю!
В колисці втіх вона дрімає в очі довгі,
А чи відомо їй, що я всю ніч не сплю?

Сідай, проси вина і з другом серце тіш,
Проси в тієї уст, що явора ставніш.
Поранений од раи благає ліків, ти ж бо
Їх просиш у того, хто має тільки ніж.

— Якби було куди, — сказала квітка мила, —
Я б утекла звідсіль, я б свій полон розбила.
Я без гріха живу — і так мене карають!
А як би мучили, коли б я завинила!

Коли і ти, як я, в цю сіть ускочиш, сам
Пий і гуляй собі, та не наслідуй нам:
Закохані, хмільні, паливоди — ось хто ми!
Хай з нами не сидить, хто дорожить ім'ям.

Як серце одиноке, чого від Долі ждати?
Навіщо серце в грудях, що знає тільки втрати!
Була ти як зіниця в очах моїх веселих.
Тепер — навіщо й очі, коли з очей пішла ти!

Найкраще б нам утіх у келиху шукати,
Прогнавши з пам'яті безповоротні втрати,
І в цім ув'язненні недовгого життя
Кайдани розуму хоч на хвилину зняти.

Де друг, що слова не ламав, нехай мені покажуть!
Від кривди хто спочинок мав, нехай мені покажуть!
В тобі — життя моє, а ти — невірна! Що робити?
Та хто ж прожив і зрад не знав, нехай мені покажуть!

Учора з журби за тобою не спав я до світу.
Рубіни краечками вій шліфував я до світу.
Про муки мої, що про них я німую на людях,
Із серцем самотнім своїм розмовляв я до світу.

Цей день — день розлуки з серцями, що вміють любити.
В годину таку не гаразд розважатись і пити.
Не тим я тверезий, що в мене не стало вина,
А тим, що тепер мені ні з ким його розділити.

— Без друзів, — мовив я, — не питиму вина
В квітучі дні весни! — Й відразу ж голосна
Від солов'я в саду долинула луна:
— О дурню, як же так: тверезість — і весна?

Гафізе, зошит свій згорни багатомовний,
Кинь лицемірити, обріж калам гріховний!
Сядь — і ні пари з уст, бо час тобі замовкнуть,
Диши собі й слідкуй, щоб був твій келих повний!

В житті я ніяких здобутків не мав, окрім горя.
Нічого в коханні я досі не знав, окрім горя.
За вірного друга щоденно була мені туга,
Не маю нікого, хто б руку подав, окрім горя.

З вином у чарці над потоком будьмо,
Де сум не стріне ненароком, будьмо.
Оскільки нам життя так мало дано,
З веселим сміхом, з світлим оком будьмо!

Я бачив дівчину-красу на шаховому троні.
Сказала: «Слухай, якщо ти живеш не на припоні:
Я ще дитя — і так мене мордують, що ж чекає
Таких, як ти, хто вік живе в гріховному полоні?»

Абдурахман Джахми

(1414—1492)

Твій стан — який він є?.. Про це сама ти знаєш.
Ти — щастя, а чие?.. Про це сама ти знаєш.

Ти виглянеш у сад — і в ту ж хвилину заздрість
Того стрункого вб'є... Кого — сама ти знаєш.

Газель невловна й ти — вам двом не дошкуляє
Розкинуте моє... А що — сама ти знаєш.

Червоні пелюстки — твої уста рум'яні,
А дух, що милий п'є... те, що сама ти знаєш.

Тьма кучерів твоїх — це ніч моя, а з неї
Таке проміння б'є... Яке — сама ти знаєш.

Як ти біля Джамі — він має тіло й душу,
Без тебе він стає... тим, що сама ти знаєш.

Зубами сталь дзвінку перекусити,
У скелі жолоб нігтями прорити,

Звалити знову звалений казан,
Палкий вогонь повіками згасити,

В'юк ста верблюдів скласти на плече,
Світ перейти й ні разу не спочити —

Це незрівнянно легше для Джамі,
Ніж в'юк подяки підлому носити.

ПОХВАЛА ВІРШАМ

Що вірш? Ума дзвінкоголоса птиця.
Що вірш? Нетлінного добра скарбниця.

По-різному ту пташку ми цінуем
В залежності від того, звідки чуем.

Коли з веселого почуем саду,
Вона дарує нам саму відраду.

Коли ж із вогнища жадоби й хоті,
Від неї тільки дим гирчить у роті.

Бувають відчуття тоді найгірші,
Коли корисливість бринить у вірші.

Коли ж із думкою зрідниться мова,
Коли міцна й легка її основа,

Вона засяє, як нова планета,
Й запам'ятає світ ім'я поета.

Коли ж у віршеві самі темноти,
Нікчемний зміст і залегкі звороти,

Йому крізь вуса вгору не пробиться —
І весь той скарб у бороді лишиться.

Хай буде вірш як прозירה криниця,
Що перлами коштовними іскриться,

І де вода добра свого не криє,
А до осяйності невтомно мие.

Нехай не буде він як та ковбаня,
Що в неяснім глибу свое надбання

Ревниво від твого ховає ока,
Нікому не потрібна, хоч глибока.

Там слово темне й думка там убога,
Й від слів до думки завузька дорога.

Читцеві добре треба попітніти,
Щоб значення нарешті зрозуміти.

ШАХ І ПОЕТ

Забувся б гордий шах Махмуд,
Якби не знали всі,

Що не зумів він оцінить
Співця Фірдоусі.

Рубаї

По вінця чашу я напоєм наповняю,
Та не від радості сьогодні я гуляю:
Очима темними ти затемнила день мій —
І я свій темний день до ночі нахилию.

«Від злодіїв, — казав поет, — ні захисту, ні схову:
Все крадуть із писань моїх — думки і навіть мову».
Проглянув я диван його — і бачу: щира правда.
Все зерно вкрали, кинули самісіньку полову!

Про долю неука сам неук знає краще,
Аніж Абу-Алі, знавець усього сущого.
Не гань незрячого, о ти, що очі маєш:
Він у своїх ділах бачніший за видючого.

Зміст

Сузір'я поетів Сходу 3

АБУ АБДАЛЛАХ ДЖАФАР РУДАКІ (БЛИЗЬКО 860–941)

«Настало свято осені, султани...»	10
«Вино виявляє нам справжню чесноту...»	10
«Все йде гаразд, немає перебою...»	11
«Коли пові з Бухари, із дорогого краю...»	12
«Твоє лице — як день осяйний, день воскресіння правовірних...»	13
«Як друг обмовиться, ти пропусти повз вуха...»	14
«Ти Бухару Багдадом сьогодні називай!...»	14
«Прийшовши гостем у цей світ непевний...»	15
«Знову вітер од Мульяну повертає...»	15
«Нехай живе мій князь, владика славний мій!...»	16
«Вже грає Рудакі. Тож лий вина!...»	18
«Хоч ясно навкруги і дні погожі...»	19
«Як стане підлий частувать, не доторкайся їди...»	19
«Хоч есть і в тебе гострий меч, але вбивать не смій!...»	20
«Уста красуні винні, що цукор здешевів...»	20

«Розкішне поле нам здається звіром...»	21
«Лілея в першій теплі...»	21
«Квітенько весняна...»	22
«Хоч би на хвилику доторкнутись пахущих кучерів твоїх!...»	22
«О, як розквітнула земля з твоєї вроди цвіту!...»	23
«Своєму тілові на втіху чи варто душу турбувати?...»	24
«Троянда, мирт листатий, що вітер колихає...»	24
«Відколи сонце сяє серед неба...»	25
«Усі великі вік свій віджили...»	26
«Жалобнику, шанований всіма!...»	26
«Є два слова, що усі їх знають...»	28
«Хто ні з ким не схожий, той на Бога схожий...»	28
«Мені наш вік пораду дав, пораду дорогу...»	29
«О дівчино! Розлуки буревій...»	30
«Жартуй із милою, часу не гай...»	30
«Налий вина, в якому б ясність живого яхонту була...»	31
«Як довго не живи, а честь одна...»	32
Мати вина	33
Скарга на старість	44
«Заклечана, заквітчана, барвіста, запашна...»	49
На смерть Абульхасана Мурадї	51
КОРОТКІ ВІРШІ	53
«Глянь навкруги розумним оком...»	53
«Для квітів розуму ти — осінь...»	53
«Як жаль, що діти нерозумні...»	54
«Доки ти скупих коритимеш...»	54
«Цей світ для тебе — дорога обнова...»	54

«Та доки ж, доки ти мене стріватимеш?..»	55
«Із келихом і чангом завітай...»	55
«Найбільша радість на земному крузі...»	55
«Щоб розгадалась кожна таємниця...»	56
«Барвистий Всесвіту халат так забруднився, хлопче...»	56
«О, як тут весело колись текло моє життя!..»	56
«Бджола, що повертає з медобрання...»	57
«Карайся від неї, серце...»	57
«Такий віддавна світ, такий він був...»	58
БЕЙТИ	58
«До тебе прагне вся краса земна...»	58
«Годі жаліти, що мовить посмів я!..»	58
«Як попрямує на левиний рик...»	59
«Не одяг — саван виправ для себе шовкопряд...»	59
«Хто мудрих слухає, у того мир на думці...»	60
«Покрила воду риза кришталева...»	60
«Знання — це скарб, йому й ціни не зложिश...»	60
«Що доброго сказав той гість хазяїнові дому?»	60
«Хвали весняну хмару, що сльози проливає...»	60
«Одна душа, єдине тіло, але знанню немає дна...»	61
«За недотепу ситий голодного вважає...»	61
«Без діла не дармуй, життя свого не гай...»	61
«На кожне слово з поспіхом глузця...»	61
«Коли мовчу-німую, тоді мені здається...»	61
«У час розлуки я горю на вогнищі твоїм...»	62
«Щоденно музикою тішитися твій слух...»	62
«Цей світ — як вітер, він усе забуде...»	62
«Дай один цілунок, тільки хай він тягнеться години...»	62

РУБАЇ	63
«Цьому хисткому світу не радій...»	63
«Ім'я твоє славне схоже з прапором ранку вогненным...» ...	63
«Ніхто не прийде до мене, хіба вужда зажене...»	63
«Мандрівче! В саду земному плодів не шукай!..»	64
«З кохання до тебе — така в мене щемінь!..»	64
«Гнівну красуню шукали ми скрізь по країні...»	64
«Бачив я п'їтьму кучерів прекрасних...»	65
«Ти ще жорстокістю душі собі не вдовольнила...»	65
«Ти звеліла — і покинув я мечеті для церков...»	65
«Як над гадюкою не клопочись...»	66
«Чотири речі нам потрібні, щоб невеселих збутся дум...» ...	66
«Вже й караван Шахіда нас минає...»	66
«На нас полює сила необорна...»	67
«Ти на Юсуфа схожа! Мене в'ялить любов...»	67
«Ти в червоної троянди барву й запах однімаєш...»	67
«— Прийшла.— Хто? — Дорога. — Коли? — Як день зайнявся...»	68
«Кому рядно своє недоля в оселі смутку розстилає?...»	68
«Коли убитого мене побачиш ти, любов...»	68
«Себе в руках весь час тримати — от справжнє благородство...»	69
«Фортуна мудрому готує тільки втрати...»	70
«Ні, я чорню свій волос не для того...»	70
«Малим задовольняйся, душею не криви...»	70
«Знов, насміявшись із людських надій...»	71
«Ім'я твоє почувши, всім серцем я радію...»	71
«Чи бачив світ коли твою подобу...»	71
«Скинь, лежебоко, лінощів кирею!..»	72

- «Ти убивав, щоб менш було запеклих ворогів...» 72
 «Журба мене гнітила, згинаючи, мов лука...» 72

**АБУ АЛІ ХУСЕЙН ІБН СІНА
 (БЛИЗЬКО 980–1037)**

РУБАЇ	74
«Вино п'яницям ворог, тверезим побратим...»	74
«Коли постарівся, не грай по-молодому...»	74
«Добірні слова із Корану у кожній господі читають...»	75
«Мій друг, що з ворогом укупі пив і їв...»	75
«Де б не спалахував пожарами твій гнів...»	75
«Від трьох принад твоїх — потрібні в природі чудеса...»	76
«Дай кучерям своїм хоч трохи побуяти...»	77
«Найкраще так ступить на край могили...»	77
«Хто б не питав, не відкривайсь нікому...»	77
«Спитав: чом сліз у мене не сохне течія?...»	78
«Ах, кучері в тебе подібні до змії!...»	78
«О нічко, не будь же така гомінка, як учора!...»	78
«Отак кохатися в думках — як досі не здурів я!...»	79
«Моє відступництво не просте, не звичайне...»	79
«О, як довідатись, для чого в світ оцей...»	79
«У цій пустелі серце немало мандрувало...»	80
«Я від земного глибу до зоряних Чепіг...»	80
«Три дурні зійдуться і знай собі плетуть...»	80
КОРОТКІ ВІРШІ	82
«Хоч я великим став, а дні в тісноті трачу...»	82
«Коли забагатієш, то простягни до друзів...»	82

«Найвищої мети я прагну і жадаю...»	82
«Не метушись, бо всюди живе твоя душа...»	83
«Що за людиці! Так заздрять на мій хист...»	83
«Вони прощення просять моїм гріхам, бо в серці...»	84

ОМАР ХАЙЯМ
(БЛИЗЬКО 1048 — ПІСЛЯ 1122)

РУБАЇ	86
1. «Цей гордий небосхил, байдужий лиходій...»	86
2. «Ні, не гнітять мене перестрахи й жалі...»	86
3. «Як жалко, що мені, прихильнику вина...»	87
4. «Коли ество моє ліпив Творець із глини...»	87
5. «Настало свято. Злих думок воно...»	87
6. «Єсть бик у небесах, Волосожаром зветься...»	88
7. «Недоброзичливість ніколи не могла...»	88
8. «Шукай людину скрізь: на бідному постой...»	88
9. «Коли у небуття і ймення наше кане...»	89
10. «Хіба не дивно, що пани чиновні...»	89
11. «У кого кожний день в запасі півкоржа...»	89
12. «О світе! Знаєш сам, які твої діла!...»	90
13. «О Доле! Бідний нам ти приділяєш пай!...»	90
14. «Ті, що поклони б'ють, наслідують осламу...»	90
15. «В Каабі, в капищах, — дух рабства і покори...»	91
16. «Ви думкою найвищого сягнули...»	91
17. «Ви в себе Всесвіту ввібрали силу...»	91
18. «І юних, і старих — всіх поглинає час...»	92
19. «Не буде рож — є колючки над яром...»	92
20. «Ти з глини сам зліпив мене, о Боже!...»	92

21. «Той, хто усмішку дав устам дитячим...»	93
22. «Як жаль, що молодість безслідно протекла...»	94
23. «Хоч гарні щоки й кучері я маю...»	94
24. «Від хліба, що Творець нам посилає...»	94
25. «Не бійсь, як серце я покину без керма...»	95
26. «Як жалко, що весна моя скінчилась...»	95
27. «Якби мені до рук — скрижалі Долі...»	95
28. «Твій ворог — небеса коловоротні...»	96
29. «Минають весни, зими пробігають...»	96
30. «Хай кожна мить, що в вічність промайне...»	96
31. «Що глина гончарам? Не варт нічого!...»	97
32. «Наказують: «Не пий, тепер у нас шабан!»»	97
33. «Чому, о небеса, у недотепи-скняри...»	97
34. «Не плач у злигоднях, ти ж не мале дитя...»	98
35. «Не ті тепер часи, щоб друзів добирати...»	98
36. «Що знаєш ти? Адже ти сам — ніщо!...»	98
37. «Ми загубили все, що назбирали...»	100
38. «Вино й пихатому додолу шию гне...»	100
39. «Ти вродю б затьмить Джемспідів келих міг...»	100
40. «Що Небо виграло, вдихнувши в мене душу?...»	101
41. «Я не шукаю втіхи у вині...»	101
42. «Я за Джемспідів трон і черепка не дам...»	101
43. «До гончара недавно я забрів...»	102
44. «Як скажуть вам, що я лихий пияк...»	102
45. «Навіщо хмуриться і день у день журиться?...»	102
46. «Ці трави, чашнику, що мерехтять у полі...»	103
47. «Не з тих я, хто тремтить, коли в могилу гляне...»	104
48. «Цей світ — прихилище для звірів і людей...»	104
49. «Що я живу й помру — хто з того користь має?...»	104

50. «Ніхто з нас тайн одвічних не прогляне...»	105
51. «В житті недовгому не сподівайсь відряди...»	105
52. «Чи діждемо жадавого спокою...»	105
53. «Найкращу з гурій дай, замість вина налий...»	106
54. «Немов на грищі м'яч, тебе життя ганяє...»	106
55. «Шукав поради я у зошитах сторіч...»	106
56. «Часу скороминущого не бійся...»	107
57. «Боюсь, що більше ми не вернемоь додому...»	107
58. «Вино нам вічність одкриває — пей!..»	107
59. «Не знаєм істини — то й що ж? Хіба сердезі...»	108
60. «Хвилину радості в турботах не губи...»	108
61. «Фортуні попелу на голову насип...»	108
62. «Хіба у всесвіті найкращий твір — не ми?..»	109
63. «Якщо ти любиш пей, до мудрих прихилияся...»	109
64. «Дні весело збувай: свіжіша від тюльпана...»	109
65. «Як гарно: на квітках — росинки прохолодні...»	110
66. «Я хворий, для душі вже плоть моя тісна...»	110
67. «Страшним потоком кров тече у мене з серця...»	110
68. «Якщо Творцю неприйнятні мої бажання...»	111
69. «Ті, що освіти та знання надбали...»	111
70. «Хто землю цю створив, ким небеса підперті...»	111
71. «Свого майбутнього ніхто не прозирне...»	113
72. «Ковтає крапельку розбурхана ріка...»	113
73. «Хоч у гріхах бридких мої загрузли ноги...»	113
74. «Журитись завтрашнім, о друже мій, не слід...»	114
75. «Хто в найтаємніше спроможний зазирнути...»	114
76. «Ти був краплиною, тією, що назовні...»	114
77. «У мірочці вина топлю свою досаду...»	115
78. «Цей караван життя — предивна річ...»	115

79. «Весь вік про гурій пишновидих снитиму...»	115
80. «Вже сонце свій аркан метнуло ввись — і от...»	116
81. «Ми більш працюємо, ніж муфтії-горлодер...»	116
82. «Ці чвари, підступи, вікчемне сум'яття...»	116
83. «Душа моя болить, я думаю про друга...»	117
84. «Що перед чаркою імперія Ковуса...»	118
85. «Прожити сімдесят — із думки викинь! Хай...»	118
86. «Нас переслідує Недоля нависна...»	118
87. «Хоч землю я пройшов і в мандрах натомився...»	119
88. «Ти, в кого до утіх ненаситимий лас...»	119
89. «Хто все перевіряв на терезах ума...»	119
90. «Прийшли ми чистими — і стали ми брудними...» ...	120
91. «Любов — це сонечко, що Всесвіт огріває...»	120
92. «В той день, як чистого я не найду вина...»	120
93. «На цій землі іще ніхто не зміг...»	121
94. «Не знаю, де Господь узав заживок мій...»	121
95. «Сказав я: «В рот вина й краплини не візьму!...»	121
96. «О друзі, принесіть мені вологу піни...»	122
97. «З місяцевидою над річкою, в саду...»	122
98. «Трояида вранішня опатністю своєю...»	122
99. «Хайяме, з Долею ти, мабуть, посварився?...»	124
100. «Коли ви зійдетесь у злагоді та згоді...»	124
101. «З тобою краще річ серед руїн вести...»	124
102. «Розбив ти келих мій, о невблаганний Боже!..»	125
103. «Гончар голів людських — своє він знає діло...»	125
104. «З твоєю ласкою не побоюся блуду...»	125
105. «Багато квітів є, живих земних окрас...»	126
106. «Пішла б гора в танок, якби вина їй дав...»	126
107. «Ось піала і жбан — візьми, моя кохана!..»	126

108. «Розбивши глечика, я не журився дуже...» 127
109. «О ти, що розум наш тобі не бачить краю!..» 128
110. «О жителі могил, чиє безживне тіло...» 128
111. «Зустрінься з милою, не забарись...» 128
112. «Юначе, підведись — горить зоря ясна!..» 129
113. «Вино — рідкий рубін, а глек — глибока жила...» 129
114. «Ті, що до Бога шлях шукають у болоті...» 129
115. «Красуне, як мій сум, ти довговічна будь!..» 130
116. «Я часто п'ю вино, але без перепою...» 130
117. «В паланні яхонтів уста сакі повинні...» 130
118. «До гончара зайшов я, позираю...» 131
119. «Корону ханську? На, ми продаєм...» 131
120. «Підпилий, завернув учора я до шинку...» 131
121. «Честь юної лози хай буде бездоганна!..» 132
122. «Не відкривається нікому таємниця...» 132
123. «Я у вино шалено закохався...» 132
124. «Імення доброго не прагни, не сором...» 133
125. «Я чую: «Менше пий, в вині добра немає!..» 133
126. «Спокійно їж і пий, ходи собі в киреї...» 133
127. «Я вивчив образи живого й неживого...» 134
128. «Цій чаші мудрий похвалу співає...» 134
129. «Всі смутки випередь, гукни на чорноброву...» 134
130. «Підчаший! Чим тепер я серце заспокою?...» 135
131. «Що небо? Ретязьок на нашім схудлім тілі...» 135
132. «Для нас — вино й любов, для вас — монастирі...» 135
133. «Із тих, що рушили в дорогу невідому...» 136
134. «Ще кості, жили, кров у тілі є твоїм...» 136
135. «Коли напровесні красуня біля гаю...» 136
136. «Недаром Бога ми за милосердя славим...» 137

137. «Не треба й ласощів, як є корець вина...»	137
138. «Нагадає мені берегова травиця...»	137
139. «Мене не радує тверезість, а пиття...»	138
140. «Цілую глечика, розпалений жагою...»	139
141. «В одній руді — вина рубів, у другій — милої коса...»	139
142. «Це небо множити уміє тільки втрати...»	139
143. «Блажен, хто ці часи прожив на вольній волі...»	140
144. «Та доки ж ганити себе за незнання...»	140
145. «Як пурхну я тепер на іншу рожу...»	140
146. «Для наших чистих душ уже не рік, не два...»	141
147. «Чому вславляються в легендах і сьогодні...»	141
148. «До чари дивної, що сяє так розкішно...»	141
149. «Мерцям однаково, що оцет, а що мед...»	142
150. «Чи не знайду собі я душу хоч одну...»	142
151. «Прекрасний отроче, вже день устав із тьми!..»	142
152. «Ті, що мандруючи собі набили п'яти...»	143
153. «Навіщо капища, мечеті на майдані...»	143
154. «Неси вина того, що оновляє нас!..»	143
155. «В тісному колі, де весь вік блукаєм...»	145
156. «Тюльпанам весняним дощ обмиває лиця...»	145
157. «Безглуздо мучити себе самого — хай...»	145
158. «Коли в заховані ти мислю прозираєш...»	146
159. «О небо мовчазне! В твоєму лоні згас...»	146
160. «Є рай на березі небесної ріки...»	146
161. «Будь весел, не марнуй свого життя у горі...»	147
162. «Не вічно житимем: урветься волокно!..»	147
163. «О Доле! Злочини ти твориш — і сама...»	147
164. «Щодня змагаюся, борюся сам з собою...»	148

165. «Ми в нашому шинку гостюєм невиводно...»	148
166. «Якщо в нас істина — іносказання...»	148
167. «З тобою нарізно я знову затужив...»	149
168. «Всі таємниці пильно зберігай...»	149
169. «Ланцюг від милої і навіть рана — щастя...»	149
170. «На вулиці красунь блукаємо сьогодні...»	150
171. «Я змарнував життя, мій подих зіпсувався...»	151
172. «Хоч я не шліфував покірності перлину...»	151
173. «Про рай розказують, про гурій молодих...»	151
174. «Коли пшеничної перепічки дістану...»	152
175. «Коли безгрішний дух розлучиться з життям...»	152
176. «Я чув, що праведні підіймуться з могили...»	152
177. «О небо! В злигоднях повинне тільки ти...»	153
178. «На муки, кажуть нам, засуджений п'яниця...»	153
179. «Цю пишну піалу, що сяяла, як жар...»	153
180. «Що в мудрості тепер? Як догоджати їй...»	154
181. «Хайяме-грішнику, ти вбрався в темні шати...»	154
182. «Соннивче, скоро день! Жени з очей дрімоту!...»	154
183. «Коли, опатравши, як птицю степову...»	155
184. «Коли сконаю я, вином мене обмийте...»	155
185. «Не пий, наказують, твоя вина в вині...»	155
186. «Ми — зібрання ляльок, нас крутить як хотя...»	156
187. «Я птаха спостеріг на древній вежі Туса...»	156
188. «Як буде в тебе жбан іскристого напою...»	156
189. «О небо! Тугою мені ти серце краєш...»	157
190. «Багатства прагнеш ти... Та чи в багатстві суть...»	157
191. «Ми поряд з келихом тримаємо Коран...»	157
192. «Немало і до нас було ночей і днів...»	158
193. «Із глека повного, із наших повних чар...»	158

194. «Над марним світом цим не треба вболівати...»	158
195. «Встань, серце, візьмем чанг і вип'ємо вина...»	159
196. «Святковий місяць наш іще засяє ново...»	159
197. «Що я закоханий, у тім гріха не бачу...»	159
198. «У світі нашому, в його ділах...»	160
199. «Аж поки рук своїх ми дружбою не зв'яжем...»	160
200. «У місті вславишся — не обминеш огуди...»	160
201. «О Майстре, нашого життя первопричина!..»	161
202. «Своїє долі ми не зменшим, не примножимо...»	162
203. «Коли в тобі самім добра і зла зерно...»	162
204. «Поглянь на випнутий угору небосхил...»	162
205. «О серце, все збери, що маєш! Край води...»	163
206. «Розумним і твердим у цьому світі будь...»	163
207. «Приємніш пий вино, до гарних залицяйся...»	163
208. «Найкраще пий вино у віці молодім...»	164
209. «Доволі мріяти про барви й аромати...»	164
210. «Ця піала вина — всіх вір і раю варта...»	164
211. «У час, коли роса тюльпан укріє сиво...»	165
212. «Під старість хилиться і кипарис гіллястий...»	165
213. «Про вчора не гадай — воно навек зів'яло...»	165
214. «Ще так, ніколи я тверезим не буваю...»	166
215. «Тверезий, не картай хмільного чоловіка!..»	166
216. «Пий, поки голову вино не отуманить...»	166
217. «О, вислухай мене, найкращий друже мій!..»	168
218. «Барило деревішським заткнули ми дрантям...»	168
219. «Таємне виявить, що в зошиті моїм...»	168
220. «У мене тайна є — і тайну ту єдину...»	169
221. «Не заздри іншому, щодня веселий будь!..»	169
222. «Хоч Небеса у дар тобі цей світ дають...»	169

223. «Коли своїх бажань вам здійснити не дано...»	170
224. «Чудовий нині день: не холод, не жара...»	170
225. «Чи є людина, щоб не мала плями...»	170
226. «О, як мені, Творець, увірилось нести...»	171
227. «Це ти таким, Господь, створив мене...»	171
228. «Що світ міняється — чи варто цим журитись?..»	171
229. «Щодня журитися — цього ще не хватало!..»	172
230. «Ти добрий, Господи, легка твоя рука...»	172
231. «Якщо й премудрому не подолати Доли...»	172
232. «Я гину, чашнику! Журба мене зв'ялила!..»	173
233. «Щоб з дерева життя собі діждати плоду...»	173
234. «Для смутку труйного — вино протиотрута...»	173
235. «Покинь вагатися, обряди занедбай...»	174
236. «Мені щовечора тривога серце крає...»	174
237. «Мене еретиком ти охрестив, спідлоба...»	174
238. «До тебе дух прийшов, якому чуждий прах...»	175
239. «Хмаринка сльози лле на поле, на попас...»	175
240. «Чому оплакуєш майбутні недогоди...»	175
241. «Якби Творцем я був, я б ці коловоротні...»	176
242. «О мудрий, подивись, як дітлахів громада...»	176
243. «Я п'ю щодня вино — і все здається мало...»	176
244. «Оскільки мудрому наш вік ціни не знає...»	177
245. «Юсуфом нареклась троянда у садочку...»	178
246. «З вином і милою в руїнах жить, не знати...»	178
247. «Усе, що в світі є, пуста мана...»	178
248. «З істоти нашої ти чудо-всесвіт вилив...»	179
249. «Я б за старе вино не взяв нову державу!..»	179
250. «Чи знаєте, чому, як тьма тікає пріч...»	179
251. «Серед невігласів, упевнених, що путь...»	180

252. «Цей глек, як і мене, колись любов проймала...»	180
253. «Я прагну свіжості рожевоюних щік...»	180
254. «Хайяме, ти хмільний щодня бредеш — радій же!..»	181
255. «Пий, поки сила є, душею не болій!..»	181
256. «Хай буде радістю тобі хвилинка кожна!..»	181
257. «Я спав — і от мудрець мені у сні прорік...»	182
258. «Чи й далі житимеш серед турботи й нуди...»	182
259. «Творець, благослови мене добром твоїм...»	182
260. «Тюльпани та троянди пурпурові...»	183
261. «Як тільки ранок прожене пільму...»	183
262. «Душі жалобного не накидай убрання...»	183
263. «На Долю нетривку не покладай надій...»	184
264. «Цей караван-сарай із парою воріт...»	184
265. «Пожалься, Господи, душі, що потерпає...»	184
266. «Не слухай голосу продажного піїти...»	185
267. «О раб семи планет і чотирьох стихій...»	185
268. «І грудочка землі, й пилиночка мала...»	185
269. «На жбан, з якого п'є поденщина вроста...»	186
270. «Так мало радості в цьому земному колі!..»	186
271. «Іде життя моє безрадісно і вбого...»	186
272. «Одні по кручах бід усе життя блукають...»	187
273. «Аж поки з бідними біди не наберешся...»	187
274. «Коли нова весна вбере долини дно...»	187
275. «Коли у мудрого є тайна будь-яка...»	188
276. «Я тільки й знаю, що знання шукаю...»	188
277. «Надії зернятко серед зерна зостанеться...»	188
278. «Мене всі недруги філософом зовуть...»	189
279. «Цей світ і дня мені не дав прожити на волі...»	189

280. «Не можу сонця я сховати за рожі-квіти...»	189
281. «Ми — сонце щастя й горя океан...»	190
282. «Я не по бідності обходжусь без вина...»	191
283. «Хто-небудь виступить і всім гукає: «Ось я!»	191
284. «Назавжди вийшов я з недоброго житла...»	191
285. «Ще вчора виспіли плоди твоїх надій...»	192
286. «Купив я глечика у гончара в крамниці...»	192
287. «З гілля надій моїх діждавши урожаю...»	192
288. «Якби в ділах Небес неправди не було...»	193
289. «Для тебе загадки в житті на кожнім кроці...»	193
290. «Цей океан буття прийшов із тьми віків...»	193
291. «Вставай і серце нам розвесели, кохана!»	194
292. «Приводять одного, щоб іншого забрати...»	194
293. «Це лихо грається зі мною не з учора...»	194
294. «Людина муками звільняється з оков...»	195
295. «Від чорної землі до зоряної тверді...»	195
296. «Як парість вічного зросла з твого садочка...»	195
297. «Плює услід мені судьба моя проклята...»	196
298. «Усе, що в тебе є, туманом розтає...»	196
299. «Не зупиняється небесна колісниця...»	196
300. «Якщо одним коржем я можу два дні жити...»	198
301. «Погляньте, очі, на тісні могили...»	198
302. «Чи ще служитимеш для підлості людської?..»	198
303. «Я б краще вороном копався у ріллі...»	199
304. «Цей топче стежечку до монастирських брам...»	199
305. «На учті мудрості зняв мову друг вина...»	199
306. «Ні втомі ти не знав, ні голоду не чув...»	200
307. «Кульгава старість, юність бистроного...»	200
308. «В сулії лал вина — як в рудні потайній...»	200

МУСЛІХІДДІН СААДІ (1203–1292)

Лист до правителя Шіраза	202
«Всі люди — тіла одного частини...»	203
Про добрі діла	203
Безбатченко	204
«Без сну ворочавшись, яюсь одної нічки...»	205
Три коханки	207
Шіблі і мурашка	208
Багато їздив я	209
Хазяїн і вівця.....	209
Караван	210

ШАМСЕДДІН ГАФІЗ (1325–1389)

«Коли вродливиця шіразька у мене серце візьме з бою...»	212
«Скажи тій гарній газелі, о вітре мій, тепловію...»	213
«О сильні серцем, що робити? Бунтус серце неслухвяне!..»	214
«Глянь, суфію, на трунок, як чисто сяє він!..»	216
«Ей, чашнику, мерщій у кубки налий прозорого напою!..»	217
«Де правовірних путь — і де я сам, о, де?...»	218
«Знов сяйво юності прийшло до квітника й до лану...»	219
«Скінчився піст, у всі серця прийшло життя нове...»	220
«Співає п'яний соловей, троянди повняться червоні...»	221

«В прихилище п'яниць і магів вона із келихом прийшла...»	222
«Спітніла, розкуйовджена, усміхнена, хмільна...»	223
«З мечеті вчора до корчми старий наставник мій пішов...»	224
«Сакі, осуяй нам кубки пожежею вина!...»	225
«Приходь! У бапти наших діл — непевна підоснова!...»	227
«В моїм саду сосни не треба, ні кипариса-ставника...»	228
«Що за пуста розвага — пиття й гульня у схові!...»	230
«Хвала Всевишньому на небі, що навстіж двері кабака...»	231
«Як не втішає нас вино, як не вбирає квітець сад...»	232
«Про справи сердечні сказати мені забажалося...»	233
«Не дав нам друга вік, що вади б не таїв...»	235
«На грудях троянда, бокал у руді, біля боку кохана...»	236
«Це я в шинку для себе знайшов міграб і храм...»	237
«Смаглякко, що з тобою вся насолода світу...»	238
«Така вже дорога кохання, — ніхто їй кінця не сягне!...»	239
«Тепер, коли доноситься із саду легіт раю...»	240
«Поглянь, жорстокий турчин долі в прах Рамазан повергнув знову...»	241
«Плутяга суфій сіль поставив, свій крам розклавши напоказ...»	242
«Викрала серце, а личко від мене сховала...»	244
«Як мила моя піалу підіймає...»	245
«Гіркої миті однієї вся суета земна не варта...»	245
«Не всі монети справжні, що суфії дають...»	246
«З коханою і на безлюдді щасливо дні мої біжать...»	248
«Що порівняється з трояндою-красою?...»	249

♦Безгрішний старче, не картай прихильника вина...♦ 250
♦Старий шинкар мені учора — шлю від душі йому привіт...♦ 251
♦Днів, що з друзями провів, не забувай!...♦ 252
♦Давно листів не шле мені кохана!...♦ 253
♦Коли відіб'ється твій образ у келиху-свічаді...♦ 253
♦Саджайте древо дружби, вродить воно омріяні плоди!...♦ 256
♦Хто повний келих у руді тримає...♦ 257
♦Без милої вроди на світі відради душі не знайти...♦ 258
♦Не мила троянда, коли не зі мною кохана...♦ 259
♦Зоря зійшла, як місяць, і лица освітила...♦ 260
♦Не видно ні в кому любові, — куди ж одлетіла вона?...♦ 261
♦Що, — сказала, — вийшов глянуть на красу молодикову?...♦ 262
♦Я на молитві раптом брови твої дугасті пригадав...♦ 263
♦Чарує не кожна красуня, подібна лицем до зорі...♦ 264
♦Ти знаєш мову чанга й арфи? ♦На учті потайній...♦ 265
♦Повік на скрижальях серця не зітреться образ твій...♦ 266
♦Коли над піаолою сходу устане сонечко вина...♦ 267
♦Як Бог подовжить віку, піду до шинку знов...♦ 268
♦О ти, що, красі твоїй раде, квітує весняне життя!...♦ 269
♦Ще вернеться Йосиф пропащий у свій Ханаан — не журись!...♦ 270
♦Я раду дам тобі — послухай і не вдавайся до відмов...♦	... 272
♦Устань — і в чашу золоту налиий живущої доволі...♦ 274
♦Красуні-троянди в земнім квітнику нам доволі...♦ 275
♦Я так від кохання страждав — не питай!...♦ 276
♦Я хочу гіркого вина, щоб пішла голова моя круга...♦ 277

♦ Прийди — і в океан вина мій корабель зіпхни... ♦	278
♦ Шіразе гарний, перло незрівнянне!... ♦	279
♦ Забрала терпець мій і сили останні... ♦	280
♦ Ми в цій оселі сповна дізнали щастя міру... ♦	281
♦ З мого пораненого серця твої уста пили доволі... ♦	282
♦ Весела, закохана юність, вино, що рубіном пливе... ♦	283
♦ Хоч я постарівся, зігнувся й знемоцнів... ♦	284
♦ Я знемагаю, зігнутий нуждою... ♦	285
♦ Ми доброї вісті діждали, що горю й досаді не бути... ♦	286
♦ Учора мені на світанні від муки свободу дали... ♦	287
♦ Я бачив, як ангели вчора в корчемну браму вступили... ♦	288
♦ Наставники, що їхня мова така в мечеті голосна... ♦	289
♦ Ти — вранішня зірка, я — свічка, що ранок самотньо віщує... ♦	291
♦ Ридаючи, намаз вечірній розпочинаю на чужині... ♦	292
♦ Не рань мені серця грайливими стрілами вій... ♦	293
♦ Коли в руїни, до винарні, я по дорозі заверну... ♦	295
♦ Минуло сорок років, а пісенька стара... ♦	296
♦ Не з тих я гуляк, що говорять «прощай» закоханню й вину... ♦	297
♦ Хіба зарік покласти? Вранці заворожу я на Корані... ♦	299
♦ Кохання й келиха не зраджу я повік... ♦	300
♦ Ти рана у серці, ти й ліки на рану!... ♦	301
♦ Не ради гонору і сану до цих воріт прийшов я... ♦	302
♦ Підпилий, голосно гукну, зневаживши догану... ♦	303
♦ Ми не злословим, по дорозі не ходимо кривий... ♦	305
♦ Хоч я жалюся щоденно лікарям... ♦	306
♦ Я слави коханням у місті почав заживати... ♦	306

«Вже ранок, чашнику! Повніше в кубки лий!...»	308
«Спасибі шинкарю старому, він добрий чоловік!...»	309
«Я бачу лан зелений неба і серп тонкий молодика...»	310
«Легкий лиця окіл, що місяць у нього вроду переймає...»	311
«Тебе зміцнили Небеса, коли ти був під ворогами...»	312
«О ти, що так пишашся собою!...»	313
«Весна. Пильнуй, щоб серце раділо кожній хвилі!...»	314
«О серце, як поборе тебе вино багряне...»	315
«Краще я свою хламиду за вино в заставу дам...»	315
«Я по троянду в сад спустився на світанні...»	316
«У грудях аж тісно від туги, — де зілля на неї дістану?...»	317
«Мавдруючи далеко, в години поранкові...»	319
«Ніде по шинках не побачиш такого безумця, як я!...»	320
«Ми розгулялись, до країв нам чари наливай!...»	321
«Сьогодні в тім я бачу собі найкращу раду...»	322
«Світає, кожна хмарка — в блакитному тюрбані...»	323
«Святевнику, іди собі, не клич мене до раю!...»	324
«О Боже, які в мене вирости крила в цей вечір...»	325
«Від музиканта вчора — нехай живе здоров...»	326
«Не стало вірності і дружби на землі...»	327
«Хай Бог тобі буде від лиха покров і завіса!...»	328
«Від Бога вказана мені в шинок дорога...»	330
«Це що під місяцем за дивний веремій?...»	331
«О люба, хто тебе намовив: про нас нічого не питай?...»	332
«Щоб ця плоть моя тлінна безсмертя дізнала...»	333
«Дай, виночерпцю, кінву хмільну!...»	333
«Друзі, краще ми цю весну прогуляєм, не звакуєм...»	334

«Закохався, вітре-вітрюгане...»	335
«Знов я закохався в ту шипшину, пробі!..»	336
«Ізнявся вітрець новорічний, нависли хмарки весняні...»	337
«Ще раз хміль мене здолав як стій!..»	338
«Розвиднілось. Вітрець — як друзів дальніх мова...»	339
«Сакі, стрічай вином нових квіток принаду!..»	340
«Сакі, ще молодощів чару дай!..»	341
«Як я горю, кохана не цікавилась...»	342
«Тепер, коли квітник, як рай, пишніє знов...»	343
«Серце — скарбниця любові до неї...»	344
«Собака більшої достоїн шани...»	345
«Про зло й добро своє сам дізнавайсь! Навіщо...»	346
«Аж поки в світі славу співатимуть вину...»	346
РУБАЇ	347
«Щодня все тяжче свій тягар носити...»	347
«Довіку щастя з горем не подружить...»	347
«О друже, рани гої, що їх завдав лихий...»	348
«В твоєму погляді — всі чари Вавілона...»	348
«Дні весни... І тюльпани розквітли, й троянди...»	348
«Куди не гляну, бачу лише тебе одну...»	349
«О, як тебе покину, кохана? Краще сам...»	349
«Як прийде час розлуки, і я піду звідсіль...»	349
«Аж поки Суд Небес твій плях не перетне...»	350
«Зефіре, всім скажи, як палко я люблю...»	350
«Сідай, проси вина і з другом серце тіш...»	350
«— Якби було куди, — сказала квітка мила...»	351
«Коли і ти, як я, в цю сіть ускочиш, сам...»	351

♦ Як серце одиноке, чого від Долі ждати?... ♦	351
♦ Найкраще б нам утіх у келиху шукати... ♦	352
♦ Де друг, що слова не ламав, нехай мені покажуть!.. ♦	352
♦ Учора з журби за тобою не спав я до світу... ♦	352
♦ Цей день — день розлуки з серцями, що вміють любити... ♦	353
♦ — Без друзів, — мовив я, — не питиму вина... ♦	353
♦ Гафізе, зошит свій згорни багатомовний... ♦	353
♦ В житті я ніяких здобутків не мав, окрім горя... ♦	354
♦ З вином у чарці над потоком будьмо... ♦	354
♦ Я бачив дівчину-красу на шаховому троні... ♦	354

АБДУРАХМАН ДЖАМІ
(1414–1492)

♦ Твій стан — який він є?.. Про це сама ти знаєш... ♦	356
♦ Зубами сталь дзвінку перекусити... ♦	357
Похвала віршам	357
Шах і поет	359
РУБАЇ	359
♦ По вінця чашу я напоєм наповняю... ♦	359
♦ Від злодіїв, — казав поет, — ні захисту, ні схову... ♦	360
♦ Про долю неука сам неук знає краще... ♦	360

МИСИК Василь Олександрович

ПЕРЛИНИ ПОЕЗІЇ СХОДУ

Передмова ТАЛАЛАЯ Леоніда Миколайовича
Художник КАПУСТА Микола Миколайович
Дизайн обкладинки ЛУКАША Володимира Юрійовича

Редактор-укладач **С. М. Заголова**
Редактор **О. А. Полідович**
Комп'ютерна верстка **І. В. Романчук**

Підписано до друку з готового оригінал-макета 23.07.2008.

Формат 70x108/32. Папір офсетний.

Гарнітура SchoolBookC. Друк високий.

Ум. друк. арк. 16,8. Обл.-вид. арк. 11,52.

Тираж 15 000 (1 з-д 1-3000) прим. Зам. 8-418.

Товариство з обмеженою відповідальністю
«Виробничо-комерційна фірма «БАО»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серії ДК № 540 від 23.07.2001 р.

83121, м. Донецьк, вул. Брюсова, 26, тел./факс (062) 381-89-49

Адреса сайту в Інтернеті: www.bao-book.com

E-mail: baodonbass@dn.farlep.net baoskif@dn.farlep.net

Висновок державної санітарно-епідеміологічної
експертизи № 05.03.02-04/20582 від 24.04.2007 р.

Магазини «Книги для всієї родини»:

м. Донецьк, б. Пушкіна, 23, тел. (062)349-33-19, 349-33-18, 349-33-17,
м. Донецьк, пр. 25-річчя РСЧА, 4, тел. (062)345-63-34, 345-63-39, 345-65-08

Київ тел./факс (044) 455-52-53, 455-52-54

Одеса тел. (048) 741-73-10

Сімферополь тел. (0652) 29-19-71, (050) 347-05-58

Запоріжжя тел. (0612) 13-49-51

Харків тел. (057) 714-93-58, (067) 545-05-04, (050) 302-55-10

Видруковано у ВАТ «Поліграфкнига»

корпоративне підприємство ДАК «Укрвидавполіграфія»

03057, м. Київ, вул. Довженка, 3

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 3089 від 23.01.2006 р.

Висновок державної санітарно-епідеміологічної
експертизи № 05.03.02-04/13696 від 28.03.2006 р.

Омар ХАЙЯМ

Ібн СІНА

СААДІ

РУДАКІ

ГАФІЗ

ДЖАМІ

ПЕРЛИНИ ПОЕЗІЇ СХОДУ

Василь Олександрович Мисик —
видатний український письменник,
перекладач з європейських та
східних мов. Його перу зокрема
належать довершені переклади
східної класичної поезії середньовіччя.
Справжньою прикрасою збірки є
сповнені тонкої іронії графічні
ілюстрації.

ISBN 978-966-481-135-1

9 789664 811351